

O mši svaté.

Po stránce dogmaticko-apologetické

píše

Dr. Richard Špaček.

Zvláštní otisk z „Časopisu katolického duchovenstva“ r. 1898.

V Praze.

Nákladem vlastním. — Tiskem kniž. arcib. knihtiskárny.

1899.

OBSAH.

	Strana
Úvod	1
O oběti vůbec. Všeobecná potřeba oběti	2
Pojem a účel oběti	6
Význam oběti starozákonných	11
Význam oběti Ježíše Krista na kříži	13
Potřeba oběti ustavičné a nekrvavé v Zákoně Novém	16
Mše sv. v Starém Zákoně předpověděna	19
Mše sv., oběť novozákonná nekrvavá, Ježíšem Kristem ustanovena jest	22
Mše sv. jako oběť Nového Zákona nekrvavá dle svědectví církevního podání	28
Podstata oběti mše sv.	33
Poměr mše sv. k oběti krvavé na kříži	39
Cena, účinky a užítky mše sv.	43
Účel oběti mše sv.	54
Podílníci na užitech mše sv.	80
Význam mše sv. pro církev	98

Opravy.

- Str. 8. dole přidej ke Sk. ap. 17. 28.
- „ 11. č. 5 přidej: k Žid. 13. 16.
- „ 13. přidej k výroku (z listu k Žid. 10. 5 — 7) tvou.
„ místo *ἱλασμος* čti *ἱλασμός*.
- „ 17. ke Gihř Messopfer str. 55 přidej VI. vydání.
- „ 19. místo kněnem čti knězem.
- „ 32. místo symbolu to Eucharistie — symbolu to oltáře.
- „ 35. místo kanon nicejský s 18tý
- „ 38. a 66 Franzellin — Franzelin
- „ 41. k výroku „patíte a vizte“ přidej Pláč Jer. I. 12.
- „ 42. místo Hannjakob — Hannsjakob.
- „ 49. církevní zákaz viz theses ad Alex. VII. Damn. N. 10 et 8.
- „ 75. povšem. vynechej čárku.
- „ 92. spoj s toužebností čekají.
- „ 109. místo mše sv. jest tudíž — mše sv. jest do jisté míry.
- „ 110. po slovech žehnutí a svěcení přidej exorcismy.
- „ 112. po slovech svěcení ať vyšší ať nižší se mši sv. (přidej) obyčejně.

Mše sv., „duše křesťanství a středisko bohoslužby katolické“, jak sv. František Saleský posvátnou oběť tuto nazývá, ztrácí na vážnosti u nynějšího pokolení, které nedovede ni oceniti pokladův uložených v oběti nekrvavé, ni čerpati ze studnice přebohaté milostí tamodtud se prýštících. Smutnou pravdu tuto dosvědčují prázdné nebo aspoň poloprázdné ohrámy — neřku — ani za dnů všedních, než ve dny nedělní a sváteční, vyjímajíc snad ony mše sv., které, v pozdější hodinu dopolední sloužené, shromáždí v prostorách chrámových „obecnstva“ s důstatek, ale za to málo vskutku nábožných věřících, kteří by bez rozličných příměsků marnivosti či pouhých zděděných tradicí dobrého tónu — o nižších pohnutkách ani nemluvic — věnovali pozornost celou a zbožnost nelíčenou ději tomuto přesvatému. Úkaz tento přežalostný v městech větších pravidelně se naskýtá, než i do menších měst již se vedral, ano i vesnice nakazil, což dosvědčuje, jak život náboženský z víry pevné se prýštící a v úkonech bohoslužebných se vyjadřující hluboce poklesl, ne-li zcela u tak zvaných „lepších tříd“ vymizel.

Lhostejnosti takové, ano nevážnosti vůči mši sv. třeba čeliti, by se nerozšířila co nejvíce; neboť se mši sv. co nejtěsněji souvisí celá bohoslužba, ano celý život náboženský, poněvadž ona jest duší křesťanství a střediskem bohoslužby katolické. Třeba nás zaslíbení Krista Pána, Syna Božího, nadevší pochybnost ujišťovala, že církev sv. i s věrou svatou, odkazem Spasitelovým přesvatým, a úkony bohoslužebnými ku podstatě bohoslužby náležejícími, tedy i mši, nepominou a ani

branami pekelnými přemoženy nebudou, přece jest svaton povinností kněží, jimž svěřeno rozdávání tajemství Božích, by znalostí, úctou a vážností mše sv. mezi věřícími co nejúčinněji šířili a všemi prostředky přiměřenými oživovali.

Proto pojednáním tímto nejprve všeobecná potřeba a význam obětí předkřesťanských dokázána bude, načež Božský původ, nepřetržitost trvání, výborné účinky a hluboký význam obětí novozákonné doličen bude.

O oběti vůbec. Všeobecná potřeba obětí.

„V dnešní době v celém vzdělaném světě jen jediná ještě oběť jest obvyklá. Jest to tajemná oběť Ježíše Krista na všech oltářích katolického křesťanstva, či spíše pokračování oné vznešené oběti, která před osmnácti sty lety na hoře Kalvarii obětována byla a v níž se všichni křesťané u víře spojují — V dřívějších dobách jinak tomu bylo; — tenkrát mělo každé náboženství, každý národ, ano každá rodina svou vlastní oběť. Pokud jen zrak náš na obzoru dějepisném dosáhnouti může, vidíme, kterak lidstvo v každé době a na všech místech i nyní u divokých kmenů, které bůžky uctívají, oběti přináší, a to krvavé. Na stupních oltáře zabíjel člověk zvířata obětní, by je Bohu obětoval.“^{*)} Výrokem tímto potvrzuje Nicolas pravdu všeobecně uznanou, že lidstvo vezdy přinášelo nejvyšší Bytosti oběti a za podstatnou část bohoslužby je považovalo. „Božství ať jsou vezdy oběti připraveny, které jemu přísluší a příjemny jsou,“ tak předpisoval zákon dvanácti desek Římanům; „před tváří mou neobjevuj se prázden“, tak zase Hospodin Israelitům v knize Sirach zvané. Oběti pak, které tak dávného věku jsou jako člověčenstvo, vezdy za úkon náboženský platily, any byly úcty náboženské projevem nejdokonalejším a nejúčinnějším. „Veškerá náboženství v tom se shodují, že za nejvýbornější a nejsprávnější bohoslužbu a nejúčinnější prostředek by Bůh byl smířen a milost dosažena, považují to, aby si člověk nějaký trest ukládal . . . Totéž pak jest i základní myšlenkou obětí“ . . . Tak francouzský učenec Charron.^{**)}

Všeobecné přesvědčení o nutnosti a významu obětí hle-

*) Nicolas, Philosoph. Studien; II. sv. str. 54.

**) Charron, de la Sagesse II. 5.

dati tudíž dlužno v potřebě, kterou lidstvo po téže pocívalo, přirozeností svou jsouc k tomu puzeo.^{*)} Touha pak tato po oběti, zjevením nadpřirozeným (t. j. ustanoveními Zákona St.) způsobem přiměřeným ukojená, zvrhla se u národů pohanských v úkony a obřady ukrutností anebo i neřestí zprzněné. Přirozenost lidská pobízela člověka, by oběti Božství přinášel; Bůh nepotřeboval oběti, nýbrž člověk cítil jak potřebu, tak i povinnost tuto. Každý člověk přece k účtě Boha zavázán a povinován se býti vidí, což nikdo upřiti nemůže. „S tou podmínkou se rodíme, bychom Bohu, původci svému, spravedlivou a povinnou vzdávali úctu,“ dí Lactantius, kde význam jména „religio“ vysvětluje.

1. Úcta pak Bohu vzdávaná nemůže býti jiného způsobu, nežli jest přirozenost lidská, které přece úplně přiměřena býti musí. Člověk pak z těla a duše pozůstává — proto obě součástky svorně Bohu účtu vzdávati budou. Úkony, kterými duše chválu Nejvyššímu vzdává, vniternými jsouce a u víře, naději a lásce pozůstávající, jsou a zůstanou povždy duší a jádrem bohoslužby. Než i tělo nesmí otáleti, by dle svých schopností a sil Stvořiteli se klanělo. „Srdce mé a tělo ať plesají v Bohu živoucím“ (Žalm 83, 3), dí Žalmista a podstatu pravé bohoslužby takto vystihuje a k téže vybízí. Když pak jak duše tak tělo chvalozpěv Nejvyššímu povinný v krásném souladu vzdávají, bohoslužba dokonalá Bohu se prokazuje, při níž ovšem úkony zevnější vniternou zbožnost a vroucnost projevují. Nemůže tedy býti úcta pravá, bohoslužbou Bohu prokazovaná, bez zevnějších úkonův a znamení a projevů; jen těmito právě možná upoutati jak smysly člověka, tak smyslnou přirozenost a službě Boží podrobiti, poněvadž, nejsou-li tyto patřičně zaměstnány, jistě jen účtě a zbožnosti překážejí, k jiným nepatřičným předmětům a představám nás odluzující, a místo a by pomáhaly, ohrožují cenu a zásluhu pobožnosti vniterné. Za tím účelem doporučuje se užívati modlitebních knih, růžence; z této příčiny odůvodněny obrazy a sochy

*) *Natura humana visibilis exigebat sacrificium.* — Lidská povaha žádala si oběti viditelné. — dle sněm Tridentský. sess. 22. cap. 1.

i veškerá znamení vůbec, jimiž se smysly obíratí mají, by neodbočily tam, kamž náklonnosti, jimž pobožnost není právě nejpríjemnější, tíhnou.

2. Nikdy lidstvo, nýbrž Bůh toliko určití oprávněn, jakým způsobem chce býti uctíván; Bůh pak svrchovanou vůli svou i v této příčině nám zjevil. Dal se nám poznati, když sestoupil k nám projevem a znamením velikolepým, u viditelném stvoření totiž, které přece smyslům přístupno a patrné. Týmž způsobem, jako Bůh všemohoucí snížil se k nám, třeba nám se povznést k Němu; jakož Bůh použil zevnějších známek, kterými smyslům našim ozřejměl, tak i my zevnějšími úkony Jej uctívati musíme. Když i Syn Boží viditelné a pravé tělo na sebe vzal, lidstvo vykoupiti chtěje, aby byl lidstvu zřejmým a v těle svém účinně provedl vykoupení: i tělo naše povinno účastniti se úcty a oslavy Boha Trojjediného.

3. Jako duch na tělo působí, tak zase tělo na ducha, čímž nastává vespolečný poměr obou, takže i zevnější i vnitřní kony navzájem se vzbuzují, doplňují a sesilují. Zármutek v srdci vryje stopy čitelné tváří a celé postavě; — postava nachýlená, čelo zármutkem zasmušilé se rozjasní, jakmile paprsek radosti v duši zasvítí. — I vniterná zbožnost a úcta k Bohu vši mocí chce se projevití a vyjádřiti a odíti v úkony zevnější. Což člověku v pravdě nábožnému přirozenějšího, než by si při modlitbě, když si živě přítomnost Boží byl představil, poklekl, ruce složil a v prsa se bil? Zevnější pak znamení a úkony pocity vniterné vzbuzují, zbožnost vniternou rozněcují a ustalují. Modlitba hlasitě pronešená, zpěv důstojný, příklad zbožnosti u jiných — všechny tyto zevnější úkony dodávají zbožnosti srdce síly a vytrvalosti a pojišťují její bytí; proto také, kde není žádných projevův úcty k Bohu, tam také žádné vniterné zbožnosti obyčejně nebývá, poněvadž nebyvši vyjádřena mizela a trátila se zcela, až z ní nic nezbylo.

Hrubě se proti zákonu přirozenému prohřešuje, kdo po člověku, jenž v nitru duše své Boha uctívá, žádá, by žádným projevem zevnějším a patrným této vniterné úcty nevyjádřil, by jen v duchu se modlil anebo tuto vniternou úctu na nejvyšší slovy či modlitbou ukázal. Kdekoliv bohoslužba se odbývala,

tam se nespokojili lidé pouze modlitbou, nýbrž i jiné viditelné úkony prováděli, mezi nimiž oběti vezdy přední místo příslušelo. Řekové a Římané pozdvíhovali ruce při modlitbě, an na kolena i na tvář padali, líbali obrazy bůžkův a prahy chrámové; i slavný vítěz Julius Caesar po kolenou se blížil stupeň po stupni k Joviši kapitolskému, by vyjádřil díky za vítězství dobyté*). „Úkony a projevy smyslům lidským patrnými dostává se nábožné náladě duše a bohoslužebnému úkonu duše netoliko plného a lidské povaze přiměřeného výrazu, nýbrž i nové pobídky, vzrůstu a zvýšení, jakož i vroucnosti a jasnosti.“ Tak tvrdí právem Thalhofer**) a poukazuje zřetelně na původ a význam jak zevnějších úkonů bohoslužebných vůbec, tak oběti zvláště, kteráž mezi všemi projevy úcty náboženské jest výkvětem nejkrásnějším a nejvýznamnějším.

Na vzájemný vliv mohutný, který vyplývá z vniterní úcty Boží a úkonům bohoslužebným zevnějším se sděluje, by zase vniterná vroucnost a zbožnost nových sil nabyla, poukazuje způsobem nad jiné důmyslným sv. Augustin***): — „Modlíci se údy těla svého dávají na jevo to, co přísluší, když kolena sklánějí, ruce pozdvíhují . . . . anebo něco jiného konají, ač úmysl a vůle jejich neviditelná Bohu známa, aniž On známek těchto potřebuje, by lidské srdce zjevno Jemu bylo, nýbrž tím sebe člověk více povzbuzuje, by se modlil a úpěl pokorněji a horlivěji. A nevím, jak se to děje, že když tyto úkony zevnější jinak povstati nemohly, nežli pomocí předchozího konu ducha, těmiž zase, když zevně projádřeny jsou, onen vniterný a neviditelný kon, jenž je vyvolal, se zvyšuje a tím i vniterní zbožnost, která, by ony se dály, předešla a, poněvadž se staly, vzrůstá.“ Z bohoslovců, kteří po době scholastické jména znamenitého dosáhli, pojednává o otázce této Suarez takto: „Právem přirozeným přikázáno uctívati Boha zevnějšími úkony. Dokazují to obyčeje všech národů, kteříž vesměs oním způsobem, jak Boha poznávají, nějakou zevnější službou Jej

*) Lavault, Die Gebete der Griechen und Römer, str. 142.

**) Thalhofer, Liturgik str. 153.

***) De cura gerenda pro mortuis. tom VI. pag. 520. ed. Maur.

†) De sacramentis disp. 83 dect. 8.

uctívají, což známkou, že tak činí na rozkaz přirozenosti své. Dále proto, že člověk má netoliko duši, nýbrž i tělo od Boha, nejen duchem, nýbrž i tělem. Jej uctívati jest zavázán, — ne snad, že by Bůh znamení takých potřeboval a tak teprve vroucnost našeho srdce poznal, nýbrž, abychom se zcela, netoliko duši, nýbrž i tělem, Bohu podrobili. Úcta závisí na uctívajícím a způsobem jemu přiměřeným se prokazovati musí. Z toho, že vrozeno člověku, by, co cítí, zevnějšími znameními na jevo dal, dovozuje sv. Tomáš i proto povinnost takto Boha uctívati, poněvadž z vnitřního pohnutí vyvěrá zevnější projev a stěží jen lze stěsnati člověku city mysli a srdce svého pouze v nitru svém: a jelikož úcta Boha vnitřná zákonem přirozeným přikázána, přikázána i úcta zevnitřní. Dále i proto, poněvadž to velmi podporuje, ano nezbytným jest pro vnitřnou úctu; duch úkony zevnějšími ke vnitřným konům bývá povzbuzen.“

4. Víra v Boha a úcta Nejvyššího shromažďuje vyznavače své v jedné a téže společnosti, která stejno. povinnost vůči Bohu, jako každý jednotlivec, plniti povinna; povstává takto bohoslužba veřejná, která jen z úkonův a znamení zevnějších může pozůstávati. — Jakož pak víra mysli a srdce spojuje věřících — tak zase bohoslužba veřejná zevnějším pojítkem je, ana je sbližuje a k sobě přivínuje. Proto v každé společnosti náboženské jest i veřejná bohoslužba, která celou obec věřící v úctě Boha sjednocuje.

Modlitba a oběť příhodně a přiměřeně úctu k Bohu projevují; než oběť nad modlitbu vyniká, poněvadž jest úkonem bohoslužebným nejvýbornějším, který jedině Bohu přísluší a zároveň pro člověka, jenž z duše a těla pozůstává, nad jiné se hodí, poněvadž neuctívá Boha toliko vnitřně, srdcem, nýbrž i zevnější poctou a darem.

Pojem a účel oběti.

Oběť ve vlastním slova smyslu jest *viditelný dar, který tím, že se zničí nebo promění*, Bohu se přináší, aby se takto nejvyšší panství a svrchovaná vláda Boží, jakož i úplná závislost a poddanost člověka na Bohu *) vyjádřila. Oběť tedy co nejdo-

*) Hurter, Comp. theol. dogm. p. 365. G i h r, hl. Messopfer, str. 10.

konaleji Boha uctívá a toliko Jemu jako svrchovanému Vládci veškerenstva přísluší.

1. K oběti zapotřebí především *viditelného* daru: vždy zajiště byla oběť úkonem bohoslužebným veřejným a zevnějším — proto tedy nutno, by dar viditelný oběť jako takový úkon označoval; poněvadž pak dar obětní Bohu se přináší, má býti dle zásady u sv. Tomáše Aquinského vyslovené: „Omne, quod est optimum, Deo attribuendum“ (všechno, co nejlepšího, budiž Bohu věnováno), vzácným a cenným. Obětovala se tedy zvířata domácí člověku užitečná: dobytčata, jako jalovice, ovce, koza, a zároveň část majetku představující, anebo aspoň věci neživé k živobytí potřebné: chléb, sůl, víno, olej, kadidlo. Tyto dary v oběť Bohu přinášené zastupovaly život lidský — nejcennější majetek člověka, kterýžto zmařiti a utratiti jako obětní dar Bůh nedovoloval. — Shoda až překvapující ve zvířatech obětních vyskytuje se mezi žily a pohany. Lucian píše: „Roľník obětuje vola, pastýř ovci, pastýř koz kozu, jiný zase koláč neb kadidlo, chudobný libá pravici boha, by si milost jeho zajistil.“ — Pro lůžky nad- anebo pozemské byla zvířata barvy bílé, pro podzemní barvy černé; pro bohy samci, pro bohyně samice. *) Zvířata obětní měla býti bez vady a chyby, v čemž se Zákon Starý s předpisy obětními Řekův a Římanův shodoval. **) Chybná a zmrzačená zvířata, byla-li obětována, neuctívála Boha, nýbrž urážela, jakož sobě Hospodin u proroka stěžuje (Malach 1, 7 - 8). Dálo se tak netoliko u Israelitův, nýbrž i u pohanů, že příkazy obětní o jakosti zvířat se neplnily anebo podvodně obcházely. U Římanů na př. vůl jen tehdy za oběť se hodil, byl-li bílý; — než tu sobě mnozí pomáhali tím, že černou skvrnu křídou zabílili. ***)

2. Dar obětní tím *způsobem* Bohu se přináší, že se buď zničí (ohněm) anebo promění. — Zvířata tudíž se zabíjela a pálila, — víno se vylévalo — obilí se pražilo nebo jinak proměnilo; pročež také rozdíl mezi hostia či victima — žertva ze zvířat — obětním darem z plodin — immolatio a z tekutin — libatio — jak Becanus v Analogii St. a N. Zákona píše. „Takto se pro-

*) Arnobii Oratoris, advers. nationes Libri VII.

**) de Montfaucon: Antiquitates Graecae et Romanae. Lib. III. Cap. IV.

***) Schwenk: Mythologie II. 377.

jadřovala názorně svrchovaná vláda a moc Boží nade vším bytím či nebytím veškerenstva, a zároveň úplná a nepodmíněná odvislost člověka, který Bohu přináleží a všechno, i život svůj, obětovati povinován, se ukázala.“ Sv. Tomáš Aquinský význam, proč se obětní dary ničily, takto vysvětluje: „Celooběť zcela se spálila, aby, jakož zvíře ohněm strávené v dýmu do výše se vznášelo, tak se naznačovalo, že celý člověk i se vším, což jeho jest, Bohu podroben a Jemu obětován býti má. Krví nejvíce k životu potřeba, proto se říkává, že život či duše jest v krvi; tuk pak ukazuje na hojnou stravu: aby se tedy dokázalo, že od Boha jest život a veškeren dostatek majetku, ke cti a chvále Boží se prolévá krev a páčil se tuk.“ *) Nemůže věru ani patrněji vyjádřeno býti jednak svrchované panství Boží nade vším tvorstvem, jednak úplná odvislost člověka na Bohu, nežli když předmět či dar viditelný (kterýž lidský život zastupuje) zmařen či zničen bývá. — S předmětem oběti či obětním darem, který se zmaří, spojena však býti musí oběť vniterná, kterou srdce nejhlubší úctou před Bohem proniknuté Bohu věnuje — čímž teprv obětní dar pravé ceny nabývá. — Dar obětní jako by ve jménu obětujícího volal: Boha, jakožto veškerenstva původ a cíl jakož i neobmezeného vládce nad životem a smrtí uznávám a tím, že já místo člověka zmařen bývám, prohlašuji, že člověk na Bohu zcela závisí.**) Z této příčiny také úplná obětní dar Bohu věnován a darován býti musí, aby nemohl ani k jinému účelu méně důstojnému býti věnován, aniž někomu jinému býti darován.

3. Jest tedy každá oběť již podstatou svou slavným a patrným projevem pro neobmezenou a svrchovanou vládu Boží, neboli oběti *chválily čili dokonalé oslavy Boží*. — Oběti však i za jiným účelem se přinášely, kterýž ostatně z účelu hlavního jen vysvitá. Bůh zajisté jest vládcem a pánem svrchovaným a též dárce všech milostí a statků, kterých člověk potřebuje: V Ném (Bohu) jsme, žijeme a se hýbáme;***) — jakož tedy děkovati máme za každý dar nebes, tak nám i prositi jest, by dobrotivý Bůh všeho potřebného nám udělil; —

*) Summa I. 2. q. 102. a. 3. ad 8.

**) Lugo, de Eucharistia disp. 29. S. 1.

***) Sk. Apošt.

proto i tento účel byl způsobem důstojným v obětech prosebných a děkovných dosažen. — Než i na smířenou oběti se přinášely, a právě tento účel oběti po prvotním hříchu nejzjevněji a nejčastěji se opětuje a vyznává: „Mezi všemi tak rozličnými náboženstvími není ani jediného, které by nemělo hlavním účelem smír s bytostí nejvyšší. Ode dávna cítil člověk potřebu odpuštění“, tak Voltaire sám pozoruje a vyznává. Od té doby, co člověk vzpourou svou proti Bohu učinil vůli svou zákonem a svůj poměr k Bohu a ke stvoření převrátil, pocíťoval vědomí viny a toužil po smíření s Bohem; nemohl totiž jako před hříchem tak nevinně a bezstarostně k Bohu vzhlížeti; — tížilo jej vědomí viny spáchané. Pravdu všeobecně uznanou, třeba smutnou pronesl Faber:*) „Není třeba dokazovati, že bylo všeobecným zvykem zabíjeti zvířata obětní na smířenou ať u nejsurovějších, ať u nejvzdělanějších národů. Divoch bůžkům v zemích nového světa se klanějící i zjemnělý přívrženec starého pohanství shodují se v tom, že bez prolévání krve nelze dosíci odpuštění hříchů; než ani krev zvířat nedostačovala, by hněv nebes odvrátila — často se požadovala krev oběti vznešenější, a proudy lidské krve potříšňovaly stupně pohanských oltářů.**) Vinu, již se obtíženo cítilo, smazati hledělo lidstvo prolévanou krví zvířat, na kteráž dříve hříchy jakoby přeneslo a místo sebe Bohu v obět přinášelo a hněv Boží ze sebe na obětní zvířata obracelo, jakož v Zákoně Starém jasné toho doklady v obřadech při oběti záhříšné obvyklých naléztí lze.

Vědomí viny spáchané tížilo lidstvo před Kristem ustavičně; pročež i vždy při obětech projevoována touha a vyjadřován úmysl smířiti se s Bohem rozhněvaným, Jeho trestající ruku zadržeti a milosti si získati. „Ať hříšný člověk s jakoukoliv záležitostí před Boha předstupoval, by svou nábožnost projádl, ať se klaněl, či prosil nebo děkoval, vždy a co nejživěji cítil se bídým hříšníkem, nehodným, od Boha býti slyšenu a vyslyšenu; jest tedy velmi přirozeno, že při úkonech bohoslužebných nejučinnějších, jakými se oběti býti jeví, vědomí viny v první řadě projevoval. Jak by též hříšník ve-

*) Essai sur les mœurs (Cap. 7)

**) Horae mosaicae.

lebnost svatého a spravedlivého Boha důstojněji vyznati, ji vděčnějším se prokázati a k ní se s větší důvěrou, že bude vyslyšen, blížiti mohl?“, tak popisuje Thallhofer*) smír s Bohem, účel to v obětech hlavně se vyjadřující.

4. Oběť jest úkonem či lépe řečeno střediskem bohoslužby veřejné, která *ve jménu celé obce či společnosti* se Bohu vzdává; nemůže tedy býti ponechána libovolnému ustanovení jednotlivce, nýbrž jen vrchností nařízena či ustanovena býti může. S obětí těsně souvisí kněžství; přinášelít Bohu kněží ode dávna oběti, a to, jakož i ostatní úkony bohoslužebné, konali ve jménu celé obce. — K úřadu však tomuto zplnomocniti je mohla jen vrchnost — vrchnost nejvyšší ovšem právem nejsvětějším, jakož to učinil Hospodin v Zákoně Starém a Syn Boží v Zákoně Novém, kdež i základní části bohoslužby ustanovil. Člověk nikdy by nebyl připadl svým rozumem na zvláštní výsadu, která s proléváním krve spojena byla, že tím nabývá se odpustění; to pak tím méně, poněvadž místo vlastního vinníka obětována býti měla zvířata, s kterými máme soucit hluboký, jako s holoubětem, jelnětem atd., — jak dle všim právem Nicolas ve spise zmíněném.

Jako tedy kněz konaje oběť *ve jménu obce či společnosti* náboženské pouze představeným společnosti k úkonům obětí zplnomocněn býti může, tak i oběť sama svou podstatou nasvědčuje tomu, že byla ustanovena. Oběť, při níž dar viditelný se zmaří, Boha uctívá; nemá však významu tohoto sama ze sebe — můžeť přece viditelný dar i z jiných příčin zmařen býti. — Jednotlivec, když dar viditelný přináší, úmyslem svým, proč tak činí, naznačuje a tím jej obětí činí; což i společnost celá, když skrze zástupce svého (knězo) dary viditelné Bohu přináší, svým úmyslem teprv ustanovuje oběť, která darem tím se Bohu přináší. Srovnati se dá oběť se slovem; nikdy jednotlivec, nýbrž celá společnost jen určuje význam slova; tak i celá společnost jen oprávněna jest určit, jaký význam má zmaření daru viditelného či oběť. Ustanovil-li pak Bůh sám oběti, pak nemá více lidská společnost práva toho — jakož ani kněze ustanovovati nemůže, kterýž oběť, jako prostředník

*) Das Opfer. 75.

mezi Bohem a lidstvem, by přinášel. Bohem samým k úřadu tohoto kněz povolán bývá dle slov sv. Pavla: „Každý kněz z lidí se bere a pro lidi se ustanovuje v tom, což se Boha týká, aby přinášel dary a oběti za hříchy“. (Žid. 5, 1.).

5. Písmo sv. i v jiném smyslu „obět“ vyrozumívá; tak čteme na př. v Žalmu 50: „Obět Bohu duch skroušený, t. j. lítostí proniknutý“. Sv. Pavel vyzývá Řimany v listě (12, 1.), aby „těla svá jako obět živou, svatou a bohudobou Bohu prokazovali“, na jiném pak místě v témž listě dí: „Na dobročinnost a udělování nezapomeňte; takovými oběťmi Bůh se získává“.

I modlitba případně „obětí rtů“ v Písmě se zove, tak na př. u proroka Oseáše (14, 3.), v Žalmu 49, 14.: „Bohu v obět chválu přinášej;“ ba i sv. Apoštol Pavel v listu k Židům vyzývá: „Skrze Něho přinášejme vezdy obět chvály Bohu t. j. ovoce (obět) rtů velebicích jméno Jeho.“ (13, 15.). Kde v takovém významu jména „obětí“ se užívá, snadno lze poznati, že je to význam nevlastní či přenesený. Rozuměti jest v takových případech obětí skutky dobré, jako modlitbu, almužnu, lítost, které s vlastní obětí v jakési podobnosti jsou; kdož skutky tyto koná, má zvelebení a oslavu Boha Nejvyššího na mysli a třeba mu, by sebe sama do jisté míry mařil, mrtvil a zapíral.

Přicházejí-li skutky tyto dobré v souvislosti s vlastní obětí, tu jen obět vlastní jménem tím se vyjadřuje: „Milosrdenství jsem chtěl a nikoliv obět, a znalost Boha více než celoobětí“, dí u proroka Oseáše (6, 6.) Hospodin.

Protestanté, kteří obět mše sv. zavrhlí a z náboženství svého obět vymýtili, byli takofka nuceni významu vlastní oběti popřítí, aniž rozdíl mezi obětí ve smyslu vlastním a nevlastním činili; tak v obraně vyznání Augsburského se praví: „Obětí jest každá ceremonie (každý obřad) anebo úkon či skutek, který Bohu vzdáváme, bychom Jej uctili“. Tak by k. př. každé pokleknutí bylo obětí. Dle Kalvína jest „obětí vše, co se Bohu přináší; tak prý Písmo sv. pojem oběti vyjadřuje“.

Význam obětí starozákonných.

Starý Zákon od prvopočátku o obětech se zmiňuje. Úkon tento a obřad bohoslužebný, přirozenosti lidské tak přimě-

řený a účtu k Nejvyššímu tak důstojně vyjadřující, zjevení nadpřirozeným ve St. Zákoně nemohl býti opomenut, nýbrž byl upraven, povznesen a ustanoven, by důstojným byl projevem pocty náboženské. Co tedy Israelité po cestě zjevení urovnané jistě kráčeli, Boha poznávše a pravým způsobem uctívající, zabloudili pohané na stezky srázné a ztratili z pravých a čistých názorů náboženských přemnoho, až jen to vědomí uchovali, že třeba Božství obětovati.

1. V zákoně St., Mojžíšem lidu israelskému prohlášeném, četná ustanovení upravila obětní řád, účel, dobu oběti a druh zvířat obětních. Rozděleny oběti dle způsobu obětního ve krvavé a nekrvavé; k těmto brány polní plodiny, sůl, víno, kadidlo, olej i koláče*); k oněm skot, ovce a kozy, v jistých pak případech i holubi. Dle účelu, jemuž vyhovovati měly, byly nejprve oběti zápalné.**). Oběť zápalná každodenně ráno a večer Bohu přinášená slula i oběti ustavičnou; při této krev kolem oltáře vykropena a všechno maso spáleno. Úplným zmařením dobytčete příhodně se vyjadřovala úplná a nepodmíněná oddanost člověka k Bohu, proto oběť tato i oběti chvály slula. I oběť míru — pokoje***) přecasto se přinášela; rozdílna byla od obětí zápalných potud, že krev se nekropila a maso se všechno nespálilo; jistý díl zůstal pro kněze a pro obětujícího, jakož i pro hostinu obětní, při níž obětující požíval masa obětního, jsa takoráž hostem Boha svrchovaného a s Ním se co nejúžeji spojuje. — Oběťmi takovými buď díky se vzdávaly, nebo o nová dobrodíní a dary se prosilo. — Dalším †) druhem obětí byly oběti záhříšné, jichž účelem bylo, míru a odpuštění na Bohu hříchem uraženém vyprositi. I při této oběti za jednotlivce jen část masa obětního na oltáři se spálila, ostatní pak připadlo kněžím; krví oltář potřen, ostatek vylit. Kdykoliv za kněze anebo za celou obec se přinášela oběť záhříšná, veškero maso obětní se spálilo.

2. Byly tudíž oběti Israelitům tím, čímž odedávna jsou, totiž projevem a výrazem úcty a zbožnosti vůči Bohu, —

*) Srovnej Levit.: hlava 1.

**) Levit hl. 2.

***) Srov. Levit. 3. hlava.

†) Levit. 5. a 6. hlava.

byly celého náboženského života duší a střediskem, jimiž Isra-
elité svrchované panství Jehovy slavně vyznávali, Dárci všech
milostí děkovali a prosby pokorně přednášeli, anebo po smíření
s Bohem toužíce oběti za hřích přinášeli. Starý Zákon však
byl předobrazem nového, jakož sv. Augustin dí: „In vetere
novum latet in novo vetus patet, t. j. Ve Starém Zákoně Nový
jest ukryt, v Novém Starý ozřejmél.“ — Proto dlužno, by též
obětím též význam hyl přikládán, jaký sv. Pavel v celém
sřazení starozákonném spatřuje, když dí: „Starý Zákon má jen
stín budoucích dober či statků“ (K. Žid. 10, 4), t. j. oněch ne-
beských milostí, kterých Kristus Pán smrtí svou získal a v církvi
své uložil. Byly tedy oběti předobrazem, smrt Vykupitelovu či
oběť novozákonnou představujícím. V tomto významu před-
obrazném spočívala též veškerá jejich moc a síla očištná; —
„krev býků a kozelcův nebyla s to, by sňala vinu,“ dí Apoštol
(k Žid. 10, 4); — plynuly tedy účinky blahé a spasné
z víry a naděje ve Vykupitele a oběť Jeho, kterýž oběťmi
starozákonnými jako očekávaný a budoucí zobrazován byl;
nebyloť ani ve St. Zákoně spásy a odpuštění, nežli toliko
ve jménu Ježíš, které dáno lidem, by spaseni byli.*) Mimo to,
že oběti dle zákona Mojžíšova přinášené před zákonitými
přikazy očišťovaly a trestů zbavovaly, pobízely k bohublému
smýšlení obětnímu k víře a důvěře ve spásu, kterou Vykupitel
na kříži smrtí svou zjednatí měl. (Sv. Tomáš Aquinský).

Význam oběti Ježíše Krista na kříži.

Tato oběť krvavá, proroky předpověděná a předobrazy
představená, dokonána jest Synem Božím na hoře Kalvarii,
čímž i vykoupení člověčenstva provedeno. Směřoval sice celý
život Spasitelův jen k tomu, by lidstvo vykoupil, a ustavičnou
byl obětí; smrt na kříži však jest dílem spásy svrchovaným,
jest vřeholem poslušnosti smírné, bodem stěžejným, kolem ně-
hož věčný osud lidstva se otáčí.

1. Na hoře Kalvarii přinešena Bohu oběť nejdražší a nej-
účinnější, poněvadž tam obětoval Velekněz věčný sebe sama,
život svůj, krev předrahou proliv. Jak obětním knězem, tak

*) Sk. Apošt. 4, 12.

obětuním darem či beránkem byl Syn Boží sám. Syn Boží jen lidskou přirozeností svou obět tuto dokonati mohl; než přirozenost tato patří jako nerozdílná součástka Synu Božímu měl tedy úkon tento obětní cenu nesmírnou, byv osobou důstojnosti nekonečné proveden.

Než netoliko po důstojnosti obětujícího byla obět významu nesmírného; -- totéž platí o daru obětuním, kterýž byl týž. jako obětující, dle slov sv. Jana: „Bůh dal život svůj za nás“ (I. list sv. Jana 3, 16). Nemohl Syn Boží, ač všechny poklady a statky jsou úplným majetkem Jeho, daru bohulibějšího a cennějšího přinést nežli Sebe sama, čímž Otce svého nebeského na nejvýš oslavil. Život svůj obětoval pak Velekněz novozákonný dobrovolně a z vlastní moci, jakož prorok dí: „obětován byl, poněvadž sám chtěl“ (Jes. 53, 7); vždyť smrt či odloučení duše od těla umožnil, což Jemu toliko příslušelo: „Nikdo nebéře života ode mne, nýbrž já dávám jej od sebe: mám zajisté moc jej vydati a zase jej zpět vzíti“. (Evang. sv. Jana 10, 18). Úplný důkaz, že umírá Pán Ježíš jen proto, že sám se obětovati chtěl, projevil jak na počátku utrpení vůči celému zástupu ozbrojenců na hoře Olivetské, (Jan 18, 6) tak na sklonku života, mocným hlasem duši svou Otci poroučuje; i v tomto okamžiku tedy svou moc a vládu nad životem a smrtí tak důrazně vyjádřil, že i setník na pohledy ve tváři a pohyby umírajících ne nezvyklý zvolal: Věru, tento byl Synem Božím! „Beze slova umíráme, kteříž ze země jsme: s mocným hlasem umírá Ten, jenž s nebes na zemi sestoupil, aby i ve smrti byl vítězem“ — dí případně sv. Augustin.

3. Za jakým pak účelem Obětník tento svrchovaný Sebe sama na oltáři kříže zmařil, snadno lze pochopiti; hledal Syn Boží ve všem, co podnikal a konal, slávu Boží a spásu lidstva. Byloť to svrchovaným programem života Jeho, což andělé hned při narození Jeho pěli: „Sláva Bohu na výsostech a pokoj lidem dobré vůle.“ Plnění úkolu tohoto obětoval Syn Boží svůj odpočinek, své občerstvení, a přinesl každou obět, i život svůj. Sláva Boží utrpěla hříchy lidstva, jsouc jimi jako mraky černými zahalena, které tím více zastiňovaly ji, čím hlouběji lidstvo klesalo. — Čím pak více lidé slávy Bohu odepírali a

ve hříchy klesali, tím více mizel mír a pokoj ze srdcí jejich. Věnoval tudíž Syn Boží všechno v životě, by Otci svému slávy a chvály co nejmohutnější zjednal, tak že všim právem před smrtí svou volati mohl: „Otče, oslavil jsem Tebe, dilo pak jsem vykonal, které jsi mi dal, bych je konal“ (sv. Jan, 17, 4). Smrtí pak svou, obětí krvavou na kříži, nemohl ničeho jiného chtít, leč jen oslavu jména Nejvyššího a smír lidstva s Bohem. Krev nejdražší prolitá byla darem nejskvtělejším a nejcennejším, kterýž co nejzřejměji, než i nejhrůzněji hlásal spravedlnost a oslavoval velebnost Boží hříchy uraženou. Důstojnější pocty, vnešenější oběti Bohu přinést lze nebylo. Ovocem oběti této byl pak smír lidstva s Bohem. On pak obětí smírnou (*ἱλασμος*) za hříchy naše, a netoliko naše, nýbrž za hříchy celého světa (I. sv. Jana 2, 2.), dosáhl odpuštění hříchův a milosti přehojné, zásluhy to tedy neskonalé. V obět dal Syn Boží život svůj, by slavně prohlášeno bylo panství svrchované Boha Nejvyššího, by spravedlnosti Jeho zadost se stalo a lidstvu smíření bylo vyprošeno. Sv. Lev papež zajisté vhodně dí: „Smír tohoto beránka neposkvrněného a poklady svátostné nám připadly“. „Jako nová a pravá oběť smírná Otci nebeskému se věnoval“ a nikoliv ve chrámě ani v městě, nýbrž na kříži za městem, „aby po starozákonných obětech předobrazných nová oběť na nový oltář byla položena a kříž Kristův nebyl oltářem chrámovým (ve chrámě židovském, nýbrž oltářem světovým“ (8. řeč o utrpení Páně). Učinil pak Spasitel tak, maje vůli Otce svého plniti, tedy dle své lidské přirozenosti z rozkazu vyššího, jehož byl poslušen až k smrti, a to smrti kříže (Filip., 2, 8). Sv. Pavel uvádí Spasitele, když do světa vstupoval, jakoby k Otci nebeskému děl: „Obětí a darů jsi nechtěl; na obětech zápalných a smírných nemáš zalíbení, tělo však jsi mi přizpůsobil. Tu pravil jsem: Ejhle přicházím. Na počátku knihy o mně stojí psáno, že plniti mi vůli“ (k Židům 10, 5—7, ze Žl. 39, 7—9). Toto pak tělo přesvaté či celou přiroznost lidskou v obět přinesl Syn Boží, v obět, která nad veškero stvoření vyniká majíc cenu neskonalou pro spojení nerozlučné s Božstvím Ježíše Krista; právě proto smíření dokonalého a úplného dobyl prostředník Nového Zákona. Obět Jeho mocí a účinky ozařuje všechny věky a místa, tak že lze říci

se sv. Janem: „Od počátku světa byl obětován“ (Zjev. 13, 8) a zároveň, jakož Origenes dí: „Třebas jen oltářem pro tuto oběť byla hora Kalvarie, krev z téže omyla celý svět.“

Byla tedy na Kalvarii přinesena oběť dokonalá, — poněvadž obětník byl důstojnosti svrchované, dar ceny nekonečné, obětní úkon významu nejvyššího. Na oběť tuto pak všechny oběti se vztahují a z ní významu, síly a účinnosti čerpají.

Potřeba oběti ustavičné a nekrvavé v Zákoně Novém.

Oběť krvavá na Kalvarii dokonána úkonem jediným, který za krátkou dobu způsobem nejkrutějším byl proveden, a to na jediném místě a před málo lidmi. Oběť na kříži byla by zůstala lidstvu jen pouhou událostí dějepisnou, ovšem nejdůležitější, jako celý život a celé působení Vykupitelovo, kdyby Pán Ježíš ve své církvi pořáde nežil, neučil a neobětoval. Právě jako sv. Evangelium bylo by zůstalo lidem jen knihou vzácnou, ale buď málo čtenou nebo dokonce nečtenou, kdyby se církev svými věrozvěsty nebyla v celém světě rozšířila a srdcím přivlastnila, tak byla by i oběť smírná na kříži zůstala jen stkvostnou upomínkou na Božského Vykupitele a znamenitým pomníkem smrti Jeho výkupné, kdyby církev na rozkaz Spasitelův neopětovala ustavičně obětí nekrvavou oběť krvavou z Kalvarie.

1. Kristus Ježíš pokračuje ve své činnosti, kterou na zemi byl zahájil, v církvi, kterou založil, a používá k tomu sluhů svých jako rozdačů svých milostí, jako vykonavatelův úradků spásy. Pokračuje-li Božský Vykupitel ve své veškeré spásenosné činnosti, nemůže z ní vymýtiti úkon právě nejdokonalější a ho pominouti, nýbrž právě tento, nutno, by byl opětován. Smrtí na kříži dokonáno vykoupení a zaslouženo odpuštění pro lidstvo veškeré v míře nekonečné; než ovoce a účinky musejí býti jednotlivým přivlastněny a státi se majetkem a statkem každého. Z krve své předrahé připravil nám Syn Boží lék nebeský, i třeba ho užívat, by rány a nemoci duše uzdraveny byly. Z hory Kalvarie vyfinul se proud milostí pro všechny dostatečný, než třeba, by k němu lidstvo přišlo a z něho čerpalo vodu živou, kteráž se v nás stává pra-

menem, jenž se prýstí do života věčného (Jan 4, 14). Na hoře Kalvarii vyrostl podivný strom kříže, než třeba ovoce trhati a požívati, bychom žili na věky a v síle pokrmu tohoto krá-
čeli, až bychom došli hory Boží (3. Král 19, 8) *).

Rozličnými prostředky lze si přivlastniti milosti a darů, smrti Ježíše Krista dobytých. Svátostij jsou rourami objemnými, kterými se nám proud tento spasný přivádí; než nade všechny prostředky spásy vyniká obět nekrvavá Nového Zákona či mše sv., poněvadž nám celou náplň a veškero bohatství na Kalvarii na kříži získané přisvojuje a v náš majetek uvádí.

2. V církvi Kristově jest obět ustavičná, která by se neustále přinášela, jest nutno. To nablíží náš rozum. Oběti jsou totiž podstatnou částkou každé bohoslužby, tak že dosud nebylo žádného náboženství bez náboženských úkonů a především bez obětí. Oběti tedy nemohou ani v náboženství a církvi Ježíše Krista scházeti, ba oběti právě v této církvi dojista přední význam míti budou. Skrze obět projevuje totiž člověk co nejzřejměji Bohu svou nehlubší úctu, poddanost, díky a prosby, nejvyšší panství Boží takto vyznáváje. Zda by v církvi Synem Božím zřízené, kde Bůh ve vlastnostech jakož i skutcích co nejdokonaleji zjeven byl, a proto poznání Boha, veškeré to úcty náboženské základ, jest nejstkvělejší, obět mohla scházeti? Právě takové oběti v církvi Kristově jest zapotřebí, jaká náboženství a víře jest přiměřena, oběti tudíž nejdokonalejší. Než uvažme, že víra a církev Kristova přece nikde a nikdy neodpíraly zdravým a oprávněným požadavkům lidské přirozenosti, které buď rozumem anebo svědomím byly diktovány; ba právě základy veškerého vyššího života víra svým spasným vlivem šlechtila a zdokonalovala. I oběti, které náboženství Kristovo jako projev úcty náboženské člověku přiměřený, jak ducha tak tělo zaměstnávající a ve službu Boží zavazující, všeobecně shledalo, nutně a přirozeně zdokonalilo a posvětilo a zcela nový, vznešený řád obětní zavedlo.

Kdož tedy tvrdí, že Kristus Pán nezanechal v církvi své oběti trvalé, totéž dí, jako že Božský Zakladatel odepřel této

*) Gähr, Messopfer str. 55.

nejdokonalejší společnosti náboženské onoho zařízení a onoho obřadu, který všichni národové za podstatný díl bohoslužby pokládali a proto vykonávali, — že tudíž náboženství křesťansko-katolické, které jest přece nejdokonalejší a nejvýbornější, v tak důležité příčině nemá ani toho, čím se i nejbídnější a nejchudší pohanská bohoslužba honositi mohla, — že církev Ježíše Krista není nejdokonalejší, aniž tedy božského původu.

3. Než i z předobrazné povahy Starého Zákona vysvitá s důstatek nezbytná potřeba oběti v Zákoně Novém. Když po Zákoně Starém vstoupil ve svá práva Zákon Nový, byl povinen vyplniti a uskutečniti, co Starý Zákon předobrazoval. Kristus Pán, tohoto Zákona Nového zakladatel, sám děl, „že nepřišel Zákona rušiti nýbrž doplniti“, a proto obřady starozákonné v dokonalejší proměnil, místo Zákona Starého Nový ustaviv a místo svátosti starozákonných novozákonné uděliv. Tak i oběti starozákonné, kterým v náboženském životě Israelitů přední náleželo místo, novou a důstojnější oběti doplněny býti musily, protože by jinak skutečnost nepředčila obraz, Zákon svobody (Gal. 4, 31) nevynikal by nad otroctví, zákon pravdy nad zákon stínu (k Žid. 10, 1).

4. Kdyby církev katolická neměla své vlastní a ustavičné oběti, byla by věru v bohoslužbě prachudá; vždyť kdekoliv počala oběť mizeti, tam i náboženství se ztrácelo, tak že odedávna platilo to za zvláštní a smutný důkaz kletby Boží na národě lpějící, postrádal-li týž obětí (Oseáš 3, 4). Když i na počátku křesťanství smrt Ježíše Krista obětí byla, nemohla ji přece pro následující věky a pokolení všechna zůstatí. Veškerý doby pozdější byly by takto zkráceny a oloupeny o tento dokonalejší projev úcty Bohu, lidské přirozenosti tak přiměřený. Jako jest pravda svatosvatá, že „Kristus Pán miloval církev svou a sebe sama za ni obětoval“, rovněž tak jest pravda, že církev svatá od téhož svého Božského zakladatele obětí nekrvavou obdařena byla.

5. Oběť tato musí býti s obětí na kříži nerozlučně spojena. Smrt Ježíše Krista jako oběť vzdala Bohu díky a úctu ceny neskonale a zadostučinění přehojné za hříchy

provedla, stala se tudíž jediným ale přebohatým pramenem a středem spásy duchovního blaha a vykoupení, a proto též obětí nejdokonalější. Nemůže tedy oběť, kterou církev Bohu ustavičně přináseti má, v podstatě býti jinou a od oběti krvavé se lišiti. V obětním daru a v obětujícím by shodovaly se oběť jak krvavá tak nekrvavá, nutno; — ve způsobu pak obětování že bude rozdíl, nikoho tajno býti nemůže, — poněvadž Kristus Pán z mrtvých vstav více neumírá a smrt nad ním nepanuje více (Řím. 6, 9). Znovu krev prolévati nemůže; zbývá tedy jen způsob obětování nekrvavý, který Syn Boží jednak svou moudrostí, jednak všemohoucností umožnil.

Mše sv. v Starém Zákoně předpověděna.

Život Pána a Spasitele našeho stkvěl se na obloze světa tohoto jako slunce božskou milostí a věčnou pravdou lidstvo ozařující. Paprsky jeho blažily netoliko současně žijící pozemšťany; již před příchodem Jeho bylo zřítí na obzoru života starozákonného předzvěsti neklamné, které jako teplé a světlé, ovšem řídce paprsky věřící Israelity blažily a v proctvích obraz budoucího Mesiáše kreslily. — Celé dílo výkupné zobrazeno bylo výroky věstců starozákonných, ano i každá sebe menší událost ze života Spasitelova. Což divu, že i mši sv., oběti novozákonné, bohonadšení proroci patričnou pozornost věnovali. Již z té okolnosti, že Zákon Starý předobrazem jsa Nového oběti měl a předpisoval jak krvavé, tak nekrvavé, dosti pravděpodobně souditi můžeme, že Nový Zákon bez oběti býti nemůže. Pravděpodobnost tato přechází pak v nezvratnou jistotu předobrazy a prorocstvími, která na nekrvavou oběť novozákonnou se vztahují.

1. Jest to na prvním místě předobraz s proroctvím spojený, v Žalmu 109, 4 obsažený, kdež se nazývá Kristus „knězem na věky dle řádu Melchisedechova.“ „Každý pak velekněz se ustanovuje ku přinášení darů a obětí“, dí sv. Pavel (Žid. 8, 3.) a hlavní úkol kněze tímto vyjadřuje: Melchisedech (1. Mojž. 14, 18. 19), král Salomský, obětoval víno a chléb; byltě knězem Boha Nejvyššího a požehnal jemu (Abrahamovi). Oběti Ježíše Krista, kněze na věky dle řádu Melchisedechova, sho-

dovati se musí s obětí Melchisedechovou co do daru i co do způsobu obětování, poněvadž jen tak odpovídá oběť předobrazovaná oběti předobrazující. Oběť pak, která Melchisedechově jest podobna, přináseti jest Ježíši Kristu ustavičně; jest zajisté „knězem na věky.“ Nebyl by ani knězem věčným, kdyby hlavní povinnost kněze, totiž oběť, nevykonával. Úřad učitelský a královský nepřestal vykonávati Božský Spasitel a na věky jej vykonávati nepřestane; což stejnou měrou platí o velekněžském úřadě Jeho, poněvadž k činnosti Vykupitelově náleží. Jako velekněz věčný přináší ustavičně oběť, když na oltářích chléb a víno ve své nejsvětější tělo a svou nejdrahocennější krev proměňuje a Otcí svému nebeskému věnuje. Podobá se ovšem oběť Ježíše Krista jen zevně oběti Melchisedechově, ježto podstatou vlastní nekonečně oběť předobraznou předčí, jelikož pod způsobama jednoduchýma a nepatrnýma ukrývá tělo a krev Pána Ježíše a ustavičně se přináší. — Výklad tohoto proroctví o mši svaté potvrzují výroky sv. Otcův, kteří od prvopočátku ve slovech zmíněných oběť novozákonnou předpověděnu spatřovali. Tak především sv. Cyprian v listě k Caeciliovi, sv. Augustin v listě k Innocenci I. („Melchisedech dovedl, když tajemství stolu Páně obětoval, věčné kněžství zobraziti“) i sv. Jeroným. Církev mínění své zřetelně projádřila v mešním kanoně: „... které obětoval nejvyšší kněz tvůj Melchisedech, sv. oběť, neposkvrněný dar“; slova tato již za doby sv. Ambrože se říkala při mši sv., jak Bellarmin ve svém spise o mši sv. I. 1. c. 6. dokazuje.

Proroci starozákonní jako umělci zdokonalovali obraz příštího Vykupitele; k črtám předchůdce přidal nástupce nových a určitějších tahů a rysů, tak že podoba stávala se významnější.

2. Proroctví o „veleknězi dle řádu Melchisedechova na věky“ doplňuje a zřejmějším činí prorok Malachiáš (I. 10. 11.): „Nemám na vás záliby, dí Pán zástupů, a nepřijmu již žádné oběti z rukou vašich. Od slunce východu až na západ zvelebováno bude jméno mé mezi národy a na všech místech bude se obětovati jménu mému oběť čistá.“ — Jak rozuměti slovům těmto? Církev sv. na koncilu Tridentském projádřila

mínění své, když dí, že mše svatá jest ona „čistá oběť, která nižádnou nehodností anebo špatností obětujícího poskvrněna býti nemůže a o níž Pán skrze Malachiáše předpověděl, že jménu Jeho, kteráž jest veliké mezi národy, na všech místech přináseti se má.“ (Sess. 22. Cap. 1.). Svati otcové rovněž pro roctví toto ve mši svaté vyplněno a uskutečněno vidí. „O našich obětech, — dí sv. Justin — které se na každém místě přinášejí, totiž o chlebě a poháru Eucharistie, již Malachiáš prorokoval.“ I sv. Augustin o mši sv. mluvě takto končí: „Oběť tato přinášena bývá kněžími dle řádu Melchisedechova na všech místech od východu slunce až na západ.“

Prorocství uvedené věští přímo a správně mši sv. jako oběť čistou novozákonou. Slovy verše 10tého kárá Hospodin kněze, obětníky starozákonné, že úřad svůj nehodně zastávají, a zakazuje dalších obětí podobných, poněvadž jich více přijímati nemíní. Na místo bohoslužby a obětí těchto, které Hospodin odmítá, nastoupí oběť a bohoslužba nová. Jaká oběť a bohoslužba to bude? Žádná starozákonní, neboť o těch právě v předešlém prorok děl, že přestanou; oběti pohanské tím méně se vyrozumívají, poněvadž ty jméno Boha poskvrňovaly a urážely; — jen oběť novozákonná slovy těmi se předpovídá. Oběť a bohoslužba tato bude daleko dokonalejší, nežli oběti starozákonné; důstojně má oslavovati jméno Boha Nejvyššího od východu slunce až na západ — na celém světě, na všech místech a mezi všemi národy. — Již tedy netoliko v Jerusalemě a v národě židovském, jako dosud, nýbrž všeobecně obětí touto Bohu chvála a čest příslušná vzdávati se bude, a to viditelně a zjevně.

Rozuměti pak se může jménem „oběť čistá“ („*mincha*“ hebrejsky) jen oběť ve smyslu užším či vlastním, poněvadž se právě na tom místě protiklad k obětem starozákonným vyjadřuje; jako pak tyto oběťmi vlastními byly, tak tím více oběť předpovídaná touž býti má. Tato oběť, jak význam slova v Písmě obvyklý označuje, jest obětí nekrvavou a pokrmovou. — Neoznačuje prorocství toto jinou oběť, nežli mši svatou, která se přináší na oltářích celého světa a shromažďuje všechny národy ku pravé bohoslužbě a jest obětí v pravdě vznešenou

tak, že dovede přiměřeně oslavovati Boha Trojjediného, poněvadž dar obětní i obětník vlastní jsou ceny a důstojnosti neskonale, rovněž i oběti nekrvavou, poněvadž se při ní krev nejdražší neprolévá, nýbrž jen jako prolitá předvádí a zobrazuje, dále pak i oběti nejčistší, kteráž ani nehodností kněze, obětníka viditelného a prostředního, ani neuctivým chováním přítomných a takofka spoluobětujících poskvrněna býti nemůže. Při oběti této upravuje se a přichystává hostina obětní, totiž tělo a krev Páně, na níž věřící účast mají. Co prorok bohonadšený předpověděl, to se každodenně uskutečňuje a vyplňuje ve chrámech katolického světa od onoho okamžiku, kdy Kristus Ježíš, Syn Boží, oběť nekrvavou při poslední večeři slavil a pro všechny následující časy ustanovil.

Mše svatá, oběť novozákonná nekrvavá, Ježíšem Kristem ustanovena jest.

1. Důkazem toho jest jak způsob, tak i slova, jakých Spasitel při poslední večeři užil. Proměnil tu chléb ve své přesvaté tělo a víno ve svou předrahou krev svými všemocnými slovy; byl tedy přítomen pod způsobou chleba a pod způsobou vína. Pod způsobama od sebe oddělenýma, které tělo a krev Páně skrývaly, představil se jako umírající Vykupitel, jako Spasitel za hříchy lidstva Bohu Otci se obětující, t. j. jako obětní dar, který tím, že pod způsobama svátostnýma krev se oddělí od těla, se maří a ničí a Otci nebeskému přináší. Kde pak dar viditelný ke cti Boží se zmaří, tam oběť se přináší; při poslední večeři, kde tělo a krev Pán Ježíš pod způsobama chleba a vína Otci nebeskému obětoval, slavil tedy oběť nekrvavou novozákonnou.

2. Mnohem určitěji dosvědčují totéž i slova, jimiž Vykupitel oběť tuto ustanovil. Víno proměnil Pán Ježíš v krev svou dle sv. Lukáše těmito slovy: „Tento jest kalich Nový Zákon v krvi mé, který (kalich) za vás se prolévá“ — řecky *τὸ ποτήριον . . . τὸ ἐκχυνόμενον*, — dle sv. Matouše slovy. „Neboť toto jest krev má Nového Zákona, která za mnohé se prolévá na odpuštění hříchů“ (*τὸ αἷμα . . . τὸ ἐκχυνόμενον*). Chléb pak proměnil Pán Ježíš dle sv. Lukáše slovy: „Toto jest tělo mé, které za

vás se vydává² (τὸ σῶμα ... διδόμενον Luk. 22, 19), dle sv. Pavla (I. Kor. 11, 24) slovy: „které se pro vás láme“ (τὸ σῶμα ... κλάμεν) v tělo své. Krev svou i tělo své označuje Spasitel obětním tělem a krví, kdyžtě výslovně di o těle: „za vás se vydává“ o krvi: „za vás se prolévá.“ Slavil tedy Pán Ježíš při poslední večeři obět; než jakou? Obět krvavou, která teprve na kříži dítí se měla, slova uvedená neoznačují. V řeckém textu jest zajisté čas přítomný (διδόμενον — κλάμενον — ἐκχυρόμενον), který vyjadřuje, že obět se zároveň dala, co tato slova se pronášela; i výraz u sv. Lukáše užívaný: „*To jest kali h . . . jenž se prolévá*“ nedá se vykládati o krvavé oběti. Aniž pak slova sv. Pavla: „*Toto jest tělo mé, které se pro vás láme*“ přímo se mohou vztahovati na smrt Páně. Toliko obět nekrvavá, kterou Ježíš Kristus při poslední večeři slavil, se zde vyrozumívá a dary obětní: krev a tělo Svě, pod způsoby vina a chleba přítomné, Pán Ježíš na odpuštění hříchů obětoval. Nejprve tedy Pán Ježíš proměnil chléb v tělo své a pod způsobou chleba skryl. Toto pak tělo své učinil darem obětním, Otci nebeskému za hříchy učeníkův a všech lidí je přinesl a vydal. Potom vino v krev svou proměnil, způsobou vina zastřel a krev svou obětním učinil darem, který Otci svému za hříchy lidstva prolil, a to tajemným a svátostným způsobem při poslední večeři, pod způsobou chleba tělo své vydávaje a v kalichu pod způsobou vina krev svou prolévaje, jak slova sv. Pavla: „*Toto jest tělo mé, které se pro vás láme*“ a slova sv. Lukáše: „*Toto jest kalich, který pro vás se vylévá,*“ zcela jasně a zřejmě dosvědčují. „Pod způsobou chleba jest tělo Páně a ovšem Kristus celý přítomen, a svátost ta účastní se toho určení, jež Kristus na se pro spásu lidstva přijal, totiž oběti byti za lidstvo k usmíření a zadostiučinění za hříchy, ke vzdávání diků za veškerá dobrodiní a velebení pro neobsáhlé vlastnosti Boží,“ jak případně Sušil místo dotčené u sv. Lukáše vysvětluje.

3. Nesmělo však nikterak při tomto jediném a vznešeném obětním úkonu zůstat. Obět nekrvavá viditelně Synem Božím přinešená měla býti ustavičně slavena. Pán tedy apoštolům přikázal: „*To činite na mou památku,*“ čímž se stala

oběť při poslední večeři přinešená obětí církve a odevzdána byla apoštolům a nástupcům jejich, by tito z rozkazu a moci jakož i ve jméně Kristově totéž činili. Zřídil tedy Božský Spasitel i novozákonné kněžství, které s obětí nekrvavou nerozlučně jest spojeno a podivuhodnou pravomocí, oběť novozákonnou přináseti a zázračné proměňování vykonávati, neskonale jest vyznamenáno. „Kněz zastupuje jen místo Páně, když vyslovuje slova ta : ale milost sama a síla jde od Boha. „Toto jest tělo mé“ dí, a slova ta přejinačují dary. Jakož slova „Rosttež a množte se,“ ač jednou jen pronesená, přírodě naší navždy moc ploditi a roditi uštědřila, tak ono slovo jednou vyslovené působí až do příchodu Páně na oltáři dokonalou oběť“ — dí sv. Jan Zlatouústý. Oběť pak tato, přinášená sice rukama kněží novozákonných, umožněná však při proměňování slovem Božským, po všechny věky diti se má, jak slova Páně: „To činite na mou památku“ vyjadřují. Příhodně dí Bossuet: „Nepraví, aby chléb a víno nám bylo památkou těla a krve jeho, nýbrž velí, abychom činíce, co on přikázal činiti, t. j. proměňující tělo a krev jeho, na něj pamatovali. Třikráte pak se vylévá krev Páně: na kříži, na oltáři a v srdci našem; srdce naše mělo by svatým oltářem býti, ale bývá tytýž novým křížem pro Krista.“ Právem tedy a ve krásné formě hlásá církev sv. chvalozpěvem v hodinkách o Božím Těle. „Tak oběť tuto ustanovil, jejíž přísluhu kněžím jen svěřenu míti chtěl, jimž tak přísluší, by přijímali a ostatním podávali.“ (Sic sacrificium istud instituit, cujus officium committi voluit solis presbyteris, quibus sic congruit, ut sumant et dent ceteris).

4. „Přikázav toto apoštolům tímž je kněžími učinil a úkonu či ději, jež vykonávati měli, povahu uštědřil oběti, poněvadž i *předobrazová* večeře starozákonná oběť byla a slovo „činiti“ nejednou tolik co „obětovati“ v Písmě znamená,“ dodává Sušil na výklad místa zmíněného. Při večeři starozákonné pak byl požíván beránek, který však byl zároveň obětí; jako celá slavnost velikonoční, tak i požívání beránka, jež k téže přináleželo, mělo ráz a povahu obětní. Beránek tento velikonoční byl dle sv. Tomáše předobrazem hlavním a všestranným, který ve všech směrech Krista představuje nade všechny předobrazy ostatní vynikal.

Tímto novozákonním beránkem velikonočním jest Ježíš Kristus ve Svátosti oltární, kterýž daleko nad předobraz vyniká; proto i tento beránek náš neposkvrněný, kterýž hříchy světa snímá, jako oběť bohulibá na oltáři se nejprve přináší a potom požívá na památku vděčnou, že lidstvo všeobecně z poroby hříchu vysvobozeno a ve svobodu dítek Božích zvýšeno. Jako Syn Boží ničeho nepodnikl na zemi, což by nebylo prodechnuto svrchovanou moudrostí, tak i způsob, jak poslední večeři slavil, nad míru významný a poučný zvolil. Ustanovil oběť nekrvavou Nového Zákona až po večeři starozákonné, kde beránka požil s apoštoly svými, čímž zjevně dokázal, že na místo předobrazu starozákonního, oběti a pokrmu, čímž byl beránek velikonoční, nastupuje v práva a v plný význam beránek Boží novozákonný, který jest obětí i hostinou, v níž Syn Boží tělo své a krev podává. Ustanovil tedy Božský spasitel v úkonu a ději tom, když své tělo a svou krev pod způsobami chleba a vína zpřítomnil a apoštolům v pokrm dal, oběť nekrvavou, která svou cenou a účinky starozákonného beránka netoliko dostihuje, nýbrž neskonalé převyšuje a zastihuje.

5. Při slovech, kterými Pán Ježíš víno ve svou přesvatou krev proměnil a „krví Nového Zákona čili nové úmluvy“ nazval, vzpomínáme si mimovolně na Starý Zákon, jak Mojžíš, tohoto Zákona prostředník, krví zvířat obětních úmluvu tu potvrdil a spečetil; lid israelský krví obětní totiž kropil a děl: „Toto jest krev úmluvy, kterou Pán s vámi uzavřel!“ (2. Mojž. 27, 8). Byl-li tedy Starý Zákon, chabý předobraz, obětní krví spečetěn a ustaven, zasluhuje i Nový Zákon, by krví obětní byl spečetěn, kterážto krev vznešenosti tohoto zákona přiměřena býti a rovněž i důstojnosti prostředníka Zákona tohoto i statkům a dobrům, které účastníkům svým slibuje, odpovídati musí. Pro Zákon Starý, jenž byl „stínem budoucích statků“ (Žid. 10, 1), dostačovala sice krev zvířat obětních, Zákonu však Novému, jenž dobra nekonečná a vykoupění věčné lidstvu veškerému přináší, jen krev nejdražší Syna Božího přísluší na potvrzenou a spečetěnou. Předobrazné potvrzení Zákona Starého dosvědčují i slova Ježíše Krista, Nového Zákona ustavitele, že při významné události

této, kdy Zákon Nový byl potvrzován, krev Páně se svátostně a tajemně obětovala, oběť tedy nekrvavá slavila a církvi jako závěť nejcennější zůstavila.

„Ačkoliv Kristus, náš Bůh a Pán, jedenkrát na oltáři kříže smrtí svou Otci nebeskému se obětovati chtěl, by tam věčné vykoupení dokonat, tu přece, poněvadž kněžství jeho nesmělo smrtí jeho zaniknouti a své církvi viditelnou oběť zůstaviti chtěl, jak lidská přirozenost toho potřebuje a žádá, při poslední večeři knězem dle řádu Melchisedechova na vždy ustanoveným se prohlásil, an své tělo a svou krev pod způsobami chleba a vína Otci svému jako oběť přinesl“ — uči církev svatá na sněmu Tridentském*), všechny důvody, které Pána a Spasitele, by oběť tuto novozákonnou ustanovil, ve krásný celek zahrnujíc.

6. Apoštolové nemohli tedy než oběť církvi zůstavenou slaviti a přinášeti, rozkazu Páně pamětlivi jsouce. Sv. Pavel zmiňuje se častěji o oběti nekrvavé, kterou jako pokrm večeřícím na oltáři přichystaný označuje. V listě k Židům 13, 9. 10. píše: „Nejlepším jest, srdce své pravdou a milostí utvzovati a nikoliv pokrmy, které žádného užitku nepřinášejí. Máme oltář obětní, z něhož požívati nemají moci ti, kteří slouží stánku.“ Bezúčelným a bezcenným jest tedy dle výroku tohoto požívání obětí starozákonných; za to my (věřící) máme oběť — (kde oltář obětní, tam jen pro oběť jest postaven a zřízen), — kteráž jest zároveň pokrmem, jehož nesmějí a nemohou požívati příslušníci církve starozákonné, jež po zevnějších bohoslužby starozákonné středisku stánkem se zove. Obětí pak touto i pokrmem jest Ježíš Kristus, o němž děl Apoštol v předchozím verši, že „jest vezdy týž včera jako i dnes na věky;“ jen o mši sv., oběti nekrvavé, která pokrm nebeský věřícím připravuje, možná slova ta vyrozumívati. Na místo toto zřetel maje, nazývá sv. Ignác, mučeník, stůl svátostný *θυσιαστήριον*.

Na jiném pak místě, v I. listu ke Korintánům, dí týž Apoštol (I. Kor. 10, 16): „Kalich požehnání, ježž žehnáme, není-li účastenstvím krve Kristovy, a chléb, ježž lámeme, není-li

*) Conc. Trid. Sess. 22. cap. 2.

obecnstvím těla Páně . . . Vizte Israele podle těla. Nejsou-li tiž, kteří jedí oběti, účastníci oltáře . . . Nechci ale vás státi se společníky zloduchů; nemůžete kalicha Páně píti a zloduchův, nemůžeme stolu Páně býti účastni a stolu zloduchů.“*) Očividně klade Apoštol Eucharistii jednak proti oltáři Židů a stolu pohanův, jež k obětování sloužily, jednak proti obětem židovským a pohanským; uči tedy zřejmě, což i církev sv. na sněmu Tridentském 22., 1. dotvrzuje, že Eucharistie jest obětí, která se přináší na oltáři a v pokrm skýtá, neboť kde oltář, tam oběť i kněžství, poněvadž tyto tři věci jsou souvztažny.

Skutky Apoštolské pak vypravují (13., 2.): „Když pak oni (před-tavení církve) Pánu sloužili, řekl jim Duch Svátý: Oddeďte mi Pavla a Barnabu k dílu, k němuž jsem vyvolil je;“ *λατρουειν* znamená však v Písmě sv.***) obětovati a Řekové odtud mají výraz ustálený liturgia, který znamená slavení Eucharistie, která přece u nich rovněž jest obětí.***)

„Když pak miloval své, do konce miloval je,“ dí sv. Jan, kterážto slova Cornelius a Lapide vykládá tak, že je miloval Pán Ježíš láskou až nejkrajnější, svrchovanou čili nekonečně, takže je ani více milovati nemohl. V ustanovení mše sv. však láska Ježíše Krista zazářila co nejtrvaleji, neboť Pán a Spasitel, ač všemohoucí, více nám dáti nemohl; ač vševědoucí, nic lepšího nám dáti nevěděl, sděliv se nám ve mši sv. se vším božstvím a člověčenstvím, se všemi poklady a statky srdce svého. „Hora Kalvarie Jemu nestačila, aniž dosti rychle přicházela. Než Pán svou krev z tisíce ran v proudech prolil ohtěl, by táž v kalichu svátostně prolita a obětována byla; než-li tělo Jeho jako oběť bohulibá ohněm muk ztráveno bylo, ohtěl je na stole při večeři poslední pod způsoby chleba a vína vydati, kterážto nekrvavá oběť dle závěti toho láskyplného srdce trvati má až na věky věkův.“†)

Láska Spasitelova neznala mezí, když nám darů nej-

*) Dle Sušilova překladu a výkladu.

**) Srov.: sv. Lukáš 1., 28.; Phil. 2., 17.; Žid. 9., 21.; 10., 11.

***) Srovnej: Hurter, Comp. theol. Tom. III. p. 878.

††) Dle Gihra, Messopfer str. 94.

vzácnějších ve mši svaté, která jest srdce Božského milujícího
nejmocnějším výronem, uštědřila. Než i způsob, kterým Pán
přítomen se stává na oltáři a za nás se obětuje, jest novým,
neslýchaným a zázračným, který pokaždé nových zázraků po-
žaduje, čímž dokazuje, že neznala a nezná láska Spasitelova
žádných obtíží a překážek, naopak že nade všemi pochyb-
nostmi slaví vítězství stkvělé.

Mše svatá jako obět Nového Zákona nekrvavá dle svědectví církvního podání.

Církev svatá jsouc věrnou vykonavatelkou poslední vůle
Spasitelovy jakož i svědomitou strážkyní pokladů zakladatelem
jí svěřených, dále i rozdavačkou tajemství Božích, vezdy při-
nášela obět mše sv. a v ní nejsvětější úkon bohoslužebný
spatřovala, kdež Velekněz věčný Otcí nebeskému se obětuje.
Všechna staletí, v nichž církev katolická blahodárně působí,
co nejhojněji jsou poseta svědectvími pro Božský původ mše
svaté, pro význam a cenu její nekonečnou, ať ve spisech cír-
kevních Otců, ať v liturgiích při znamenitějších církvích vý-
chodních a západních, ba, jakoby ani povrch zemský nebyl
dostatečným svědkem, i podzemní prostory, kdysi za pohře-
biště a později za bohoslužebná shromáždění užívané, mocné
a zřejmě víru rekovných našich předků v církvi křesťanské
hlásají.

1. Kdykoliv mluví sv. Otcové o mši svaté, užívají vý-
znamů: *immolatio, sacrificatio, victima, hostia* = obět, anebo
immolare, sacrificare = obětovati; zmiňují přechasto kněze
i oltář; nazývají dále mši sv. „obětí přesvatou a hrůzyplnou,
obětí duchovní, obětí pravou a nejsvětější“. Svědectví tato
jsou tak častá, že sám Chemnitz (*Exam. Conc. Trid.* p. 782)
doznává: „Nedá se popřít, že staří, o slavení večeře Páně
mluvíce, užívají slov „obět“, „obětování“ jakož i slov „oběto-
vati“ (*immolare, sacrificare, offerre*).“

2. Dále potvrzují sv. Otcové a církevní spisovatelé, že
Kristus Pán při poslední večeři obět nekrvavou ustanovil,
v níž se sám obětoval. Tak sv. Irenej dí: „Kristus označil
kalich jako svou krev a učil takto nové oběti Nového Zákona,

kteřou církev od svatých Apoštolův přijala a na celém světě přináší.“*) V též smysl vyznívá výrok sv. Cypriana**): „Když Pán Ježíš, Spasitel náš, sám jest nejvyšším knězem Boha Otce a za oběť Otcí svému sebe sama přinesl a na svou památku, by se totéž dalo, nakázal: tuť kněz místo Krista zastává, kterýž to, co Kristus učinil, napodobí a oběť pravou a skutečnou přináší v církvi Bohu Otcí, začíná-li tak obětovati, jak Krista obětovati viděl.“

3. Oběť tuto nekrvavou kněžím svěřil Pán vyzbrojiv je mocí zázračnou a důstojností velikou. Než i od nich požaduje svatosti neobyčejné, což krásně vyjadřuje sv. Efrém, an dí: „O, zázraku divuplný, o, moci nevýslovná, o, tajemství hrůzoplité kněžství našeho! Duchovní a svatý, vznešený a neskonaleý úřad, který Kristus nám nehodným svěřil. S kolenoma skloněnýma, se slzami a povzdechy prosím, bych uchoval tento poklad“.***) Sv. Jan Zlatoustý nemohl též opomenouti vznešenosti úřadu kněžského a pravomoci nad tělem a krví Páně, kterou kněží při mši sv. projadřují; dí proto†): „Když vidíš, jak se Pán obětuje a na oltáři spočívá a jak kněz při oběti stojí a se modlí, domníváš se ještě, že jsi na zemi a mezi lidmi?“ Sv. Ambrož pak píše††): „Viděli jsme kněze nejvyššího k nám přicházeti, viděli a slyšeli jsme, jak svou krev za nás obětoval. My kněží následujeme Jež jak můžeme, když za lid oběť přinášíme. Ač chudi zásluhami, stáváme se touto obětí cti hodnými. Když i nyní nevidíme, že Kristus Pán obětuje, tedy přece sám bývá na zemi obětován, když se Tělo Kristovo obětuje. On sám věru obětuje skrze nás, své sluhy, když slovo jeho oběť, která se přináší, posvěcuje“.

4. Mše sv. přináší se na celém světě křesťanském jak za živé tak za mrtvé. I tuto pravdu o novozákonné oběti shledáváme vyjádřenu sv. Otcí. Pravíť Fulgentius (de fide ad Petrum): „Pevně věř a nepochybuji, že jednorozený Bůh, slovo

*) Contra haeres. I. 4. c. 17. n. 5.

**) Ep. 63. n. 14.

***) De sacerdotio.

†) De sacerdotio. I. VI. c. 4.

††) In Psal. 38.

člověkem se stavší, za nás se vydal jako oběť a dar ve vůni příjemnou (Eph. 5, 2), jemužto s Otcem a Duchem sv. od patriarchů a proroků a kněží po čas Starého Zákona zvířata se obětovala a jemuž nyní, to jest po čas Zákona Nového, s Otcem a Duchem sv., s nimiž jest jedno božství, oběť chleba a vína ve víře a lásce svatá církev obecná po celém světě přináseti nepřestává. V oněch obětech, co by nám se mělo darovati, názorně se předobrazovalo; v této však oběti, co nám již darováno, zřejmě se ukazuje. V oněch obětech předzvěštoval se Syn Boží, jenž za hříšníky zabit býti měl, v této však zvěstuje se jako zabitý.* Rovněž sv. Augustin prohlašuje oběť nekrvavou za všeobecnou: „Ony hody a slavnost se odbývají po celém oboru zemském, kde církev rozšířena. Hostina jest z těla a krve Páně a obětuje se Bohu Otci a živi celý dům.“ (Quaest. evang.) Sv. Cyrill Jerusalemský označuje mši sv. jako oběť, která se za všechny věřící přináší. slovy: „Jakmile duchovní oběť tato, tato nekrvavá bohoslužba dokonána (při proměňování), úpěnlivě voláme při této oběti k Bohu o všeobecný pokoj církvi — a zároveň za všechny, potřebné pomoci Boží, prosíme a oběť tuto přinášíme. Za všechny, kteří mezi námi zesnuli, prosíme, poněvadž věříme, že tato prosba oněm duším, za něž se přednáší, co tato svatá a podivná oběť na oltáři spočívá, k největšímu prospěchu bude. Za zemřelé obětujeme Krista zabitého a za liřichy naše, bychom Boha dobrotivého jak s nimi tak i s námi smířili.“

5. Oběť nekrvavá Nového Zákona vyplnila způsobem podivuhodným všechna proroctví starozákonná, oběť pravou věštící. Sv. Augustin učí pravdě této, když praví*): „Oběť Melchisedechova byla v předobrazu obětí, kteráž nyní od křesťanů na celém oboru zemském se přináší a která uskutečňuje, co proroci o Kristu, který se v lidském těle tenkrát nebyl zjevil, předvídali: Ty jsi kněz na věky dle řádu Melchisedechova.“ A opětně týž znamenitý církevní učitel dí: „Tato oběť na místo všech obětí starozákonných vstoupila, protož spatřujeme ve slovech Žalmu 39. hlas věštícího Prostředníka: Oběti zá-

*) O městě Božím XVII. 20.

pevné a pokrmové jsi nechtěl, tělo však přizpůsobil jsi mi. Místo všech obětí zápalných a pokrmových se tělo Jeho obětuje a všem účastníkům oběti podává.“

Víra ve mši sv. jakožto oběť nekrvavou, v níž se Syn Boží na oltáři přináší, byla vezdy základem bohoslužby a význačným způsobem ve všech liturgiích vyjádřena se nachází. Kolem vlastního a tajuplného zákona obětního uvit překrásný výnek modliteb vroucích a obřadů významných, které zvyšovaly svatost a důstojnost bohoslužby této. Liturgie tyto jsou převzatým důkazem pro mši sv., všade přinášenu, která jest duší veškeré bohoslužby. Co srdce zbožné věřilo, to v zevnějších úkonech, modlitbách a obřadech důmyslně projevilo pod dozorem a schválením církevní vrchnosti. Liturgie o sobě jsou knihami obětními a označují mši sv. za oběť. V liturgiích těchto nazývá se mše sv. obětí ustavičnou, svatou, nebeskou, božskou, hrůzy a úcty plnou, obětí za živé a za zemřelé, obětí chvalnou a děkovnou; Krista Pána nazývají buď živým a na oltáři zabitým beránkem, anebo knězem obětníkem, darem obětním, zakladatelem této oběti. Tak na př. v liturgii sv. Jakuba se praví: „Nechť umlkne veškero tělo smrtelné, ať jest přítomno s bázní a třesením všechno pozemské, ať vymizí z myšlenek, neboť král králův, Pán pánův, Kristus, náš Bůh, vychází, by se obětoval a věřícím v pokrm podával. Před ním kráčeji kůrové andělští s mocí a panstvím, tvář zahalující a prozpěvující alleluja.“ Dle téže liturgie volal jáhen na počátku oběti přesvaté: „Klaňme se a chvalme živého beránka Božího, který na oltáři se obětuje.“ Dle Ambrosiánské liturgie na Zelený čtvrtek byla předepsána tato modlitba: „Jak bychom měli nad milosrdenstvím Tvým zoufat, když jsme tak vznešený dar přijali, když jsme za hodny uznáni byli, tak vznešenou oběť Tobě přinést, tělo a krev Páně.“ V syrské liturgii se praví: „Ejhle, onen, ježž viděl Mojžíš v keři horícím a Ezechiel nad vozem, na oltáři se obětuje. Bože, Ty jsi seslal oběti a Tobě se oběť přináší. Když Mojžíš daroval život Israelitovi, který zhřešil, pro krev zvířat, oč větší milosti dosáhnou věrní zemřelí skrze oběť živou, která za ně přinesena byla.“ Liturgie Nestoriánská pak

knězi tuto modlitbu v ústa vkládá: „Kéž bychom s důvěrou, která od Tebe pochází, tuto oběť přinášeli. Pomni v dobrotivosti a laskavosti všech při upomínce těla a krve Páně, kterou obětuujeme na oltáři svatém a čistém, jakož jsi naučil nás.“

I obrazy v katakombách podávají o mši sv. zřejmé svědectví, že obětí jest Jako křest zobrazen vodou ze skály se prýštící, tak podle třínožky, symbolu to Eucharistie, oběť Abrahamova se předvádí, čímž se táž přesvatá Eucharistie oběti býti jeví. Zajímavý obraz, který mši sv. představuje, nalézá se v katakombě sv. Kallista. Na stole leží dvě ryby, vedle na zemi stojí osm košů plných chleba. Stůl neznamena nic jiného, než-li stůl Páně (mensa Dominica — stůl svátostný, čili oltář. Ryba (*ichthys*) byla ode dávna značkou jména Spasitelova: *Ἰησοῦς Χριστὸς Θεοῦ Υἱὸς Σωτήρ*. Malíř spojiv předměty tyto vyjádřil, že Ježíš Kristus, Syn Boží, na oltáři přítomeu se stává pod způsobou chleba a tamtéž se obětuje. Osm košů plných chleba poukazuje pak na přijímání věřících, kteří se takto oběti v pravdě účastnými stávají.

V kapli téhož coemeteria vyobrazen jest dále stůl třínohý, na němž spočívá chleba a ryba, vedle stolu pak stojí muž, jenž pravici pozdvihuje a nad chlebem a rybou žehná; na druhé straně zobrazena postava ženy, která ruce v modlitbě povznáší. Muž oděný pláštěm červenavým (církvním rouchem z doby tehdejší) jest kněz, který ruku svou pozdvihuje, aby požehnal a proměnil chléb v tělo Pána Ježíše a totéž obětoval. Postava ženská představuje církev sv., v jejíž jméně kněz oběť tuto přináší. Že se obrazem tímto předvádí oběť mše sv., dokazuje oběť Abrahamova na protější straně téže stěny vy-podoben¹, která byla předobrazem oběti svátostné.*)

Ostatně pak nalézá se obraz mše sv. též v katakombě sv. Priscilly v t. zv. kapli řecké, dále v coemeteriu sv. Petra a Marcellina a jinde.**)

*) Srovnej Ott, Die ersten Christen unter und über der Erde. P. Wolter: Die römischen Katakomben. Bilczewski, Archaeologie křesťanská ve službách dějin církevních a věrouky. Přel. Dr. J. Tumpach. (Knihy I. díl IV, § 5. d: „Obrazy liturgické).“

**) Srv. Bilczewski-Tumpach, l. c.; Bilczewski, Eucharystia p. 134. nn.

Tak četných a pádných důkazův a svědectví podává tedy křesťanský starověk pro mši sv., která vždy za oběť nekrvavou byla považována, že sám Luter, který mši sv. jako zlořád odstranil, byl nucen doznati: „Mše se považuje všeobecně za oběť, která se Bohu přináší. K tomu se připojují výroky sv. Otcův, tolik příkladův a tak rozšířený obyčej po celém oboru zachovávaný“ (de capt. Babylonica c. 1.).

Podstata oběti mše svaté.

Čeho ku podstatě každé oběti jest zapotřebí, bylo ukázáno již v předchozím. Mše svatá, již poprvé Božský Spasitel jako oběť slavil a po všechny časy v církvi přináseti přikázal, jen s tou podmínkou pravou a vlastní oběti, jak ji sněm Tridentský nazývá, jmenována a považována býti zasluhuje, když podstatné částky každé oběti vykazuje. Jest to nejprve dar obětní, potom obětník, jakož i úkon obětní, ve kterýchžto třech součástkách spočívala vždy podstata každé oběti.

I. Darem obětním nemůže býti chléb a víno, poněvadž proměněny bývají při konsekraci v tělo a krev Páně tak, že místo podstaty chleba podstata těla Páně a místo podstaty vína podstata krve Páně nastoupí. Nezbude tudíž ničeho z chleba a vína kromě zevních způsob jejich, kteréž jsou pro obětníka (kněze) a věřící důkazem a zárukou, že se obětní úkon děje; neboť jen způsobama těmito stává se pro nás oběť patrnou a viditelnou. Vlastním obětním darem může býti jen tělo a krev Pána a Spasitele našeho; jednak proto, že týž dar obětní byl přinešen při první oběti nekrvavé, jednak proto, že v této příčině nekrvavá oběť s krvavou úplně se shodovati musí, any jsou oběti jednou a touže. Jako obětní dar vydává Kristus Pán při mši svaté jak tělo, tak krev, tedy sebe sama zcela a zúplna Otci nebeskému za hříchy lidstva; — jestiž tedy Syn Boží naším Beránkem obětním beze všeliké poskvrny, jenž zároveň dodává oběti této nevýslovné ceny a vznešenosti.

2. Kdo pak jest hlavním a předním obětníkem, to určila církev sv. na sněmu Tridentském stanovíc, „jako se kdysi Kristus na kříži obětoval, tak se i nyní na oltáři obětuje, než

nekrvavým způsobem a pomocí služby kněží, svých zástupců.“ (sess. XXII. cap. 2). Jest tedy Pán Ježíš, jak sv. Ambrož dí: „oběti i knězem podivuhodně a nevýslovně ustanoven.“ A sv. Bonaventura praví: „Bůh (ve mši) sesílá Krista svého na oltář, a opět i Církev posílá téhož Krista Pána k Otci, by za hříšníky orodoval.“ (De min. Sacr. Lib. II. Cap. 13). Proto také v liturgii alexandrijské mezi jinými tato slova nacházíme: „Hodným mne učiň, by obětovány byly dary ony ode mne hříšného a nehodného sluhy. Ty jsi, jenž posvěcuješ, jsi posvěcován, obětuješ a jsi obětován, jenž přijímáš a jsi přijímán.“ Pán Ježíš nemohl by nazván býti předním a hlavním obětníkem, kdyby byl pouze obět tuto ustanovil a moc tutéž přinášeti kněžím propůjčil; mnohem účinněji zasahuje Velekněz věčný v obět tuto, a to především při proměňování, které oběti jest střediskem, kde jest sice kněze slyšeti a ruku kněze viděti, než týž velekněz věčný proměňuje chléb a víno v tělo a krev a působí, že přítomným se na oltáři stává, by se obětoval. Tímto pak úkonem zázračným oslavuje Boha Otce a přispívá ke spáse lidstva. Přítomnost Páně pod zevními způsobama jest ovšem závislá od slov konsekračních, která kněz přináší; než Spasitel tím, že ve způsoby tyto s tělem a krví se ukrývá, v tajemná rozdělení těchže svoluje, obět tuto přináší. Proto také právě při proměňování osoba kněze, obětníka to viditelného, takoruka úplně do pozadí ustupuje ano mizí před Veleknězem věčným, který ústoma kněze dí: „Toto jest tělo mé.“

Vyznamnými slovy doličuje svatý Bonaventura, kdo vlastně obět nekrvavou přináší: „Nikoliv člověk, který přinešené dary, chlév a víno, tělem a krví Kristovou činí, nýbrž týž, který pro nás byl ukřižován, Kristus. Ústy kněze slova ta se pronášejí a Boží mocí a milostí předložené dary se proměňují.“*) Kdykoliv tedy velekněz věčný dle řádu Melchisedechova k oltáři neviditelným způsobem přistupuje, aby sebe sama v rukou kněze obětoval, prokazuje tímto ustavičným kněžstvím co nejzřejměji, jak vezdy jen oslavu Otce svého ne-

*) Fascicul. hlava 7.

beského nejdůstonější vykonává a blaho i vykoupení lidstva nejdůležitější vyhledává. Prostřednictvím a služby kněze platně svěceného používá Velekněz, an obět nekrvavou přináší, ovšem jako zástupce svého, nikoliv jako nástupce, sám jsa předním a hlavním obětníkem na věky.

Kněžím novozákonným udělil Pán Ježíš moc tuto, by totiž proměňovali chléb a víno v tělo a krev Jeho. Vyvýšil je takto netoliko nade všechny věřící, nýbrž do jisté míry i nad anděly, sama sebe slovům knězovým při proměňování se podrobiv a na vůli jeho přítomnost svou závislou učiniv. Z pravomoci této, obět novozákonnou přináseti, která jediné kněžím přísluší, plyne veškerá vznešenost a důstojnost kněžství novozákonného, které s oltářem a obětí touto co nejtěsněji souvisí a v těchž úkol vznešený v popředí spatřuje. „Velebná důstojnost kněží, v jejich rukou Syn Boží jako v lůně svaté Panny se vtěluje,“ volá sv. Augustin (Hom. 3. in psalm. 87). „Panna přesvatá jedenkrát nebesa otevřela, kněz pak každou mší svatou. Moc kněžská převyšuje moc Panny; neboť Kristus v lůně Panny smrtelným byl, na oltáři však jest nesmrtelný,“ dí sv. Vincenc Ferrerský (Serm. I. in fest. Corp. Christi). A sv. Řehoř jde až tak daleko, že praví, že kněz jest bohem, aby činil bohy: „Deum existentem et deos efficientem“ (Orat. apolog.)

Kněz jest ovšem obětníkem druhotným a prostředním, poněvadž ve jménu a z moci Kristovy jedná a službu svatou při oltáři koná. Tomu církev vždy učila, jak hned sněm Nicejský can. 8. dokazuje, kdež se vytýká, že jáhni podávají, kněžím: „ani příkaz, ani zvyk tohoto nepodává, že by od těch, kteří nemají moci obětovati, ti, když obětuji, tělo Páně přijímali.“ Na sv. Athanasia byla vznešena žaloba, že jest vinen na svatochrádeži, kterou na podnět jeho spáchal Ischyras; než jakmile se zjistilo, že Ischyras knězem není, žaloba hned zamítnuta. Tak vypravuje sv. Hilarius a dokazuje jen viru všeobecnou, že kněžím přísluší obět novozákonnou přináseti.

Kristus Pán zanechal církvi obět tuto, dí sněm Tridentský, a církev radí mši sv. mezisvé nejdražší poklady a nejcennější stkvosty, poněvadž jest to pro ni každodenní a ustavičná žitá upomínka, „že

Pán miloval církev a vydal se za ni.⁴ Jest tedy mše svatá obětí církve a zároveň bohoslužbou nejsvětější a nejvznešenější, kterou jen církev Bohu prokazovati a věřící lid slaviti může. Církev přináší obět tuto kněžími svými, kterými ji Pán Ježíš svátost svěcení kněžstva ustanoviv opatřil. Jakož tedy kněz jako sluha Páně a zástupce Velekněze věčného zázračné proměnění provádí, tak ve jménu církve modlitby Bohu přednáší a posvátné obřady vykonává, což z přechetných míst v modlitbách mešních vidno a zřejmo.*) Celá obec katolická s knězem obětuje**) a každou mši svatou Bohu věnuje jako úkon svrchované a nejdůstojnější bohopocty a klanění. Věřící, této církve údové, jsou spoluobětujícími, a to zase různým způsobem a měrou rozličnou, jak totiž přispívají anebo přesvaté oběti se účastňují. Čím v bližší styk se mši svatou vcházejí, tím větším právem zaslужují nazváni býti spoluobětníky.

3. V čem pak obětní úkon, kterým se oběť dokonává, záleží, učitelským úřadem církve rozhodnuto není. Než jak všeobecné mínění bohoslovců dotvrzuje, třeba spatřovati úkon onen v proměňování čili konsekraci. Z učení sněmu Tridentského patrně, že v proměňování vlastní úkon obětní hledati se má. Uvádí se tam, že Kristus, aby viditelnou oběť církvi zanechal, přinesl své tělo a svou krev pod způsobama chleba a vína Bohu, svému Otci (sess. XX. cap. 1.). Tím tedy Božský Vykupitel vykonal oběť, v níž přinesl tělo a krev svou Bohu, nebeskému Otci, že proměnil dříve chléb a víno v krev a tělo své. To pak státi se mohlo toliko při proměňování, a tak dosti patrně naznačuje se mínění církve svaté, byť i nebylo článkem víry prohlášeným.

Zkoumáme-li jednotlivé díly mše svaté, nenalezneme mimo proměňování jiného, jenž by se mohl za hlavní úkon obětní považovati. Obětování čili offertorium nemůže býti dokonanou obětí; nejsouť v té době vlastní dary obětní, tělo a krev Páně,

*) „Orate fratres, ut meum ac vestrum sacrificium acceptabile fiat“. Memento omnium circumstantium, pro quibus tibi offerimus vel qui tibi offerunt atd. atd.

**) Srovnej: Benedict. XIV. de Missae Sacrif. cap. 13. Sacerdos actione sua, fideles per ejus actionem offerunt.

na oltáři, nýbrž pouze chléb a víno, které se sice Bohu přináší a věnují a jako ony poznačují, kterých pro obyčejnou potřebu užívati nelze, any na proměňování ustanoveny jsou; není dále při offertoriu ani zmínky, že by se dary obětní, *které ostatně ani přítomny nejsou*, mařily neb ničily anebo aspoň tak měnily, že by změna jejich zmaření se podobala. — V přijímání, kteréž k úplnosti oběti přináleží a od kněze oběť konajícího po Božském příkaze pokaždé předsevzato býti musí, nelze rovněž hledati vlastního úkonu obětního. Když kněz tělo a krev Páně při mši sv. požívá, přivlastňuje si dary Bohu obětované a stává se účastným darů těchto, které v majetek Boha byly přešly; obětní dar má se však věnovati Bohu, jak pojem oběti toho vyžaduje. Než i z jiných důvodů nelze prohlásiti svaté přijímání vlastním úkonem obětním. Oběti této obětníkem předním jest zajisté Božský Spasitel, obětníkem viditelným a prostředním pak kněz platně svěcený; v tom však okamžiku, co kněz tělo a krev Páně přijímá, nejedná ani jménem Krista Pána, aniž vykonává úkon z pravomoci kněze vyplývající, kdyžtž i věřící ku přijímání oprávněni jsou. — Zbývá tudíž jen proměňování, při němž oběť se provádí. Díl tento mše svaté obsahuje zajisté všechny vlastnosti a známky, jichž jest při oběti pravé zapotřebí. Osoba vlastního a hlavního obětníka, byť neviditelného, vyniká co nejpatrněji právě při proměňování, prováděje je slovy: „Toto jest tělo mé“ a „toto jest krev má,“ při čemž kněz, Kristův zástupce, takoruka mizí. Darem obětním jest Ježíš Kristus, Syn Boží, se svým tělem a svou krví, který se stává při proměňování přítomným na oltáři a zároveň i obětí, neboť je tím způsobem oběť jest možná, že Kristus Pán v tento stav obětní vstupuje a pod oddělenými způsobama jako Beránek obětní smrt svou na kříži představuje a zobrazuje. Jest tedy tělo a krev Páně a náležitkem toho Ježíš Kristus, Pán a Spasitel náš, darem obětním. Než i tomu požadavku, aby dar obětní se zmařil, kde oběť ve vlastním smyslu se koná a nikoliv snad pouhé věnování či přinášení daru se děje, právě při konsekraci čili proměňování se vyhovuje. Konsekrací či proměněním provádí se totiž na Božském Spasiteli způsobem tajuplným změna či zmaření,

skrze něž ono vlastní a dokonalé zmaření na těle přesvatém vykonané se zobrazuje. Slovy konsekracními stávají se pod způsobou chleba tělo a pod způsobou vína krev Páně přítomny. Slova konsekracní jsou tajuplným mečem, který obětního beránka zabíjí, jakož sv. Řehoř Nazianský*) na biskupa Amfilocha vyslovil prosbu: „Neváhej za mne se modlití, když slovem (konsekracním) Slovo (Syna Božího) svoláváš, když v nekrvavém oddělování tělo a krev Páně zabiješ mečem obětním slova svého.“

Způsob tedy, ve kterém náš Pán a Spasitel na oltáři pod rouškou svátostných způsobů přítomen jest, je pravým a skutečným jakož i podivuhodným sebe zmařením či zničením (*exinanitio*, *κένωσις*). Netoliko, že tam ničeho z Božské slávy a velebnosti nezřítí, než ani žádné známky života, ani podoby zevnější, ani krásy, ani velikosti tam není viděti. Údy a smysly těla svátostného jsou bez úkonů, bez činnosti a pohybův. Nepochopitelná a přehluboká to nepatrnost, bezvládnost a mdloba, v níž ukrývá král věčné slávy netoliko svou božskou velebnost, nýbrž i oslavené člověčenství své. Jako pokrm neživý a nepohnutý jeví se tělo svátostné**), nemohouc ani ústoma mluvití, ani rukama chápati, ani nohama choditi. Vyplňuje se tudíž, co církev sv. ve známém chvalozpěvu pje: „In cruce latebat sola deitas, at hic latet simul et humanitas — Na kříži skryto bylo pouze božství, než zde skryto i člověčenství.“

Názor tento, že v tom právě, když Pán Ježíš tělo a krev svou takorč zmaňuje a zničuje, v pokrm a nápoj je proměňuje, úkon obětní pozůstává, zastávají bohoslovci slovutní, jak Lugo tak Franzellin. Jest pak náhled ten netoliko důmyslný (*ingeniosa*, dí o něm Hurter), nýbrž i odůvodněný a pro život náboženský nad jiné užitečný. Způsob zajisté, jakým Pán Ježíš jest přítomen, jest zázračný a tedy dílem všemohoucnosti, mocnosti a lásky Boží, jež Pán a Spasitel náš koná, by mohl býti beránkem obětním a nekrvavým způsobem ke

*) S. Řehoř Nazianský od Amph.

**) Gihar, dílo citované, 107.

oti a slávě Otce nebeského a za hříchy lidstva mohl se obětovati. Tím pak, že pod oddělenými způsobama se přítomným stává a s tělem a krví svou se obětuje, zobrazuje a představuje krvavou oběť na kříži, by slavně a veřejně vyznával a prohlásil panství svrchované Boha Všemohoucího a přivlastnil lidstva milosti a ovoce, z krvavé smrti výkupné plynoucí, a osvědčuje etkvěle ducha volekněžského, který jen oběti, byť i největší a nejtěžší, vždy přináseti hotov jest. Není totiž nic jiného pohnutkou k tomuto zmaření sebe a obětování, nežli nekonalá láska Syna Božího k lidstvu. Tataž láska pobízela pak Jež, by proměnil tělo své v pokrm a krev svou v nápoj a připravil občerstvení a posilu duším věřících, s nimiž se spojití a jim zcela se sdělití toužebně žádal. Pravá láska směřuje zajisté zcela přirozeně k tomu, by spojila se s milovaným, a Pán nesmírně dobrotivý nalezl ve své nekonečné moudrosti cestu, na niž Bohu a člověku spojití se lze, nejprve hypostaticky ve vtělení svém s lidskou přirozeností, potom svátostně s každou duší, která pokrmem svátostným se občerstvuje

Poměr mše sv. k oběti krvavé na kříži.

Mše sv. obsahujíc všechno, co k oběti ode dávna patřilo, jest pravou obětí. Než zda od krvavé různou? Sněm Trident-
ský odpovídá na otázku tuto, spatřuje ve mši svaté „onu oběť, která má krvavou oběť na kříži jedenkrát přinesenou představovati, památku na ni až na konec světa udržovati a spásoucí silou její nám přivlastňovati na odpuštění hříchů“ (sess. XXII. cap. 1.). Základní či podstatný rozdíl býti nemůže, nýbrž oběť jak krvavá tak nekrvavá jsou touž obětí. Po druhé přece Kristus Pán za nás umřítí nemůže, „kdyžtě — jak sv. Pavel dí — jedinou obětí na věky přivedl k dokonalosti posvěcení. Když tyto (hříchy) odpuštěny, tu nezbývá více žádná oběť za hříchy“ (Žid. 10, 18). Jako Kristus v nebesích Otce svého za nás prositi neustává (Žid. 7., 25), bychom ve mši stali ovoce oběti na kříži, tak i oběť tato ustavičně dle rozkazu Páně přinášena býti má, než toliko jiným způsobem, podobně asi jako týž Pán a Bůh se zjevil v keři hořícím a v podobě anděla. Mše svatá tudíž jen smrt Páně na

kříži v pravdě zobrazuje, ji živě představující a připomínající; podává nám též přehojné příležitosti, bychom si získali milosti na kříži zjednaných.

1. Za tím jen účelem byla ustanovena a církvi a sluhům jejím odevzdána s rozkazem: „To čiňte na mou památku,“ což zřetelně Apoštol učí (I. Kor. 11., 25—26) řka, že „slavením Eucharistie zvěstovati budou (věřící) smrt Páně,“ dokavad nepříjde na konci světa k poslednímu soudu; oběť nekrvavá zůstane tudíž živou a skutečnou upomínkou krvavé oběti na kříži. A když při poslední večeři nazval Pán Ježíš tělo svým tělem, „které vydáno bude,“ a krev svou onou krví, „která prolita bude,“ s důstatek tím vyjádřil, že tajemné obětování těla a prolévání krve smrt Páně na kříži zobrazuje. Jinde by ani tak případně a mocně se nám zobrazovati a nekrvavě obnovovati nemohl onen preukrutný a krvavý děj, kde Syn Boží se stal žertvou, za spásu lidstva na oltáři kříže zabitou, jako na oltáři, kde tentýž obětní dar, byť i v jiné způsobě a různém tvaru. zříme, témuž Veleknězi věčnému se klaníme, který ovšem neviditelně a prostřednictvím kněžským slovy všemohoucími proměnění uskutečňuje a tak sebe jako pravý a vlastní dar obětní nekrvavým způsobem přináší.

Památka smrti Páně při mši sv. nejzřejměji se vyjadřuje proměňováním, kdež se nejprve chléb a potom víno přeměňuje. Tělo a krev pod způsobama od sebe oddělenýma přítomny a jakoby odloučeny jsou obrazem smrti násilné na kříži, jakož sv. Tomáš dí: „Proměnění obojí způsoby dostačí, by zobrazilo utrpení Páně, kdež krev byla od těla oddělena, pročez i v konsekračních slovech děje se o proliti krve zmínka.“ Oběť mše sv. jen tehdy platně se přinese, když obě způsoby se konsekrují. K večeři Páně, kde se tělo Božské v pokrm podává, postačovala by ovšem jedna toliko podstata; kde jest totiž živé tělo, tam i krev v žilách proudí, což i o nejsvětějším těle platí. Kristus Pán chtěl však nám zůstaviti oběť, která obrazem, obnovou a upomínkou oběti krvavé by byla, což oddělené způsoby živě a případně představují.

2. V hlavní příčině a v podstatě oběti jak krvavé tak nekrvavé jsou za jedno a v úplné shodě; jen ve způsobu, jak se

přinášejí, pozorovati rozdíl: Na kříži se Pán Ježíš obětoval, když vydal na smrt skutečnou a krutou život svůj — na oltáři při mši svaté nekrvavě se obětuje a smrt svou odděleným způsobem představuje. Na kříži umíral Pán Ježíš jako člověk ve své viditelné postavě a skutečném těle, kteréž ranami poseto a krví zbročeno v onom okamžiku žítí přestalo, kdy duše nejsvětější je opustila — na oltáři umírá způsobem neviditelným a tajuplným a pod rouškou způsob posvátných za přísluhy kněžovy. Na kříži působila oběť Pánu Ježíši nevýslovná muka, když tělo i duše v hloubi útrap a bolů ponořeny byly, o nichž slova prorokova platila: „Patřte a vizte, zda bol jest jako bol můj!“ — na oltáři, kde oslavené tělo a krv Páně se obětuje, nezakouší Spasitel náš žádných muk a bolestí. Obětí na kříži vykoupení lidstva dokonáno — na oltáři pak nám se přivlastňuje. Obětí na kříži milosti nekonečné získány — obětí na oltáři nám se udělují a spolu našim majetkem se stávají. Obětí na kříži založeno zřídlo zásluh a dostiučinění nevyčerpatelné, než skryté a v pramenky, potoky a řeky nevytrysknuvší — obětí mše sv. rozvádějí se prameny těchto zásluh do celého světa a vlévají v srdce věřících. Velmi případně dí tudíž Möhler: „Kristus Pán, když na kříži se obětoval, byl nám cizím, ve mši sv. stává se našim majetkem a naší obětí. Na kříži jest On obětí všeobecnou, při mši svaté obětí za každého jednotlivce. Na kříži byl pouze obětí, ve mši svaté však se jako oběť uznává a uctívá.“ Co tedy vydobyto na kříži, to na oltáři se nám rozdává: ovoce utrpení Páně, tak že kříž a hora Kalvarie požadují oltáře a obětí mše svaté. Slunce jest zřídlem světla pro zemi naši a dostatečně svět fysický osvětluje. Země však potřebuje den co den slunečního světla, a proto třeba, aby se obracela denně ke slunci, od něhož se jí světla i tepla dostává. Kristus Pán, ukřižovaný Vykupitel, jest sluncem pro duchovní svět a život, které svět mravní udržuje. I tyto bytosti potřebují ustavičně slunce duchovního a k tomuž se jim třeba obracet, by ospravedlněny a posvěceny byly. Není nám zapotřebí ani nové obětí, ani nové smrti, ani znovu prolité krve, ani znovu postaveného kříže, bychom v Bohu byli smířeni. Oběť smírná

na Golgotě pro všechny časy postačí. Než den co den zapotřebí, by nám privlastňována byla jako slunce, a to se stává ve mši svaté.*)

3. Zcela neoprávněno jest tvrzení, že mše svatá ztenčuje cenu a zastiňuje význam oběti krvavé, jakoby nebyla tak k vykoupení světa dostačila a mši sv. by doplňována býti musila. Mše svatá odhaluje poklady v oběti krvavé skryté, vyvažuje proudy milosti v ní obsažené a zjevuje moc a sílu nekonečnou, která v ní spočívá. Mše svatá předvádí po nekrvavou utrpení a smrt Páně, věčnou a nehynoucí vzpomínku, jakož i neuhasínající lásku k Ukřižovanému v srdce vštěpující a oživující. Když člen rodiny hrdinskou smrtí život ukončil a svým příbuzným ke cti a majetku pomohl a den co den potom v rozmluvách a vypravováních večerních v domě dotyčném se vzpomíná, zastiňuje se takto jeho smrt hrdinná a umenšují zásluhy jeho? Tím právě lesk a záře chvalitebného skutku toho se zvětšují a objasňují jakož i trvalými se stávají. Kdo každodenně pod křížem pokleká a vroucně Ukřižovanému za lásku neskonanou děkuje a s prosbou vroucí o smilování spojuje, potlačuje zásluhy a význam smrti Páně na kříži? Totéž pak církev svatá činí, kdykoliv mši svatou obětující, živou a stkvělou památku smrti Páně na oltáři slaví. Každý oltář jest téměř tajuplnou horou Kalvarii, na jejímž vrcholu „věje prapor kříže,“ na kterýž když duše věřící pohlédne, u sebe zvolati a doznati musí: „Amor meus crucifixus t. j. má láska na kříž přibita jest“ (sv. František Seraf.). Mše svatá udržovati a živiti má oheň, který přišel Spasitel na zemi roznitit. Tento oheň lásky, který v Božském srdci nejvýše a nejmohutněji na Kalvarii vzplál, i v nás rozdmýchán býti má, tím popředně, že při pozdvihování na oltáři pod rozdělenýma způsobama okem víry Spasitele tajemně umírajícího zříme.

Zvyk to tedy vši chvály hodný, který věřící při mši sv. zachovávají, že rozjímají přehořké utrpení Páně, provázejíce v duchu Spasitele na Kalvarii, by tam patřili s hrůzou a bázní na

*) Dle kázání Hannjakobova „Messopfer“ p. 23.

hranou smrt než i s důvěrou očekávali, že pro smrt Syna Božího smilování a odpuštění se jim dostane. Jeduají tak věřící dle slov sv. Pavla shora uvedených (I. Kor. 11.) jakož i dle napomínání papeže Alexandra I., kterýž vyžaduje, by věřící obcující mši sv. utrpení Páně pamětlivi byli. Vyhovují dále přání sv. Tomáše, kterýž učí, že Pán Ježíš na to mši sv. ustanovil, by nám lásku smrti na kříži projevenou ustavičně připomínal a na dobrodiní z této smrti nám plynoucí nás pamatoval.

Cena, účinky a užitky mše sv.

Oběti starozákonné, které sv. Pavel (Gal. 4, 9.) „slabými a chudými začátky“ nazývá, měly vysokou cenu u Boha po celou dobu, co oprávněně trvaly. Hospodin to byl, který plán na svatostánek Mojžíšovi dal a chrám velikolepý v záři zlata se lesknoucí a bílým mramorem se stkvoucí vystavěti kázal, a to v popředí pro oběti starozákonné. Nad jiné všechny projevy, kterými Hospodin cenu těchto obětních úkonů potvrdil, vynikají pak zázraky, kterými zvelebil oběť Gedeonovu, Šalamounovu, Eliášovu atd. Když však tyto „slabé a chudé počátky“, mlhavé to předobrazy novozákonné oběti, takovou cenu u Boha měly, jakou cenu bude mít oběť nekrvavá, kterou Ježíš Kristus Otci nebeskému přináší. Cenu tuto nelze ani duchu lidskému určit, ani ústům vysloviti, poněvadž jest nekonečná.

1. Každý dar podle své ceny, než především dle osoby dárcovy se posuzuje a vzácným se stává. Tak i při oběti, v níž se dar viditelný Bohu způsobem sice zvláštním přináší, jak na dar, tak na obětujícího zřetel brátí třeba. Čím vzácnější dar, než i čím vznešenější obětník, tím drahocennější oběť. Nejvznešenější a nejdražší, anebo správněji nekonečnou cenu má však mše svatá. Tuto cenu pak již proto jí přikládati přináleží, ana jest skutečným a pravým obrazem oběti na kříži a ve hlavních dílech s ní totožnou, tedy i rovnocennou. Na oltáři obětuje se zajisté tělo a krev Pána Ježíše, Syna Božího; dar tento obětní nemá však mezi všemi poklady a stkvosty tohoto světa sobě rovného; i nemůže tedy

býti vzácnějšího daru nad tělo a krev Pána Ježíše, nad lidskou přirozenost, kterou týž Spasitel v oběť přináší. Pro Syna svého jednorozeného stvořil Bůh Otec tělo nejdokonalejší i duši nejvýbornější, obdařiv obě tyto součástky lidské přirozenosti milostmi a schopnostmi nejstkvělejšími; tato pak převzácná lidská přirozenost, s božskou přirozeností v nejsvětější osobě Syna Božího nerozlučně spojená, zastiňuje svým neskonálním významem a cenou nevýslovnou veškeru bohatství nadpřirozeného i přirozeného řádu. Dar obětní přestkvostný přináší tedy Syn Boží, obětník výsosti a vznešenosti neskonalé a svrchované; i odpovídá tedy důstojnost předního a hlavního obětníka daru obětnímu, a jsouce nekonečny, i cenu mše svaté na takovou míru stanoví, jakož Pasqualigo dí: „Dar obětní ve mši sv. jest nekonečné ceny a obětník osoba nekonečné důstojnosti, totiž Kristus; a proto i úkon obětní jest nekonečný, nekonečné důstojnosti obětníka přiměřený: povstaue tedy takto oběť ceny neskonalé; ani pak z jiného důvodu nebyla oběť na kříži ceny nekonečné, nežli že obětovaný a obětující byli nekonečné důstojnosti.“ *)

2. Mše svatá, jako každá oběť, v přední řadě k účtě a oslavě Boha Nejvyššího směřujíc jest v bohoslužbě úkonem nejhlavnějším a nejsvětějším a pro oslavu Boží nejúčinnějším; ona rovněž jediné jest způsobilá, by neskonalou velebností a moc Boží přiměřeně a důstojně jako oběť chvály vyvýšovala, všech darů a milostí původce a štědrého dárce o hojně uštěďřování těchže jako oběť prosebná úpěnlivě prosila, a nejvyšší milosrdného Slitovníka jako oběť smírná o milost snažně žádala. Vždy tedy mše sv. Boha ve vlastnostech Jeho nekonečných oslavuje a velebí, ať již Boží dobrotu a štědrost, neb milosrdenství, aneb souhrn všech dokonalostí Božích v neskonalé velebnosti soustředěných, za přední cíl má. Žádný úkon bohoslužebný nevyrovná se tedy mši svaté, kteráž jediné dostačí, by Bohu přiměřenou poctu vzdávala, poněvadž oslavuje Boha trojjediného nekonečným způsobem. „Dojista nebývá Bůh žádnou jinou obětí více uctíván, nežli mši sv., kterou Spasitel, by Otci dokona-

*) De sacrific. N. T. t. I. q. 117.

lou oslavu prokázal, své církvi zanechal“, připomíná sv. Vavřinec Just. *) a dává tímto přednost mši sv. před veškerými úkony bohoslužebnými. Jako diamant jen diamantem se okrášleti dá, tak jen Syn Boží, Velekněz věčný, oběti svou patřičnou úctu Otci svému vzdáti může. Tuto cenu a účinnost nemůže však mše svatá nikdy ztratiti anebo ji pozbyti, nýbrž vezdy neomylně ji vyjadřuje: pokaždé tedy platí o těchto účincích mše sv. slova sv. Řehoře: „Kdo z věřících mohl by pochybovati o tom, že v hodinu obětování na slova knězova nebesa se otvírají a kůrové andělští se snášejí z nebes, by tomuto tajemství Krista Ježíše přítomni byli, nejvyšší a nejnižším se spojují, nebesa se zemí sjednocují“ (**)

Církev i věřící mohou skrze tuto oběť ceny nekonečné Pánu a Vládci Všemohoucímu úctu svrchovanou a oslavu neskonalelou vzdávati; beze mše sv. nebyli by schopni, by hlavní povinnosti a prvotnému účelu svého života dostáli. Též po jiné stránce jeví se býti účinky mše sv. nekonečnými, a sice pokud oběť tato nekrvavá jest obětí prosebnou a smírnou. Nedosáhne-li a nevyprosí-li Syn Boží, jenž ve mši sv. způsobem nekrvavým se obětuje a jako Spasitel za hříchy lidstva ukřižovaný v pravdě se představuje, všeho, zač nebeského Otce žádá? Táž krev, na kříži za vykoupení lidstva prolitá, cena to výkupná neskonalá, na oltáři Bohu všemohoucímu, hříchy lidskými rozhněvanému a uraženému, se přináší: tato krev přesvatá „lépe volati bude než-li krev Abelova“ (***) o smilování pro lidstvo, ať hříchy a poklesky stížené, ať bídou a nouzí, jakož i všelikými potřebami lidskými na duši i na těle sevřené; Spasitel náš, byť ve mši svaté nedobýval a nezískával teprv spásy naší, tedy přece veškeren přehojný užitek a ovoce vykoupení v ní štědře rozdává. Jsou pak poklady, které na kříži dobytý a ve mši sv. ukryty, hříšnému člověčenstvu milosrdenství a odpuštění vymáhají, jakož i ve všech bédách a potřebách přispění vyprošují, neskonaly a nekonečny. I jest tedy mše sv. netoliko obětí nejvznešenější a nejvýbornější,

*) Sermo de Corp. Christi.

**) Dialog. I. 4. c. 58.

**) Hebr. 12, 4.

než i nejúčinnější a nejužitečnější, když jednak jako oběť chvály a díky Boha důstojně velebí, jednak jako oběť prosobná a smírná nám Její milostivým a laskavým činí.

3. Nám lidem však účinků nekonečných mše sv. sdílet nemůže. Nejsmeť, jako konečné bytosti, ani schopni ani způsobili, bychom nekonečné účinky přijali a sobě přisvojili. Nejsme dále ani hodni, by nám Pán po tolikých hříších, jež jsme spáchali, a takových překážkách, které vliv milosti Boží v nás ztenčují, darů svých tak bohatě uděloval. I jsou tyto účinky, jak se u lidí jeví, konečné a na jistou míru obmezeny, a to přihlížíme-li k působnosti u jednotlivce, anebo u více věřících, za něž se mše sv. přináší.

„Ustanovil a chtěl Kristus Pán, by oběť se přinášela a prospívala ke konečnému a jistému účinku a užitku jak na zadostčinění za hříchy, tak na vyprošení milosti, kterýžto užitek by sám určoval a dle přípravy a způsobivosti obětujících rozdával, by proto oběť tak vznešená častěji a horlivěji se přinášela“ píše Sporer (Theol. Sacr. P. II. cap. 4.) a označuje zcela správně sílu a účinnost mše sv. pro věřící. Církev sv., která oběť tuto od Božského Spasitele ve správu přijala a proto nejlépe působnost a účinky její oceniti umí, náhled tento svými zvyky a úkony co nejzřejměji potvrzuje. Za jednu a touž duši v očistci obětuje se zajisté často ne jedna toliko, nýbrž více mší sv. a více užitku pro zemřelého se očekává. Tak děje se dle přání a úmyslu církve sv., která svými formuláři pro mše za zemřelé vyzývá, by netoliko v den pohřbu, nýbrž i v 3., 7. a 30. den po úmrtí mše svatá za zemřelého se obětovala. V den úmrtí více kněží za téhož zemřelého obětuje mši sv. Jsou tedy účinky mše sv., které zadostčinění za hříchy působí, konečné a obmezeny a dle počtu obětovaných mší se zvětšují. „Kdyby byly nekonečné, takže tresty menší neb větší na věky by smazati mohly, jedinou toliko mši sv. celý očistec vysvobozen by byl, neřku jedna duše tresty těžkými spoutaná vykoupěna, k čemu by tedy bylo tolik mší sv. za zemřelé i za jedinou jen duši?“ — táže se vším právem Sporer (l. c.).

Ani tehdy, když mši sv. zdraví nemocnému se má vy-

prositi, počasí příznivé vyžádati, neštěstí a nehody odvrátiti, nepůsobí neobmezeně a nekonečně. I v těchto případech na jeden a týž účel častěji se mše sv. obětuje a tím se působnost a účinnost mše sv. jen do jisté míry na lidstvu dokazuje.

Sv. Bonaventura *) vybízí, by se mše sv. den co den na oltářích přinášela, čemuž církev sv. s velikou hřlivostí a důsledností vyhovuje; dokazuje takto učitel církevní, že se nekonečných zásluh oběti na kříži, jen jedenkrát vykonané, stáváme skrze mši sv. jen do jisté míry a způsobem obmezeným účastnými. Že pak věřící, za něž se mše sv. obětuje, v jisté a určité míře, buď větší neb menší, užitku mše sv. nabývají, toho důvod hledati dlužno ve vůli a ustanovení Kristově, který, jak Sporer dí, „chtěl a ustanovil, aby se oběť přinášela a prospívala k určitému a konečnému užitku.“ Mše sv. jest totiž prostředkem spásy ne posledním, nýbrž jedním z předních, který ovoce vykoupení lidstvu sdělovati má. Účastnými milostí těchto stávají se ti, kteří spolupůsobí čím lépe jsou věřící připraveni a čím horlivěji spolupůsobí a nábožněji mši sv. slyší, čím štedřeji, by se sloužila, přispívají, tím hojněji bývají od Boha omilostněni. Míra účinků a užitků z oběti této, stanovená Bohem, bývá větší neb menší dle přípravy a způsoblosti těch, za něž se přináší.

Rozhodnými činiteli při určování míry této jsou nevystihlé úsudky Boží a prozřetelnost nejvyšší moudrá; dále vůle nejvyššího kněze novozákonného, který krev svou a tělo své Otci nebeskému nabízí, a konečně příprava toho, kdož užitek tento přijati má. **) Jakož bez ustání se modlití máme, tak i bez ustání mše sv. se přináseti má, bychom darů a milostí žádoucích dosáhli; tak Bůh ustanovil, poněvadž oběť ustavičná přispívá jak k oslavě jména Nejvyššího, tak ke spáse člověčenstva. Nevyčerpatelné zřídlo milostí ve mši svaté skryté podává každému tolik užitku, s jakým srdcem a s jakou zbožností

*) Sv. Bonaventura in 4. dist. q. 2. n. 4.: Na kříži cena prolita ve všeobecné plnosti, než na oltáři má jen určitý účinek. když každodenně se přináší; proto se neopětuje první, nýbrž druhá oběť. A opět ona za všechny, tato i jednotlivě přináseti se může.

**) Suarez disp. 79. Gibr 123.

k němu přistupuje, by z něho čerpal. „Rozšiř srdce své a naplním je,“ toť i zde platná slova Žalmisty a pravidlo při rozdělování užitku ze mše sv.

Z oběti mše sv., kteráž na úmysl a ve prospěch jedné duše věřící se obětuje, vyplývá pro touž užitek obmezený. Než i tenkrát, když za více osob se oběť mše sv. přináší, nelze užitek nekonečným zváti. Má-li při mši sv. užitek několika osobám dle úmyslu knězova přivlastněn býti, nestane se každá ze zmíněných osob tolika milostí účastnou, jako kdyby jen za jednu byl kněz mši sv. sloužil; tento užitek tedy se nerozmnožuje dle počtu osob, které kněz celebrující v úmysl svůj pojal, nýbrž se rozděluje, takže všechny, za které se přináší, stejným dílem celého užitku se stávají účastnými. „Tak účinek božské oběti po spravedlnosti Boží se dělí mezi ony, za něž se oběť koná“, dí sv. Tomáš. Pasqualigo již citovaný pak píše: „Účinnost oběti co do užitku středního (*medius fructus*) či přivlastnitelného jest obmezená či konečná co do počtu, takže tím více se ztenčuje, čím na větší počet se rozšiřuje.“ Náhled tento zastávají bohoslovci jména nejzvučnějšího, jako sv. Tomáš, (*Suppl. q. 71. a. 14. n. 2.*), Lugo (*disp. 19. sect. 12. n. 264.*), Canus, Suarez, Pasqualigo již uvedený.

Církev svatá, jejížto úsudek prakticky projevený jest vlivu rozhodujícího, povždy náhled tento zastávala. Ode dávna bylo zvykem mši sv. jen za jednotlivé věřící přináseti a větší účinnost jí přikládati, než kdyby jedna mše sv. byla za více osob přinášena. Kdyby byly účinky mše sv. nekonečné, pak by bylo nevysvětlitelným úkazem, proč že se dovoluje, za jednoho mši sv. sloužiti a všem ostatním věřícím a zemřelým se ubírá milostí, kterých by se titíž rovněž účastníci mohli. „Prospívá-li tolik všem a jednotlivým oběť, jako když za jednoho se přináší, proč se neslouží všechny mše za všechny živé a zemřelé a za všechny ostatní potřeby?“ vším právem táže se Lugo (*disp. 19. sect. 12.*).

Zcela důsledně, když by totiž v poměru vzrůstajícího počtu těch, za které se mše sv. slouží, i užitek její vzrůstal, byl by i kněz oprávněn více přijatých stipendií jednou mši sv. odsloužiti a zadostučiniti; a přece kněz takový hřešil by

netoliko proti církevnímu zákazu, nýbrž by porušil i spravedlnost, poněvadž by, více stipendii v jedno slučuje, olupoval o užitek ty, za které jednotlivě mši sv. sloužiti měl, a přijav stipendium, sloužiti se zavázal. Věřící lid jen zcela správně soudí, když mši sv. za jednoho obětované více přikládá užitku, než když za více osob zároveň se přináší. *) I v jeho náboženském vědomí hluboce zakotveno přesvědčení, že užitek ze mše sv. pro ty, za které se mše sv. přináší, jen jistou a určitou míru míti může a nikdy se nekonečně nesděljuje.

Užitek ze mše sv., které mnoho věřících přítomno, zmenšuje počet přítomných, tak že by se snad mohlo říci: čím více věřících při mši sv. přítomno, tím méně mají užitku. Moc účinná mše sv. je nevyčerpatelná, a byť i tisícové věřících jednu mši sv. zároveň slyšeli, nabývá každý z nich tolik užitku a milosti, kolik mu dle zbožnosti, dle účastenství na oběti přísluší. Počet mši sv. obcujících není užitku na újmu.

Veškeren pak užitek ze mše sv. jakož i všechny účinky její, o kterých dosud bylo jednáno, nevyplývají ani ze zbožnosti a přípravy věřících, mši sv. přítomných, ani z vroucnosti kněze mši sv. obětujícího; ale mají základ a původ ve mši sv., jež jest obětí nekrvavou Syna Božího, který ji přináší pomocí a službou knězovou a zásluhy na kříži dobyté v ni sděluje a rozdává. Tato účinnost mše sv. jest neklamná a nezbytná, než i nejznamenitější a největší, pro kterou mše sv. jest obětí čistou a neposkvrněnou, jméno Boží patřičně oslavující. Užitek tento ze mše sv. zcela vhodně sluje *ex opere operato*, poněvadž z platně sloužené mše sv. pochodí a vlivu ani knězovu ani věřících nepodléhá. „In Sacramento Corporis Christi nihil a bono magis, nihil a malo minus perficitur sacerdote. Nec ergo sacerdotis iniquitas effectum impedit Sacramenti sicut nec infirmitas medici virtutem medicinae corrumpit“ (Innocenc. III. Myst. Miss. III. 5.) srv. Suarez disp. de Euch. 79. s. 1.

4. Kněz mši sv. obětující zastává, jakož především při

pozdvihování zřejmo, osobu Nejvyššího Velekněze Ježíše Krista, kterýž skrze něho obětuje; než jest i zástupcem a vyslancem církve, které zanechal Syn Boží obět nekrvavou, by ji na věky věků přinášela. Církev sv. kněze k tomuto úřadu zmocnila a svátostí kněžstva uschopnila, by jako „každý kněz z lidí vzatý pro lidi se ustanovuje v tom, co na Boha se vzta huje, dary a oběti za hříchy přinášel“ (Hebr. 5, 1.).

Oběť mše sv. byla nám úkonem nekonečné ceny a nevystihlé síly a účinnosti jako oběť Syna Božího, třeba však mši sv. v úvahubráti jako oběť, kterou církev Synu Božímu přináší.

Církev sv. nemá žádného světějšího úkolu nežli oslavovati a zvelebovati svého Božského zakladatele a pečovati o blaho svých věřících, kteří péči této Nevěsty Kristovy jsou svěřeni. Skrze mši sv. vzdává veškerá církev přiměřenou poctu a oslavu Ježíši Kristu, přinášejíc oběť chvály a díků; než prosby co nejúčinněji a nejdůtklivěji přednáší, oběť prosebnou na oltáři konajíc. Cena mše sv. jako oběti církve není neskonalá, poněvadž se určuje důstojností a svatostí církve a tato není přece nekonečná. Církev sv. mši sv. na Bohu vyprošuje milosti a darů, tak že mše sv. jako oběť církve jest obětí pro sebnou (sacrif. impetratorium). Účinky pak větší neb menší vyvozuje, jelikož ani svatost církve není vždy stejná, nýbrž tu jest stkvělejší, tam zase méně zářná, kdyžtě svatostí údů jejich jistou měrou jest podmíněna. Bůh Všemohoucí však povždy z rukou církve přijímá oběť tuto se zálibou, poněvadž oběť tuto provázejí chvály a pocty jakož i modlitby nesčetných Svatých a ctnostných věřících, kteří jako jasná obloha mračna nedostatků a poklesků hříšníkův rozptylují.

5. Oběť novozákonnou okrášlila církev během času překrásnými modlitbami a obřady, takže tyto jménem celé církve se dějí a mocnějšími a účinnějšími se stávají, jak živým, tak zemřelým prospívajíce. Čeho pak církev sv. na Bohu mši sv. vyprositi chce, to výslovně v mešním formuláři dotyčném vyjadřuje, tak že účinnost mše sv. jako oběti církve dle modliteb a obřadů v téže obsažených zvýšena býti může. „Modlitby tím více a účinněji vyprošují, čím jsou určitější“, píše na slovo vzatý Quarti (In Rubr. Missalis). I tehdy církev sv.

slu a účinnost mše sv. jakožto oběti sobě svěřené zvyšuje, když s větším leskem a slávou jakož i stkvělejšími přípravami mši sv. slaví, což se při slavné bohoslužbě stává. Zpěv kněze celebrujícího, přísluha jáhnova a podjáhnova, zpěv kůru, vzácnější roucha bohoslužebná, četnější počet svící — všechny tyto okolnosti zvyšují význam oběti a vzdávají větší poctu Bohu, nežli tichá mše. Slavná mše sv. jest tedy Bohu milejší a na účel, za kterým se odbývá, účinnější, poněvadž mohutnější prosby přednáší a „více tedy obsahuje pohnutek přiměřených, by Hospodin uštědřil, zač prošen a vzýván jest“. (Pasqualigo l. c. q. 131). Na zvláštní potřeby jak celé církve, tak i jednotlivých věřících nezapomněla církev sv.; naopak věnovala právě jim zvláštní a zcela určité jakož i přiměřené formuláře při mších tak zv. votivních. Modlitby a čtení v těchto formulářích jsou tak voleny a upraveny, že jen dotčeného účelu dosíci se snaží; tak ku př.: odpuštění hříchů, uzdravení nemocného; prosby v tomto případě a v tomto způsobu Pánu a Hospodinu přednesené spíše a jistěji vyslyšeny a splněny budou, nežli když by se při obyčejné mši významu dne dotčeného odpovídající konaly. Nač by byly čtyři zvláštní formuláře mešní, které církev pro mše sv. za zemřelé určila? V modlitbách a čteních jakož i zpěvech těchto uložila nejúčinnější přimluvu a nejdokladnější úpění, by věčný Slitovník dušem v očistci muka ukrátil anebo ulevil anebo je dokonce vysvobodil. Po této stránce více prospívají zemřelým, než jiné mše. — Účinky tyto spásanosné, které mše sv. jakožto oběť církve právě působí, vždy se dostavují, když jen zachován předepsaný řád bohoslužebný, nehledě na knězovu zbožnost a vroucnost; dlužno je tedy se zřetelem na kněze nazvati *ex opere operato*; — než pokud celá církev oběť přináší, jako užitky *ex opere operantium* se býti jeví. Stihne-li tudíž kněze katolického trest vyobcování z církve, platně konsekruje, když i přes zákaz církve mši sv. slouží; než modlitby jím přednášené nemají žádné účinnosti, poněvadž ten, jenž je přednáší, jest odtržen od jednoty církve právě, dí sv. Tomáš.

6. Za každý i sebe nepatrnější dobrý skutek odměnu přehojnou alibi! Spasitel náš. Nenechá ani věřících a tím méně

kněze bez odměny, když Jemu na oslavu a počest obět nekrvavou a neposkvrněnou obětuje. O této oběti platí slova sněmu Tridentského, „že nemůže žádný jiný tak svatý a božský úkon od věřících vykonáván býti“. Dle ceny a hodnoty dobrého skutku řídí se zásluhy toho, jenž jej vykonal. Oběť sama o sobě náleží k nejstkvělejším úkonům bohoslužebným, které co nejvýznamněji a nejdůstojněji Boha oslavují. Zálību neskonanou bude mítí Hospodin na této oběti, kterou Syn Boží přináší a kněz a věřící skrze Něho, v Něm a s Ním, a štědrým odměnitelem bude jak knězi, tak věřícím. Kněz ovšem zastupuje Velekněze věčného a ve jménu celé Církve oběť tuto přináší. Vykonává tak netoliko dobrý a bohudílný skutek, který v zásluhu nemalou připočtěn jemu býti musí, nýbrž i úkon bohoslužebný, který Bohu jest nejlibější. Věřící pak tím, že při mši sv. přisluhují, nábožně jí obcují, stipendium knězi podávají anebo jiným způsobem k odbývání úkonu tohoto přesvatého přispívají. Mši sv. ti, kteří jsou ve stavu milosti Boží, jako každým dobrým skutkem darů a dobrodiní na Bohu vyprošují, za hříchy dostičiní a, by hojnější milosti dosáhli a nebeské slávy došli, zasluhují. Užítku tohoto nenabývají všichni měrou stejnou; čím je kdo bohudílnější a dokonalejší, čím zbožnější a vroucnější jest při mši sv., tím většího prospěchu získává, což jak především o knězi, tak i o věřících mši sv. přítomných platí. Kněz zbožný více a hojnějšího užítku získává při mši sv. jak pro sebe, tak pro věřící, poněvadž Bůh prosby jeho ochotněji vyslyší a hojněji obdaří.

Mše sv. jest veřejným úkonem bohoslužebným, který jménem celého křesťanstva vzdává Bohu chválu neskonanou a díky nekonečné, jakož i prosby úpěnlivé co nejmocněji přednáší; vybízí tudíž touto svou povahou věřící, by Boha oslavovali jakož i Jemu za dary nesčíslné děkovali, než i v potřebách a souženích prosebně k Němu se obraceli, za odpuštění hříchů žádajíce. Že taková pobožnost při mši sv. jest nejpriměřenější, naznačují i mešní modlitby a zpěvy, ve kterých ladně a příhodně se střídají nadšená oslava Boží s vroucím dikččiněním, ač ani důtklivá prosba se neopomijí. Modlitba při mši sv. konaná nabývá ceny nevšední, poněvadž jest spo-

jena s obětním darem nekonečné ceny a zvýšena jakož i zkonalena díkyčiněním a oslavou Syna Božího, v němž se Otcí nebeskému zalíbilo; proto proráží nebesa a je otvírá a Boha k vyslyšení milostivému pobízí, o prosby Ježíše Krista, který za nás u trůnu Nejvyššího se přimlouvá, se opírajíc. Užitek tento mše sv. závisí ovšem na zbožné přípravě a vroucí přítomnosti nebo přísluze při mši sv.; nazývá se tedy zcela správně užítkem z díla konajících — *ex opere operantium*, (t. j. kněze a yřících), kteří si ho získávají a jej buď zvyšují neb ztenčují.

Mše sv. jest tedy nejmohutnějším ohniskem, v němž se všechny paprsky milosti shromažďují. Z oltářů vznáší se libá vůně obětní k nebesům, rovněž i mocný hlas krve, která lépe a důrazněji volá nežli krev spravedlivého Abele (Hebr. 12, 4), a s trůnu Božího snáší se požehnání na zemi, požehnání na všechny, na obětujícího však a spoluobětující zvláště. Mše sv. jest i střediskem našeho sv. náboženství; z ní zajisté všechno vyvěrá i všechno v ní ústí. Kdyby všichni znali cenu toho daru Božího, k oltáři by pospíchali (Jan 4, 10.), a našli by tam opory, když síly umdlévají, obrany, když nepřítel hrozí, odpočinku, když námaha jest nad schopnosti naše; tam na oltáři tak mnohá bouře by se rozehnala, tak mnohé nebezpečí zažehnalo, tak mnohé pohoršení zapudilo. Mnozí však neznají, anebo znáti nechtějí hodnotu mše sv., pročež nedostavují se k úkonu nejvznešenějšímu, kterému andělští kůrové jsou přítomni, s touhou nevýslovnou na onen okamžik čekajíce, až na oltáři stane se Syn Boží pod způsobama chleba a vína přítomným a jak své vtělení, tak smrt svou na kříži tajuplně obnovovati bude; promeškávají dobu, která by neskonalým nahradila jim způsobem, co snad za promeškání času pokládají a za příliš velikou obět považují, mají-li nepatrnou chvilku či trochu odpočinku neb zábavy sobě odřící a na mši sv. vynaložiti. Stávají se takoví katolíci nehodnými potomky a líknými následovníky prvních křesťanů, kteří s nebezpečím života do bohoslužebných shromáždění se dostavovali, by mši sv. slyšeli; dávají se zahanbiti horlivostí a vytrvalostí křesťanů novobránců v zámořských krajinách, kterým není příliš daleko

tam, kde se mše sv. koná, aniž příliš mnoho času, kterého pozbudou, i po celé dny na mši sv. putující.*)

Účel oběti mše sv.

I. *Mše sv. jako oběť chvály.*

Mše svatá jest nejdůstojnější obětí chvály, kteráž církvi a věřícím všem možnost skýtá, by Boha způsobem velebnosti Jeho přiměřeným oslavovali.

1. Boha oslavovati a velebiti, toť účelem veškerého tvorstva, které v Bohu původ a bytí má. Úkol ten vznešený plni tvorstvo věrně a dle svých schopností a sil vytrvale, vždyť „nebesa vypravují chválu Boží a dílo rukou jeho zvěstuje obloha,“ dotvrzuje Žalmista (Žalm. 18, 2). Slunce ve své plné kráse a bohatosti paprsků, jež jako mocný král vjezd na východě slavi; tichý a stříbrolesklý měsíc oblohu hvězdami posetou ozařující; mraky husté a černé oblohu zastírající, z nichž se blesky křížují a hromy zaburácejí, hlasem mohutným a znatelným zvěstují, jak mocný a vznešený jest Pán všehomíra, kterému všichni tito tvorové poddáni jsou. Země se svými tvory nezůstává za oblohou Boha svým způsobem velebiti. „Tebe, věčného otce, veškera země velebí“, pějeme v Ambrosianském chvalo zpěvu: — skřivan svým zpěvem, král pouště svým hrozným hlasem, hory svou výší, skalisky a balvany, lesy svými kmeny a svou libou zelení, řeky a moře spoustou svých vod velebí jedním hlasem Boha, který všechno, což jest stvořil. Tvorové, jimž Bůh neuštedřil schopnosti rozumové, vytčenému cíli svému tak stkvěle vyhovují; a tvorové, kteří štědrosti Stvořitelovy v míře nekonečně hojnější zakusili, jsouce rozumem a svobodnou vůlí obdařeni a na vládce všehomíra povýšení, mohli a směli by mlčeti tam a tehdy, když se o čest a slávu Boží jedná?

Blažení obyvatelé nebeských říší neustávají ve chvalo zpěvech Bohu na poctu pronášených, jež ve svaté bázni před trůnem Božím hluboce sklonění prozpěvují a Jemu chválu a čest na věky věků vzdávají. Ve sbory mohutné seřaděni**) písniemi chvály a díky naplňují prostory nebeského Jerusáléma

*) Die Doss „Rathschläge, 36“.

**) Srovnej: Te Deum (Te . . chorus, numerus).

neskonálním plesem a jásotem, z něhož co nejliběji „Svatý, svatý, svatý Hospodin Bůh zástupův“ ze srdcí andělských zanicených láskou zaznívá. Jak má člověk Boha chváliti a velebiti, když ani tyto chvalozpěvy andělův a svatých ani ostatní projevy oslavy nedostačí, by vystihly nesmírnou Boží velebnost? Co konati lidstvu, by důstojně Pána všehomíra oslavilo, onomu lidstvu, které vždy více k zemi a požitkům a statkům tíhne, a které porádě řídčeji mysl svou k Bohu povznášejí, až příliš zhusta roztržitostmi zachváčeno jen tak chatrně a spoře Boha uctívá? A Písmo*) sv. přece tak jasně dí: „Zvelebujte Pána, jak jen vznešeně můžete. — On přece ještě vznešenější; neboť velebnost Jeho podivuhodná. Chvalte Pána a vyvyšujte Jej, jak můžete, neboť On vznešenější nežli veškerá chvála“.

2. Nebylo by tudíž člověčenstvo s to, by dostalo**) úloze své popřední, chváliti a ctíti Boha, kdyby nemělo mše sv., která již vniternou podstatou a neskonanou cenou svou Bohu příslušnou poctu vzdává. Syn Boží ve mši sv. způsobem neviditelným se obětující koná oběť tuto jen k oslavě Otce svého nebeského. „Nehledám slávy své, nýbrž slávy Toho, kterýž poslal mne“. Tento cíl života pozemského naproti obviněním a podezříváním farizeův a zákonníkův tak jasně vytěčený a důrazně obhájený Spasitel náš vezdy věrně sledoval. Byla-li Synu Božimu oslava Otce nebeského účelem života pozemského převznešeným, nemohl ho ani při smrti své opomenouti, nýbrž právě v tomto okamžiku chtěl jej co nejzřetelněji vyjádřiti, když sama sebe v oběť dal, by Otec nebeský, hříchy lidskými uražený, smrtí Syna svého jednorozeného co nejdokonaleji byl oslaven. Kdož jiný byl by s to, by svrchované panství Hospodinovo slavně a patrně prohlásil, vlastností Jeho: spravedlnost a moudrost neskonanou, oslavil, nežli Syn Boží, který se v hloubi bolestí a muk ponořil, posměchem lidu se stal, aby vládu Pána všehomíra mnohokrát zneuznanou a rozličnými vzpourami lidstva hříšného popíranou nade vši

*) Sirach (48, 32—38).

**) Homo maxime obligatur Deo propter majestatem ejus, propter beneficía sperata. S. Thomas 1. 2, q. 112 a. 3 ad 10.

pochybnost vyvýšil a práva božská v plnou a všeobecnou platnost uvedl? Oběť krvavá, kterou Pán Ježíš na oltáři sv. kříže přinesl, hlásala a na věky hlásati bude všem pokolením slávu a velebnost i svrchovanost Boží.

3. Ve mši sv. však opětuje a obnovuje, třebas jen nekravě, týž Spasitel obět svou s týmž zápalením lásky a horlivosti pro čest a slávu Boží, s týmž úmyslem se ponížiti a takofka zmařiti, by jen Ten, jenž Jej poslal, oslaven byl. I na oltáři při mši sv. daleko a široko jakož i po všechny věky zaznívá sláva a chvála Bohu Otci Synem Božím vzdávaná. Oběť sama o sobě platila povždy za nejlepší projev úcty k Bohu, jakož i za nejzřejmější projev, že panství a vláda Jeho svrchovaná uznávána. V obětech předkřesťanských což jiného věnovati se mohlo Bohu nežli život zvířat, plodiny zemské nebo dary, které byly přece jen praskrovné a praneprné pro Boha nejvyšší svrchovaného. V oběti mše sv., tolikráte předobrazené a tak toužebně očekávané, věnuje Syn Boží Sebe sama, Své přesvaté člověčenství, krev a tělo Své nejdražší v oběť nekravou. Dar tento cenou svou neskonale veškeré dary obětní převyšuje i zastihuje tím více, že Ježíš Kristus sám vlastním obětníkem při mši sv. se stává. Mezi dary celého světa, mezi poklady veškerého lidstva marně by se hledal dar obětní, který by dostihnouti mohl významu a ceny těla a krve Páně. Osoba veleknězova Bohu Otci nejmilější, důstojností a vznešeností rovná, co nejstkvěleji oslaví Vládce všehomíra, jakož i co nejpatrněji vyjádří, jak veškeré lidstvo, kteréhož On jest zástupcem a hlavou, se sklání pod vládou Boží, když se pod nepatrnými způsoby na oltáři proměňuje a poníží či obětuje. Mše sv., třebas jen jediná, více oslavuje a zvelebují Boha trojjediného, nežli všechny chvalozpěvy všech andělských kůrů, nežli všechna muka mučedníků, nežli všechny kající skutky všech vyznavačů, nežli všechny boje a zápasy paníků a panen, poněvadž jsou jen chválou, kterou tvorové, byť i dokonalí a oslavení, Bohu vzdávají, kdežto ve mši sv. Bohorovný Syn Boží co nejdůstojněji Svého Otce uctívá.

4. S velikou radostí a vroucí vděčností vítá církev sv. každou mši sv., poněvadž skrze ni může dluh svůj Bohu troj-

jedinému splácti a účtu povinnou svému Zakladateli a neviditelnému Řediteli vzdávati. Když Kristus Pán církev „miloval a vydal se na smrt za ni“ (sv. Pavel), když krví svou drahoucennou základy k této budově na skále zřízené položil, aby se spojil s ní na věky — nabyt tím zajisté práva svrchovaného, by církev, dílo Jeho takovými námahami zjednaná, dítko Jeho takovými oběťmi vykoupené, za přední a životní úkol svůj oslavu a chválu Páně považovala. Ve mši sv., kde notivá Ježíš Kristus Boha nejvýš svatého co nejdokonaleji a nejstkvěleji, an oběť krvavou nekrvavě obětuje a všechny zásluhy utrpením a smrtí získané Jemu věnuje, činí tak jako prostředník a zástupce a hlava celé církve, všech lidí a všech vykoupených. Oběť mše sv., kterou Spasitel církvi světil a odevzdal, by ustavičně opětovala úkon tento přesvatý, vzdává církev sv. a její věřící neskonalemu účtu a nekonečné klanění, jak toho Pán všehomíra zasluhuje, což i v mešních modlitbách před „Pater noster“ vyjádřeno, když kněz tělo a krev Páně v rukou drží, pozdvihuje a dí: „Skrze Něho (Krista Pána) a s Ním a v Něm prokazuje se Tobě, všemohoucímu Bohu Otci, i s Duchem svatým dokonalá účta a oslava“.

Skrze Ježíše Krista, skrze oběť Jeho nejsvětější na našich oltářích, s níž se co nejtěsněji spojujeme, vzdává se Bohu účta a oslava, kteráž Jemu přísluší; bez Ježíše Krista bylo by veškero naše klanění a oslavování bezcenným; — v Něm, skrze dokonalou jednotu s Ním stává se bohulibou naše modlitba, naše oslava a chvála Bohu vzdávaná, poněvadž se připojuje k oběti chvály nejdůstojnější a vznáší před trůn Boha trojjediného, kdež se zálibou se přijímá. Velmi případně dť tudíž Thalhofer: „Jak nedokonalou jest chvála, kterou Bohu vzdáváme, následkem nezřízené náklonnosti naší ke tvorům, ač přece v bohoslužbě scházeti nesmí, a to když jen ony na štěteli máme, kteří ve stavu milosti Boží jsou — o věřících v hříchu těžkém vězících ani nemluvíce. Jak toužebně volají i nejšlechetnější: „Pane, za sebou veď mne“. Což by mohlo být všem údům církve vítanějším a prospěšnějším, než aby s nedokonalými modlitbami a chvalami svými spojití se mohli s nejdokonalejší obětí, kterou neviditelná hlava lidstva přináší

jako oběť chvály nejdůstojnější? Či nedoplní jednotu tato s klaněním se (*ἡμεῖς*) hlavy lidského pokolení nedostatky úcty, kterou tvorové Bohu vzdávají? Či nebudou plaménky naší zbožnosti a vroucnosti, byť i sebe slabší byly, sesíleny a rozdmýchány, v jedno-li splynou s plamenem lásky obětní Ježíšovy na oltáři vysoko plápolajícím?*) Když pak úctu a oslavu Bohu povinnou církev a dítky její vzdali a prostřednictvím Syna Božího zdokonalili a očistili, i za ony nahraditi a doplniovati úctu a oslavu Pána všehomíra mají, kteří jméno Boží znesvěcují, urážejí anebo dokonce jemu se rouhají. Účinnějšího prostředku na smířenou s Bohem, vzácnějšího daru v náhradu za tyto urážky dáti nelze, kde Syn Boží sám Otci nobeskému úctu a čest vzdává.

II. *Mše sv. jako oběť děkovná.*

Jak židé, tak i pohané vzdávali oběťmi svými netoliko úctu, nýbrž i díky Bohu svrchovanému**), všech statkův a darův a schopností lidských původci a dárci; vděčnost, ctnost to lidskému srdci hluboce již od přirozenosti vštěpenou, projevovali výkonem tímto bohoslužebným tak významným, kdykoliv Bohu za milosti uštědřené cítili se povinnováni. Šlechtnou tuto vlastnost srdci lidskému vrozenou křesťanství zdokonalilo a nových znamenitých důvodů jí poskytlo. Sv. Pavel napomíná: „Za všechno vzdávejte díky, neboť to jest vůle Boží na vás všechny v Kristu Ježíši“***); a na jiném místě: „Napomínám Vás především, by se díkyčinění vzdávala za všechny lidi“†) Povinnosti této, která po úctě a oslavě Boha první místo zaujímá a kterou Kristus Pán za života svého pozemského tak často plnil, i církev dostáti musí. Než nebyla by toho schopna, by zúplna a přiměřeně vykonávala vůči Bohu závazek tento svatý, kdyby nebylo mše sv., která jest i obětí děkovnou, Bohu nad jiná díkyčinění libou a příjemnou.

1. Vděčnost jest jen přirozeným následkem přijatých darův, a tou měrou se zvyšuje, jakou cena darů stoupá, důstoj-

*) Thalhofer: Liturgik I. p. 238.

**) Srvn. Thalhofer, Liturgik 157.

***) I. Thess. 5, 18.

†) I. Tim. 2, 1.

nost osoby dárcovy se zveličuje a čím bída a nouze člověka, než byl obdarován, byla citelnější; pozůstává pak, jak sv. Tomáš*) učí, v tom, že člověk přijaté dobrodiní uznati, dále dárce chváliti a jemu děkovati a konečně i svým časem a dle možnosti se odvděčiti má. Dary Bohem nám uštědřené mají cenu neskonalou. „Bůh, kterýž Syna svého jednorozeného nešetřil, nýbrž za nás vydal, jak by nebyl s Ním nám všechno dal“**), dí sv. Pavel. Svou vlastní krví, a ne snad zlatem a stříbrem anebo věcmi porušitelnými, vydobí nám Syn Boží milosti***) a otevřel bránu nebes, tak že tyto dary nadpřirozené nemohou ani oceněny býti. Ve krásném souladu s dary těmito uštědřuje nám Bůh i darů přirozených, které nás jako vlny rybn obklopují a které by bylo tíže spočítati nežli krůpěje moře a hvězdy oblohy nebeské, vždyť celý život náš věnci se podobá, který dobrotivý Bůh z milostí a darův svých uvil †). Jako slunce neustává paprsků svých na zemi vysílati a pramen z hloubi se prýštiti, tak nikdy nezaniká proud Boží dobroty a štědrosti. Každý jen za pravdu čirou uznati musí, co sv. Pavel hlásá: „Co máš, člověče, co bys nebyl přijal?“

Kdo darů těchto cenu nevýslovnou uvážil a řadu nesmírnou spatřil, upřímně a skroušeně vyznati musí, že ničím nezasloužil tolika a takých důkazův přízně a lásky Boha, jenž nás láskou věčnou miloval a z milosrdenství k sobě přivinul (Jer. 31, 3.) a i tehdy miloval, když jsme byli nepřáteli Jeho (sv. Pavel), ne snad milosrdenství, nýbrž pomstu Boží na sebe takto svolávající.

2. Požadavkem pak druhým vděčnosti jest, bychom se odměnili a odvděčili dárce a dobrodinci. „Otče, jakou odměnu máme dáti? což pak může býti hodno dobrodiní Jeho?“††) tak zvolati jest každému s Tobíášem mladším, když nad způsobem, jak by Bohu se odměniti mohl, rozvažuje. „Čím odplatím Pánu za všechno, což uštědřil mi?“ (Žalm 115, 3.). Nemá věru člověk, dobrodiními Božími obohacený, čím by se

*) 8. Theol. 2. 2. q. 107. a 2.

**) K Řím. 8, 32.

***) Sv. Petr, I. 18.

†) Srvn. Gíhr, Messopfer str. 38.

††) Tob. 12, 2.

Pánu odvděčil. Kdyby i veškeren majetek v tom úmyslu věnoval, i všechny schopnosti a síly Bohu posvětil, ano i život na důkaz vděčnosti obětoval, nebyl by to ještě nikdy dik důstojný Boha; neboť to všechno bez toho Bohu přináleží, aniž se s neskonalou cenou darů Boží měřiti dá. Se sv. Alfonsem pokorně tu doznati nutno: „Nejsme s to žádným skutkem, abychom Bohu za dobrodiní Jeho důstojně a přiměřeně děkovali“ *).

3. Že ve mši sv. dostati se má církvi a lidstvu veškerému daru a důkazu, jímž by vděčnost Bohu přeměřeně vyjadřovalo, to Božský Spasitel již tím na jevo dal, že „dikučinił“, nežli obět nekrvavou slavil a ustanovoval. Označil tudíž zcela zřejmě mši sv. jako obět děkovnou a sám to vykonávati chtěl ve jménu celého člověčenstva, po čemž by se ono bylo marně snažilo. Při každé mši sv. díky vzdává nekonečné Syn Boží Otci nebeskému, poněvadž přináší v odměnu a v odplatu za všechna dobrodiní lidstvu prokázaná Sebe sama, své tělo a svou krev, které žádným jiným darem dostiženy býti nemohou. Na kříži soustředil Spasitel náš veškerá dikučiniň a Sama sebe na smrt vydav Bohu Otci v obět se přinesl, by dluh lidstva, kterýž nikdy a ničím splatiti nemohlo, tímto darem, přesvatým člověčenstvím svým, smazal a dlužní úpis zničil. Toto pak dikučiniň, které na hoře Kalvarii co nejzřejměji než i co nejbolestněji projádřeno bylo, opětuje se v každé mši sv., kdež srdce Velekněze věčného touže vděčností zaníceno neskonalé díky vzdává.

Církev snadno, ale i důstojně Bohu díky své pokorně vzdávati může, a s ní i veškeri věřící, když s projevy diků Syna Božího při mši sv. vyjadřovanými své díky, byť i chatrné a nedokonalé, spojují a v odplatu za všechny milosti Boží obětní dar ceny neskonalé Bohu věnují. Na oltáři děkuje církev „Otcí smilování a Bohu veškeré útechy“ dokonale a přiměřeně, ana se rukama knězovými kalicha chápe a jméno Páně velebí. (Žalm 115, 4.)

Modlitby a zpěvy při mši sv. církví ustanovené a v diků-

*) S. Alph. Caer. Missae II. 2.

činění vyznávající i duchem nadšené vděčnosti prodechnuté jsou zcela přirozenou a přiměřencu známkou povahy mše sv. jako oběti děkovné *). Kdož by neměl příležitosti tak vítané, díky povinné Bohu vyjádřiti, použití, by dostál příkazu sv. Pavla: „Za všechno vzdávejte díky, to jest vůle Boží v Ježíši Kristu na vás všechny“ věrně a svědomitě? Kdo by neměl radostně a ochotně uposlechnouti volání knězova: „Díky vzdávejme Pánu Bohu našemu,“ když ten, kdo díky Bohu vzdává, novou a důraznou prosbu přednáší a nových dobrodini si zaručuje, jichž nám přece ustavičně třeba.

III. Mše sv. jako oběť smírná.

Církvi sv. zapotřebí i oběti smírné, kterou by mohla zadostčiniti za hříchy údův svých a smíru u Boha, hříchy lidstva uraženého, dosíci. Účinku tohoto hleděli veškerí národové pohanští obětmi dosíci. Proto krev obětních zvířat tak hojně prolévána; ano i krev lidská stupně obětních oltářů potíšiňující volala k Božstvu o milost a smír. Jako balvan tíže ohromné lpělo vědomí viny spáchané na pohanstvu a v obětech hledalo se lidstvo vinou a strachem před tresty stísněné ukonejšiti. V národě israelském bylo totéž přesvědčení hluboko a daleko rozšířeno a v obětech za hříchy (či záhříšných) i ve smírných se především projadřovalo.

1. V Zákoně Novém, kterýž zavládl, smrti Ježíše Krista spečetěn a slavnostně potvrzen byv, přinášeti se musí oběť za hříchy, které i nyní na lidstvu lpějí dle slov sv. Jakuba: „Ve mnohých poklesli jsme všichni**“). Na oběti novozákonné požaduje sv. Augustin ***), by jako smírná oběť svou účinnost jevila: „Oněmi obětmi (starozákonnými), které se za hříchy obětovaly, tato oběť se označovala, v níž se dostává skutečného hříchův odpuštění“. Že smír působiti bude oběť Ježíše Krista, toť nasvědčovala povaha její: že totiž vyplní, co St.

*) Srvn. Gíhr I. c. str. 139.

**) Jak. 8, 2.

***) In Levit. q. 87.

Zákon předpovídal, a lidstvu zjedná, co týž sliboval; neboť „veškeru rozdílnost obětí vyplňuje oběť jednoho těla a krve“, dí sv. Lev papež*). Účelu pak tomuto tím důkladněji vyhovuje oběť novozákonná, čím drahocennější a bohulibější dar Bohu na smířenou podává, ano daleko převyšuje smírné oběti starozákonné, an dar obětní, Syn Boží sám, neskonale předčí žertvy kněžskými starozákonnými v obětech smírných Bohu přinášené. V týž rozum vyjadřuje se i sv. Pavel, když o obětech, vlastně kněžích novozákonných, dí: „Každý velekněz pro lidi se ustanovuje v záležitostech těchže u Boha, aby přinášel dary a oběti *za hřích*“**). Kněží novozákonní, jimž div lásky Božské v oběti nekrvavé se bezpočtukráte opětuji svěřen, jsou tudíž povinni, s tím úmyslem k oltáři přistupovati a tělo a krev Páně obětovati, by za hříchů lidstva zadostčinili. Smír s Bohem se tudíž od pojmu oběti kněžím odevzdané ani oddělití nedá***). Kdekoliv a kolikrátkoliv kněz v rukou tělo Syna Božího pozdvihuje, o milost a odpuštění Boha prosí.

2. Spasitel náš ustanovuje oběť nekrvavou zjevně účel její vyznačil; prohlásil tělo své za ono, které za lidstvo se vydává (*διδώμενον*), a krev za onu, která se prolévá (*ἐκχυνόμενον*) na odpuštění hříchův. Tělo Páně i krev nejsvětější mají tudíž býti dary obětními netoliko při poslední večeři, nýbrž pro celý svět a pro každý čas, dary, které lidstvu odpuštění hříchův a smíru s Bohem zjednávají. Mše sv., jedna a táž oběť s krvavou obětí na kříži, nemůže ani jinou býti obětí, nežli smírnou. „Quoties hujus hostiae commemoratio recolitur, toties opus nostrae redemptionis exercetur“ t. j. kolikráte se památka této oběti slaví, tolikráte dílo spásy naší se provádí; tak zní *Secreta* na 9. neděli po sv. Duchu, a sv. Tomáš Aquinský píše: „Quidquid est effectus Dominicae passionis, est effectus hujus sacrificii;“ t. j. cožkoliv jest výsledkem utrpení Páně, toť výsledkem této oběti.

Dílo spásy a výsledek utrpení nebyl ničím jiným, nežli

*) Řeč 58.

**) Srvn. K Židům.

***) Wilmers Religionsbuch IV. díl, Hurter, Comp. th. dogm. t. III. str. 389.

že křivdy na svatém jméně a zákoně Božím spáchané krvi předrahou odčiněny byly a propast věčné záhuby, počtem neaměrným lidských hříchův povstalá, zásluhami Syna Božího byla vyplněna. „Jednou obětován na kříži, hříchy mnohých smazal,“ tak popisuje výsledek čili účinek utrpení sv. Pavel. „Hříchy naše nesl na těle svém na dřevě kříže, abychom hříchem umřeli, spravedlnosti žili,“ tak píše zase sv. Petr. Jako tudíž na kříži Pán Ježíš za hříchy lidstva umřel, tak se za hříchy na oltáři obětuje, kteroužto obětí nekrvavou nemůže býti bohatství zásluh a milosti na kříži dobytých zvětšeno, poněvadž ve mši sv. se milosti získané smrtí Vykupitelovou přivlastňují a rozdávají anebo jako potůčkové neb říčky z nedozírného moře zásluh Ježíše Krista tytéž rozvádějí a slitování u Boha zjednávají. „Licet non possit dici in hoc sacrificio nova satisfactio ex opere operato et quatenus offerens est Christus ipse, sed volum satisfactionis jam praestitae applicatio, potest tamen dici nova Christi Redemptoris impetratio seu interpellatio apud Patrem“ (Franzelin, Tract. de Euch. thes. 13. pag. 349.)

Za takovou obět považovali od pradávna sv. Otcové mši sv. tak v liturgiích jak ve spisech svých. „Obětujeme Tobě tuto obět nekrvavou za hříchy naše a nevědomosti lidu“, tak v liturgii sv. Jakuba a sv. Jana Zlatoústa, což buď doslovně anebo s malými odchylkami ve všech se opakuje. Obět smírnou spatřují ve mši sv. všechny východní církve s řeckou rozkolnickou v popředí, jak u Denzingra*) dočísti se lze. Právě jako za živé ve mši sv. prosby se přednášejí, tak i za mrtvé, by Bůh všemohoucí z místa muk do místa věčné slávy je přijal; což znamenitý a odborný znalec liturgií starodávných dosvědčuje.**)

Mezi přecetnými a starodávnými svědky pro smírnou obět, jakou mše sv. ode dávna byla, vyniká sv. Řehoř Veliký***), an píše: „Obzvláště pak k odpuštění hříchův přispívá obět oltáře posvátného se slzami a vroucností srdce přinášená, po-

*) Kritik. II Abth. II. Heft. S. 162.

**) Renandot, Liturg. orient. coll. tom. 2. p. 108.

***), Hom. 87 in Evang.

něvadž Onen, který z mrtvých vstav, více neumírá, ještě v tomto tajemství za nás trpí. Neboť kolikráte oběť utrpení přinášíme, tolikráte sobě ke prominutí hříchův utrpení obnovujeme.“ I chvalozpěv Cyrillonův zasluhuje zmínky, tam obzvláště, kde se zmiňuje spisovatel dotčený o pšenici, z níž se chléb obětní připravuje: „Bez ní (pšenice) prázdný by byly oltáře; bez ní nemohl by Duch sv. sestupovati na oltář; bez ní nemohl by kněz přináseti oběť smírnou, ano bez ní nikdo by nebyl s to, by usmířil božství“.*)

Opírá se tedy církev o svědectví starodávná a všeobecná, když na sněmu Tridentském učí: „Mše sv. jest pravou obětí smírnou a ten účinek má, že milosrdenství a milosti nacházíme v době, když nám pomoci potřebí“**), a toho za vyobcována prohlašuje, kdo by tvrdil, „že jest mše sv. jen obětí chvály a díkův a nikoliv smírnou obětí, a že se nesmí za živé a zemřelé, za hříchy, tresty a zadostčinění jakož i jiné tresty přináseti.“

3. Mši svatou nelze ovšem dosíci odpuštění hříchů těžkých, jako na př. ve zpovědi anebo při křtu, poněvadž není ani k tomu hlavně ustanovena; toť účelem svátostí. Oslava Boha trojjediného — toť cílem předním mše sv., ku kterémuž se ostatní druží. Milosti Boží těžkým hříchem ztracené jen tak se nabývá, že v duši, kteráž se jí zbavila, svátostí pokání nebo též litostí dokonale se vlévá. Než byť neodpouštěly se hříchy těžké při mši bezprostředně a přímo, přece valně a mocně k tomu oběť tato působí, že hříšník odpuštění dosahuje. Očistná a posvětná síla ve svátostech lidstvu sdělovaná prýští se z oběti mše sv., z ustavičné obnovy oběti krvavé na oltářích, tak že by v témž okamžiku, co by mše sv. zanikla, i veškera moc posvětná a smírná z církve vymizela. Obětní krev Páně na kříži prolitá jen potud proudelem očistným a posvěcujícím pro lidstvo zůstati může, pokud zůstane spojena se zřídlem, kteréž ze srdce Božského se vyvěrajíc nikdy nezaniká, nýbrž jako pramen ustavičně vytryskuje, jakož se to ve mši

*) Ed. Bickel str. 59.

**) Trid. sném. sess. 22, hl. 2.

sv. děje. Každá oběť mše sv. jest úderem srdce Bohočlověka, jímž se krev smírná z kříže v pohyb a proudění přivádí *).

Popřední účinek mše sv. jako smírné oběti záleží v tom, že mše sv. hněv spravedlivý, který hříchy lidské u Boha rozněcuje, mírní a konejší, pomstu Hospodina nejvýš spravedlivého zadržuje, tresty, kterými Bůh lidstvu hrozí, odvrací a Jej milostivým a milosrdným činí. Dokavad hněv a pomsta Boží, hříchy lidstva vyvolané, nejsou utišeny a vyrovnány, není ani nejmenší čáky, že by se člověk směl Bohu blížiti v naději, že dosáhne na Bohu nějaké milosti anebo odpuštění. Baránek novozákonný na nesčíslných oltářích krev svou předrahou, která na Kalvarii Boha s lidstvem usmířila, Otcí nebeskému věnuje v náhradu za hříchy a na usmířenou, účinně jakož i důtklivě opakuje slova modlitby úpěnlivé: „Otče, odpusť jim, neboť nevědí, co činí,“ a tisícové viditelných zástupců Velekněze, jenž se neviditelně obětují, stojí s rukama rozpjatýma u oltáře a prosí úpěnlivě k Bohu: „Šetřiž, Pane, šetřiž lidu svého, kterýž jsi předrahou krví vykoupil.“ Ve mši sv., kde Ježíš Kristus za smilování prosí, usmířuje se Otec nebeský a jest ochoten prosby vyslyšeti a nových milostí udělit, jakož sněm Tridentský učí: „Přinášením této oběti Pán usmířený milost a dar pokání poskytuje a hříchy a neřesti i veliké odpouští.“ Katechismus Tridentský pak ještě důkladněji vykládá: „Svatost oltářní ustanovena, aby církev měla ustavičnou oběť, kterou by hříchy naše byly smazány a nebeský Otec, hříchy našimi často těžce uražený, ze hněvu k milosrdenství, od přísnosti ve spravedlivých trestech k dobrotivosti byl přiveden.“ Mše sv. především Boha, který pro hříchy lidské ve spravedlivém vzplál hněvu, udobřuje a rámě Boží, které k trestu zaslouženému napřaženo, zadržuje a potom vyprošuje na témž Hospodinu takých milostí, jimiž by hříšník osvěcen a povzbuzen poznal a litoval pokleskův a k Bohu se navrátil, načež by skutečného a pravého nalezl odpuštění.

V této příčině splývají účinky mše sv. jako oběti smírné a prosebné, poněvadž se navzájem doplňují a podporují, což

*) Viz Thalhofer, Die hl. Messe in Predigten str. 238.

zřetelně vysvětluje Franzellin *), an patrný rozdíl mezi smírem a prosbou v této oběti obsaženou činí: „Hříchy jsou příčinou, proč spravedlnost Boží hojnějších milostí odepírá, kterých, kdyby nebylo hříchův, božská dobrota by poskytla. Oběti pak, kterouž zadostčinění na kříži dokonané za jisté hříšníky Bohu se představuje a jim zvláště se přivlastňuje, tento spravedlivý hněv Boží se konejší, by netrestal milosti odejímaje: po kterémžto smíru následuje Boží milosrdenství a štědrost milosti hojnější poskytující, a pomocí těchto, když člověk spolupůsobí, provádí se pokání a ospravedlnění. Smír tedy k tomu směřuje, by ukonejšil božskou spravedlnost, která by netrestala; prosba na Boží dobrotu a milosrdenství se vztahuje, by dobrodiní udělila.“

„Spravedlnost Boží mši sv. se usmíruje, načež teprv dobrotivost Boží udílí pomoci a posily svátostné, která hříšníka ku pravému pokání přivádí“ **).

Hříchem, obzvláště těžkým, odvrací se člověk od Boha a popírá svrchovanou vládu Boha nad sebou, domnívaje se, že neodvislým a neobmezeným pánem se stane. Osudné „non serviam“ ozývá se v tisícerych případech hříchův. Vzpouru tuto Bůh trestá mezi jiným tak, že odepře a zadrží milosti zvláštní a hojné hříšníku potřebné, by mu mdlobu a slabotu dokázal. Dokud hřích na původci lpí, jako hustou ohradou, kteráž přístupu a působnosti milostí Božích překáží, hříšníka obemýká. Člověk sám na své chabé síly poukázán, nic jiného nedocílí, než že ze hříchu jednoho do druhého klesá a počet jich rozmnožuje a jen na svou vlastní zkázu směřuje. V bídě a nouzi této přichází na pomoc mše sv., která zadostčinění na kříži dokonané Bohu předvádí a hříšníku přivlastňuje, čímž hněv Boží konejší. Milostí, kterých pro hříchy byl odepřel, dobrotivý Bůh dopřává štědře hříšníkovu a jej jednak k lítosti povzbuzuje, jednak k pokání nabádá. Mše sv., jako oběť smírná. Boha udobřuje, jako oběť prosebná milostí převýborných a přehojných u Boha vyprositi jest schopna tomu, za nějž se

*) De missae sacrif. th. 18.

**) Gíhr str. 145.

přináší; než přes všechnu tuto pomoc milosti skýtanou není ještě lítost a kajicnost hříšníkova zajištěna. Výsledek příznivý či dokonalé obrácení záleží netoliko na milosti Boží, nýbrž i na tom, jak hříšník milosti použil a jak s ní spolupůsobil.

4. V jaké míře Bůh, mši sv. usmířen a uprosen, hříšniku odpuštění poskytuje, pro každý jednotlivý příklad určití se nedá. Měřítkem jest především vůle Boží, která rozdává dle nejasvějších úradků, komu a kolik za prospěšné a spasitelné uzná, — než i počet jakož i druh hříchův; konečně i příprava a schopnost mají pro dotyčné milosti značný vliv na míru, dle níž hříšníkovi milosti potřebné uděleny bývají. Uvažiti tudíž slušno, co píše Hurter *), „že čím četnější jsou hříchové, čím menší jest příprava, tím více se zamlouvá, by se častěji mše sv. za hříšníka obětovala.“

Kolik duší nesmrtelných zachrání se tak před jistou zkárou, která jim ze hříchův těžkých hrozí! Dokud mši sv., svou povinnost o nedělích a svátcích vykonávajíce, navštěvují, snadno nabyti mohou milosti k pravé lítosti a skroušenosti potřebné, kdyžť tu i horliví věřící i zbožní příbuzní a přátelé svými modlitbami jim napomáhají, by uskutečněno bylo jejich obrácení, než především jako údové tajuplného těla Kristova na smíru a zadostčinění, které Syn Boží Otci nebeskému věnuje, účast mají. Prostředník u Otce a Slitovník věčný na oltáři přítomný v jejich prospěch Hospodina usmíruje, a sjednocují-li se s obětí Jeho u víře a důvěře, netoliko smilování dojdou jako kající lotr na Golgotě, nýbrž i vroucí touhy a odvahy k řádné zpovědi. Krev Páně na oltáři obětovaná o milost pro hříšné lidstvo k Hospodinu volá, i zatvrzelým a nad tíží neřestí svých zoufalým, pokud mši sv. slyší, síly a důvěry, jakož i vytrvalosti dodává, by lítostí pravou těmto nebezpečným úskalím spásy své se vyhnuli a pokáním k Bohu nejvyšší milosrdnému se obrátili **).

Jako obyvatelé Jerusalemské ***), po většině jen ze zvědavosti smrti Páně přítomní, pohledem na krev z ran nesčíslně

*) Hurter, Comp. str. 393.

**) Srv. Thalhofer, Liturg. 237.

***) Luk. 23, 48.

ných se řinoucí, v nevěře a zatvrzelosti otřeseni z Kalvarie v prsa se bijíce a lítostí naplněni se do města vraceli: tak i hříšníci, byť hluboko pokleslí, pocítují blahodárnou moc krve nejsvětější za hříchy tajuplně při mši na oltáři prolitvané, když i oni v lehkomyšlném opětování hříchů pojednou zaražení předsevzetí pevná činí, že hříchu stůj co stůj se zřeknou.

Vliv spasný jeví mše sv. jako oběť smírná i proti hříchům všedním. Ani tyto poklesky neodpouštějí se bezprostředně a přímo těm, za které se mše sv. slouží anebo kteří ji nábožně obcují; tak totiž učí většina bohoslovců katolických*). Ne přímo však tato oběť přesvatá přispívá k tomu, že přestupky hříchů všedních smazány bývají. Cesta, kteráž rovně a jistě k odpuštění hříchů všedních vede, označena lítostí a pravou kajícíností. By tento duch skroušenosti v srdci zavládl, vyprošuje této milosti Boží na Bohu mše sv. člověku všedními hříchy stíženému; a to až již byla zadostučinila spravedlnosti Boží neskonalé zásluhy Syna Božího v náhradu lidských poklesků přinášejíc. Všední hříchy, byť nebyly tak zjevnou vzpourou proti Bohu, jako hříchy těžké, jsou přece urážkou Boha a přestupkem zákona Božího, který, byť i v méně důležitých věcech zanedbán, smutným dokladem zůstává lehkomyšlnosti a nevážnosti vůči neobmezené vládě Boha; jsou dále největším zlem a neštěstím, které, hříchy těžké vyjímajíc, člověka stihnouti může. Ničeho tedy více nenávidí a netrestá Bůh po hříchu těžkém jako všední hříchy. Za to, že lidé hříchů všedních tak často a úmyslně se dopouštějí a cestu pro hříchy těžké upravují, poněvadž v srdci jak lásku k Bohu tak bázeň před hříchem ztenčují; za to, že jsou tak bezstarostní a liknaví vůči spáse své, zasluhují trestu, který i v tom záleží, že Bůh milostí své v té míře jim odopírá, ve které naší lhostejnosti vůči Bohu přibývá. Kde tato opora milosti a tato četná vniterná povzbuzení a vnuknutí Boží, jichž se člověk všedními hříchy nehodným stal, přestá-

*) Hurter, str. 393 i Lugo, disp. 19, sect. 9.

vají, klesá mysl lidská hlouběji v nedbalost a vlažnost, až pád do hříchu těžkého krutě ze spánku, v nějž se bezstarostností svou ukořel, jej vyburcuje. Mše sv. s nekonečnými zásluhami Spasitelovými odstraňuje překážku, kterou hříchy všední štědré a dobrotivé ruce Hospodinově milosti rozdlávající nastavily a činí Hospodina milostivým a laskavým, by nadále uštědřoval milosti člověku, by tento lítost nad poklesky vzbudil a odpuštění došel, jakož i pokušení odolati a přikázání svědomitě zachovávatí uschopněn byl.

„Ve mnohých (věcech) poklesli jsme všichni“; výrok tento sv. Jana především na všední hříchy, jimiž život náš tak hustě je poset, se vztahuje. Jaká to vzácná útěcha, jaký to neskonalec důkaz milosrdenství Božího, že máme mši sv., kde tak snadno, buď že se za nás obětuje anebo jí nábožně obcujeme, docházíme odpuštění hříchů, poněvadž na svou bídu a mdlobu živě připomínání a k lítosti povzbuzování býváme. „Poněvadž denně chybujeme, denně se za nás Kristus tajemně obětuje a utrpení Páně v tomto tajemství se předvádí, by Onen, jenž jednou život položiv smrt přemohl, každodenně opětuji se viny poklesků touto svátostí těla a krve své smazal“, dle případně Paschasius Radbert: *De corp. et sangu. Domini*, cap. 9.

5. Mše sv. jako oběť smírná nezasluhovala by tak zvaná býti, kdyby nás s Bohem nesmiřovala úplně a neodstraňovala i jinou překážku, která nám s Bohem spojití se brání; má-li totiž smírná její moc býti úplná, i tresty časné, hříchů ať těžkých tak všedních následky, smazány býti musejí. Za každý hřích zásluhujeme trest Boha nejvyššího spravedlivého; za těžké hříchy tresty věčné i časné, za všední pak jen časné tresty, to pak proto, že jsme Boha hříchem urazili a Jeho práva nejsvětější, která nad námi má, zneužili. Když nám týž Bůh nejvyšší milosrdný odpouští viny i tresty věčné, a do jisté míry i časné, neosvobozuje nás zcela povinnosti*), bychom časné tresty od-

*) Srovnej sv. Augustina: in Psal. 50. enarr. n. 7.: „Milosrdenství jest, že odpouští chybujícímu, spravedlnost že trestá hřích.“ n. 11. „Odpouští významajícímu, než sebe též trestajícímu.“ Sněm Trid. Sess. 14, can. 12. klatbou stíhá, „kdo tvrdí, že s vinou i celý trest od Boha odpuštěn bývá.“

pykali; požaduje naopak od nás, abychom skutky záslužnými a dobrými dlo sil svých oslavovali jméno Jeho přesvaté, jež hříchy zneuctěno bylo. Úkony takovými naši smyslnosti obtížnými a s námahou spojenými, což právě při skutecích dobrých, modlitbě, postu a almužně zřejmo, trestati máme na sobě nezřízenou lásku ke tvorům, která buď zcela od Boha nás odvrátila a v propast hříchu těžkého uvrhla, anebo aspoň nás od cíle našeho nejvznešenějšího, Boha, odchýlila. Tresty tyto časné i tím způsobem odkáti můžeme, že snášíme u vši trpělivosti soužení a trápení, kterých na nás Božská Provitelnost dopouští, by nám nescházelo hojných a snadných příležitostí, dluhy své u Boha po hříších zbylé spláceti. I odpustky církvi nám skytanými takového odpuštění časných trestů nabýti můžeme.

Množství trestů časných přiměřeno jest počtu hříchů spáchaných, a když tyto za celý lidský život byvše sečteny nepřehlednou řadu tvoří, pak ani trestů nebude méně. Co v životě člověk neodpyká, za to v očištcí jest mu trpěti. I v této příčině přispívá nám Pán Ježíš svou obětí smírnou k pomoci a zjednává odpuštění trestů časných ať živým, ať zemřelým, a to bezprostředně a přímo. V náhradu za tyto tresty podává Syn Boží zásluhy svou smrtí přehořkou získané, které poklady neskonale tvoří a dluhy lidstva takto platí, když při každé mši sv. své neskončené zadostčinění nebeskému Otci ve prospěch lidstva věnuje. Na hoře Kalvarii odkál Spasitel náš za všechny hříchy a tresty, kdež „bolesti naše nesl“ a „k našemu smíru na Něm spočívalo týráni,“ učinil tak trestající spravedlnosti Boží mukami a bolestmi svými zadost a na oltáři rozdává věřícím, živým i zemřelým, z tohoto bohatství svých zadostčinění, což nebeský Otec milostivě přijímá a dluhy naše promíjí a smazuje. Jakož mše sv. za živé obětovaná tresty splácí, předrahou krev Páně v náhradu skýtajíc a ovoce vykoupení nám přivlastňujíc, tak především napomáhá duším v očištcí, které hříchy všední a tresty časné zbylé dobrými skutky odčiniti nemohouce jen ke trápení a mukám očišcovým jsou odsouzeny, a pomoci a přispění jakož i soustrasti v nejvyšší míře zasluhují. Syn Boží vezdy ubohých se ujímal a

trpícím pomáhal, a právě tyto těžce zkoušené za miláčky své považoval; bída a nouze duši svírající tím větší soustrasti jakož i vydatnější pomoci u Pána Ježíše nalezla; protož ani duše v očištcí nevytloučil Syn Boží z užitku a spásonosného vlivu mše sv. Mezi oltáři a očištěm není žádné přehrady, která by proud milosti a zásluh Kristových z obětí se prýšticích zdržovala, nýbrž tyto právě splácejí u Boha dluhy duší v očištcí a vymáhají brzké vysvobození z muk očišcových. Mše sv. smír tento, tresty u Boha smývajíc, živým aneb mrtvým, za něž se obětuje, pokaždé a zcela jistě zjednává, když jen ti, jimž užitek připadnouti má, též schopni jsou, jej přijati*). Užitku tohoto smírného ovšem jen ti účastni býti mohou, kteříž v milosti Boží se nacházejí.

Kolik z trestů časných Bůh odpouští, mši sv. usmířen byv, to ustanovuje především On sám dle své nejsvětější vůle. Než vliv značný má na míru trestů odpuštěných příprava méně či více dokonalá. Čím více připraví a uschopní se věřící lítostí, kajicností pro milosti tyto, tím větší počet jich dostávají. „Že jen část trestu se smývá a ne celý trest, tím není vinna oběť, jako by se nedostávalo síly zásluhám Kristovým, nýbrž nedostatečná zbožnost lidská,“ dí sv. Tomáš**). Duším v očištcí pak Bůh nejvyšš dobrotivý, moudrý a spravedlivý uděluje tolik z pokladů zásluh Kristových, kolik právě pro ně za užitečné a spasitelné uzná, by tak se muka jejich zmenšila aneb ukrátila.

6. Než nelze opomenouti ani onoho spasného či spíše záchranného vlivu, který smírná oběť novozákonná rozvinuje po celém světě ve všech stoletích a který na sjezdu kněží klanějících se Nejsv. Svátosti v Štýrském Hradci opatem Schobrem velmi krásně vyznačen byl: „Jest smutným i zároveň směšným tvrzením, když jednotlivci, ať i nejznamenítejší a nejvyšší místa zaujímalí, ve své domýšlivosti tvrdí, že

*) Sporer. Theol. Sacr. P. II. cap. 4. sect. 2. §. 2.: „Oběť mše sv. odpouští trest za hřích povinný sama sebou (ex opere operato), způsobem neomylným, tak že užitek tento zadostčiníci pravidelně jest neomylný netoliko pro živé schopné (užitku) toho, nýbrž i pro zemřelé“.

**) Thom. 8. q. 79 a. 5. ad 3.

rozhodují o osudech lidstva. Jediným a pravým zachránce-m v neštěstích a nehodách národů a zemi jakož i pánem osudu na zemi jest kněz, který z ní velebný chrám Páně činí, Jež v oběti mše sv. na zemi neustále svolává* *). Mše sv. jest tedy ochrannou mocí a baštou proti trestům Božím, které ve způs. sobě nehod, neštěstí, neúrody, zemětřesení, nemocí, morn, hladu a války lidstvo hříchy svými na sebe uvaluje. Rány tyto, kterými spravedlivý hněv Nejvyššího slehá lehkomyšlnost a zlobu lidskou, zahubily by v brzku celé člověčenstvo svými hroznými a mocnými údery, kdyby nezadržovala mše sv. krutost a tíhu jejich a nemírnila jich. Kdo nepředpojatě o stavu mravním dnešního světa soudí, ke své vlastní hrůze doznati musí, že celou zemi obestírají černé mraky hříchů, které nešetří žádného práva a neuznávají žádné moci, jen za jediným cílem lidstvo vlekouce: požitek nad požitek si uchystati a vášním jakož i chtíčům po způsobu model sloužiti! Na novověké modloslužebníky nepadá oheň s nebe; pod hanobiteli a odpůrci kněžstva Bohem zřízeného nerozstupuje se náhle země v propast a oběti pomsty Boží nepohlcuje; na lidstvo, které cesty života svého zkazilo a zvrátilo, Boha a zákon Jeho opustivši, nepřivalují se spousty vod, veškero stvoření hubici! Či přestala již přísná spravedlnost Boží? Nepatří Bůh hněvem spravedlivým zanícen na nevďek a vzpouru lidstva? Co konejší a tiší spravedlivou pomstu Boží hříchy zaslouženou? Mše sv. na oltářích nesčetných přinášená a s tělem a krví Páně, které se v ní obětují, prosbu a lkání o milosrdenství a shovívavost přednášející, jako duha rozpíná se na obzoru života věřících a upomíná Hospodina na slova k Noemovi po potopě pronesená: „Když oblohu mraky zastrou, nechť se duha na obloze zjeví, a já spatřím ji a vzpomenu věčné úmluvy, která uzavřena mezi Bohem a každou duší živoucí, jež na zemi jest“ **), spojuje nebe se zemí, jest zárukou smlouvy o mír, kterou Bůh s lidstvem uzavřel. Dokavad Otec nebeský patří na krev Syna svého jednorozeného v kalichu na oltáři se

*) Viz „Erste Eucharist. Versammlung in Graz“ 1896. Str. 55.

**) I. Mojž. I. 14, 16.

lasknouce a o milost volající, zapuzuje mraky trestů a nehod nad lidstvem visících a v laskavosti a dobrotě zazáří tvář Jeho člověčenstvu veškerému. Až pak ona doba přikvačí, kdy se oběť tato nebude více slaviti, „pak nezbude jen úzkostlivé očekávání strašlivého soudu a krutosti ohně, který vzpurné a odbojné stráví“ *).

Dokud však ve chrámech našich mše sv. se slaví, jest blahodárnou obětí za spásu naši i světa celého.

7. „Ejhle Beránek Boží, jenž snímá hříchy světa,“ na oltáři se za nás i za veškeré lidstvo obětuje, aby nás zbavil jak pout hříchů, tak škodlivých následků jejich, trestů, než i duším v očistci úlevy a brzké svobody z muk očistcových vymohl. Kdo se tudíž o spásu své duše stará, nemůže pominouti tak účinné a vzácné příležitosti, jakou mše sv. ustavičně skýtá a kterou se osvobozuje duše lidská od překážek, které ji při vstupu v nebeskou blaženost vadí. S horlivostí a vytrvalostí neúmornou navštěvovati bude oběť tuto, aby v kajicnosti své jakož i ve snaze, hříchů se zbaviti a uchrániti, byl posilňován a podporován. Nelze ani jiného děje zváti, jenž by tak mocně k lítosti pozýval a skroušeností srdce rozrýval, jako ve mši sv., kdež Syn Boží v lásce věčné a neskonale znova za hříchy naše, byť jen nekrvavě, se obětuje. Velikost a trestuhodnost hříchů lidských dojemně a důrazně mše sv. zobrazuje, když za ně, by prominuty byly, oběť Syna Božího od Hospodina nejvýš spravedlivého se požaduje; čímž i proti pokušením a nebezpečím ke hříchu lákajícím účinně brání, abychom nezmařili lehkomyšlně cenu a ovoce vykoupení svého.

Mše sv., mocí svou smírnou až do tajemných prostor očistce zasahujíc, myslí jak věřících tak kněze tamtéž zavádí, by jednak v soustrasti šlechetné s dušičkami hojných milostí jim věnovali, jednak pohledem na muka těžká zastrašení s bázní a třesením své spásení konali.

* K Žid. 10, 26. 27.

IV. *Mše sv. jako oběť prosebná.*

„Bídny jsem a potřebný; Pane, pomoz mi a nemoškej *).- Tato prosba žalmistova líčí dle pravdy a skutečnosti nuzný a beznadějný stav lidstva, které jen v Bohu, v Němž a skrze Něhož všechno bytuje, pomoci a opory naléztí může. Člověk jest zcela závislý na Bohu v řádě přirozeném, bytí a život od Stvořitele obdržev: „Víte, že Pán Bůh jest; vždyť On nás stvořil, a nikoliv my samy sebe; proto jsme jeho lidem“ **). Než i po stránce života duševního ničeho bez Boha nepotřídíme. Rozum jest darem Božím zrovna jako vůle svobodná, čímž člověk nad ostatní tvorstvo jest vyvýšen. Užívání pak těchto mohutností duševních závisí jen na Bohu, Jehož neskonalými úradky všechno ustanoveno jest. V časných tedy záležitostech a v potřebách, jakož i v úkonech života přirozeného třeba nám ustavičné pomoci a posily od Boha, ač obor tento zdá se nám býti tak blízkým a přístupným. V jaké bídě a nouzi a mdlobě sebe uvidíme, jedná-li se o úkony potřebné pro život nadpřirozený, jako o skutky v pravdě záslužné, o boj vytrvalý proti pokušením a o stálost v milosti Boží? V této příčině až příliš citelně zakoušíme, jak oprávněny jsou výroky Písma sv.: „Beze mne nemůžete ničeho učiniti“ ***). „Nikdo nepřichází k Otci nežli skrze mne“ †). „Nikdo nemůže říci: Pán Ježíš, nežli v Duchu sv.“ ††) Povinnosti, které z poměru našeho nadpřirozeného k Bohu vyvěrají, jsou tak mnohonásobny a důležité, že rozhodný vliv jejich na věčnou spásu upříti se nedá. Kdo tudíž nehledá v modlitbě u Boha pomoci a posily, nedosáhne blaha časného ni spásy věčné. Zcela pravdivý, byť i hrůzyplný výrok učinil tudíž sv. Jan Zlatoústý: „Vězte, že nemodlití se a ztratiti život duše, což milost Boží jest, totéž jest.“

I v této příčině, kde se jedná o milost Boží a o statky

*) Žalm 69, 6.

**) Žalm 99, 3.

***) Sv. Jan 15, 5.

†) Sv. Jan 14, 6

††) I. Kor. 12, 3.

jak řádu nadpřirozeného, tak dobra řádu přirozeného, prokazuje se mše sv. nad jiné vydatnou a účinnou, jsouc i obětí prosebnou, což z učení církve vysvítá, kdež se prohlašuje, že se „přináší netoliko za hříchy, tresty a dostiučinění, nýbrž i v jiných potřebách,“*) které život křesťanský svírají a tísní.

1. Mše sv. jest obětí prosebnou, která věřícím zjednává a získává všech potřebných prostředků pro život bohulibý, kterýž jest jistou zárukou pro život věčný; dle podstaty své nejsou obětí od krvavého obětního úkonu na Kalvarii rozdílou, nýbrž s ním se shodujíc, jest prosbou a modlitbou nej-mocnější a nejúčinnější. Jakož na hoře Golgotě Syn Boží prosbu mohutnou, svou krví spečetěnou, Otci nebeskému v užitek a dobro lidstva hříšného přednášel a Hospodin nejvyšší spravedlivý, přimluvou Syna svého udobřen, udělil milost a odpuštění, tak na oltáři znova a každodenně za totéž lidstvo úpěnlivě a neustále o milosrdenství volá, čímž i nakloňuje Jej. by dopřál nám všeho potřebného. Jest dojista tato modlitba netoliko modlitbou slovy pronešenou, nýbrž jest i skutky, a především smrtí Páně doložena. Kristus zajisté, „náš milosrdný a věrný velekněz,“ přednáší za nás nebeskému Otci všemohoucí přimluvu právě v té době, kdy jako beránek neposkrvený na oltáři tajuplně umírá. Tuto pak modlitbu veleúčinnou přednáší Velekněz věčný za celý svět, především pak za ty, kteří mši sv. obcují. Otec nebeský „vyslyší Syna svého vezdy,“**) nejen pokud týž ve smrtelném těle na zemi dlel, nýbrž po všechny časy, a to tím více, když Syn Boží věnuje Mu zásluhy smrti svou dobyté. V tom okamžiku patří Otec nebeský na tvář Pomazaného svého***) se zálibou a žehnáním a vším, nebeským požehnáním.

Zcela jistě zjednává tedy mše sv. těch milostí, kterých Syn Boží tam vyprošuje. Nabytí on smrtí svou práva plného vyalyšenu býti, jen když ti, kterýmž se milostí těchto dostati má, žádných překážek nekladou. „Byť i nebyla oběť tato ne-

*) Conc. Trid. sess. 22. c. 2.

**) Sv. Jan 11, 42.

**) Řím 88, 10.

omylně účinná co do předmětu, jehož dosíci chce obětující člověk, jest neomylně účinná co do dobra, které jest v úmyslu Kristově, neklade-li se ze strany člověka překážka," tak píše Hurter*.

Modlitby církve sv., její sluhů i věřících nabývají obzvláštního významu a síly neodolatelné, když se spojují a opírají o prosbu a přímluvu všemohoucí, Synem Božím ve mši sv. přednášenou. Roztržitost a zbožnost chatrnou, která z naší přílišné náklonosti a spřízněnosti duševní s pozemskými a časnými záležitostmi pochází a cenu, jakož i účinnost modliteb našich zmenšuje, doplňují a vyrovnávají neskonale vronej, zbožné přímluvy věčného Velekněze, za lidstvo z oltáře vysílané. „Nesmíme nikdy prosby své od Ježíše Krista odlučovati, který se za nás modlí, který se v nás modlí a k Němuž my se modlíme. Modlí se za nás jako Velekněz, modlí se v nás jako hlava naše, modlíme se k Němu jako k Bohu našemu," dí sv. Augustin**). Prosby své dokládáme a dotvrzujeme nejdrahocennějším darem, který v oběť přinášíme Bohu všemohoucímu za všechna dobrodiní časná a věčná, jichž potřebujeme. „Začkoli Otce mého ve jménu Mém prositi budete, dám Vám", (***) tak přislíbil Syn Boží, že veškerý modlitby a prosby, které se ve jménu Jeho dítí budou, vyslyší Hospodin. Jak by nám mohl něčeho odepřít, když Jemu Syna jednorozeného obětujeme? Všim právem nazývá tudíž římský katechismus mši sv. „pokladnou božích skvostů a milostí," poněvadž v ní a skrze ni všech dober a milostí dosíci můžeme.

2. Bez užitku a prospěchu mše sv. nikdy není, byť i nám nebyla právě ona milost dopřána, o niž jsme prosili. Místo žádaného a tak vytouženého dobra dopřává nám Bůh mnohem prospěšnějšího daru, poněvadž my o kámen, t. j. o neprospěšnou věc místo chleba, t. j. užitečné věci od Boha jsme prosili. „Buď nám dává Bůh to, oč prosíme, aneb něco jiného, co pro nás prospěšnějším býti uznává," vykládá sv. Bernard †).

*) Th. dogmat. III. n. 470.

**) Enarr. in psalm 83. n. 1.

***) Sv. Jan 16, 24.

†) Sermo in Quadrag. 5.

Když i snad v tu dobu, kdy jsme vyslyšeni býti si přáli, nedělnje nám Bůh právě toho, zač jsme prosili, tuž zajisté doba příhodnější nám potřebného přinese. „Jisté věci se nám neodepírají (od Boha), nýbrž na pozdější dobu, by nám byly dopřány, odkládají.“^{*)} Nezůstane tudíž nižádná oběť mše sv. bez účinku milostného pro nás, jsme-li jen my schopni jej přijati, a není-li v nás žádné závady proti účinku tomuto blahodárnému. Zdánlivý jen jest nezdar, který nás zármutkem naplňuje a na mysl skleslými činí, kdykoliv jsme nedosáhli toho, zač jsme prosili. Právě tato okolnost dokazuje, že to, oč prosili jsme, užitečným a dobrým pro nás nebylo; za to však ona milost, kterou nám Bůh poskytuje, byť i později, než jsme doufali, jest pro nás vskutku spasitelnou a blahodárnou.

3. „Modlitba jest jen jedna, než všechno zmůže.“ Slovy těmito Theodoret vystihuje duchaplně sílu a účinnost modlitby. V míře mnohem dokonalejší pak na mši sv. se slova ta vztahují, kde před trůn Nejvyššího nepředstupujeme osamocení s nedokonalými a nuznými modlitbami svými, nýbrž kde Ježíš Kristus prosí za nás a v nás a Sebe sama se svými zásluhami neskonální Otcí nebeskému věnuje, an úkon obětní obnovuje a tak zprostředkující přímlovu za lid svůj a za církev svou přednáší. A tvrdí-li sv. Hilarius o modlitbě, že tolik u Boha platí, že Jej takoruka nutí, by udělil milosti, o něž prosíme, není věru dobra ani statku ani milosti v oboru života pozemského i nadpřirozeného, která by nemohla prostřednictvím oběti prosebné dosažena býti. Jsou to ovšem milosti pro spásu duše potřebné a užitečné, kterých rozděluje hojně mše sv. mezi věřící; tak hříšníkům: dar pravé lítosti a kajicnosti nad hříchy spáchanými, poznání nebezpečí a škody, která ze hříchu pro duši nesmrtelnou povstává; spravedlivým: vytrvalost a sílu k dobrým skutkům, pomoc v boji proti pokušením z vlastní žádostivosti vyvstávajícím, posilu na odražení útoků a pohoršení tohoto světa jakož i vnuknutí zlého ducha, trpělivost a oddanost do vůle Boží v útrapách a zkouškách tohoto života — všechny milosti, jichž nám nutno, by-

^{*)} Sv. Aug. in Joannem.

chom dobrý boj bojovali, běh života dokonali, na cestě spásy do konce vytrvali a korunu života věčného si zasloužili. Dobrá časná a statky pozemské rovněž dosaženy bývají v prosebné oběti mše sv., poněvadž zaslíbení Boží modlitbě platí: „Proste a bude Vám dáno“, bez výjimky jest vyrčeno a mši sv. hlavně přísluší, a církev sv. v modlitbách při mši sv. i o takové dary k Bohu volá. Než nelze o ně prositi tak nepodmíněně a čekati jich tak neomylně jako dober nadpřirozených, která vskutku a vezdy svou blahodárnou působností jako taková se osvědčují, nýbrž jen s tou podmínkou, slouží-li ke spase a prospívají-li blahu duše naší, poněvadž by jinak nebyla nám na prospěch, nýbrž na škodu. „Neví nemocný, co by mu prospělo; ví to však lékař, jenž jej léčí,“*) dí sv. Augustin, když poukazuje na modlitbu o časné a pozemské věci a napomíná, bychom neskonale moudrosti a dobrotě Boží pochvali, zda a jak a kdy nás vyslyšeti hodlá. „Když vy, jsouce zlí, dobré dary dítkám svým uděliti umíte, oč více váš nebeský Otec dá ducha dobrého těm, kteříž o něj prositi budou,“**) tak ujišťuje Božský Vykupitel a dodává důvěry a naděje, že i v životě časném nikdy se nám nebude nedostávat, což nám vskutku a v pravdě prospívá. Kdykoliv o něco pozemského při mši sv. prosíme, nežádejme jen naprosto tohoto daru, nýbrž jako prostředku a podmínky k plnění povinností vyšších a konání spásy duše své.

Nezmůže proti církvi ničeho ani peklo s celou zlobou svou a útoky sveřepými, dokud se přináší oběť prosebná na oltářích a na Bohu se vyprošuje síla a moc nezdolná proti nájezdům těmto. Nepořídí svět od Boha se odvrátivší ničeho s pokušeními a pohoršeními i nejluznějšími proti oněm zbožným křesťanům, kteří opory a útočiště při mši sv. hledají, kdež na prosby jejich dostává se jim milostí dostatečných proti nepřítelům těmto. Nezviklá ani nemoc, ani bída, ani nezasloužené pokoření důvěry bohubíbe v oněch duších, které ve mši sv. skládají veškeru naději svou. Ve všech potřebách

*) Sv. Aug. Tom. 8. cap. 22.

**) Sv. Luk. 11, 13.

duše i těla, v nouzi a bídě, v pokušení, zármutku a v souženích ani u jednotlivcův ani u celé společnosti nelze naléztí vydatnější pomoci a jistějšího léku nade mši sv., která Syna Božího jako orodovníka našeho se všemi zásluhami Otci nebeskému představujíc vyprosí pokaždé, čeho třeba, jakož stkvělé účinky její líčí církevní chvalo zpěv: „O salutaris hostia, quae pandis coeli ostium, bella premunt hostilia, da robur, fer auxilium.“

Kdož tedy výsledku příznivého při modlitbách jist si býti chce, nechť netoliko se modlí pokorně, zbožně, vytrvale a do vůle Boží oddaně, nýbrž nechť spojí a sjednotí vroucí prosby své s obětí prosebnou, kterou Syn Boží ve jménu všech věřících přináší; tím zabezpečí sobě, že nezůstane oslyšen. „Modlitba, dí sv. František Saleský, kterou s Božskou obětí sjednocujíc konáme, má nevýslovnou moc. Duše dochází její pomocí náplně milostí; dopřáno jí, jako nevěstě v Písni písní, by spolehla na ženicha svého, který ji tak bohatě libovůní a duchovními útěchami oblažuje, že jako sloup dýmu z vonných mastí, myrrhy a vzácného koření k nebesům se vznáší“^{*)} Uvažuj, napomíná sv. Alfons, kterak Bůh modlitby kněží při mši svaté snáze a rychleji vyslyší, než kdykoliv jindy. Rozdávát On sice milosti své v každé době, kdykoliv o ně pro zásluhy Ježíšovy požádán bývá, než po čas mše sv. rozdává je v míře mnohem hojnější; jsou totiž všechny modlitby naše prováděny a podporovány modlitbami Ježíše Krista a nabývají tím nesmírně veliké moci, poněvadž Ježíš jest nejvyšším Veleknězem, kterýž sebe sama v této oběti přináší, by nám milostí vymohl. Doba, kdy se mše sv. slouží, jest onou hodinou, co Pán na trůnu milosti zasedá, k němuž dle napomínání Apoštolova s důvěrou přistupovati máme, bychom smilování došli a milosti našli ve veškerých potřebách svých. I svatí andělé čekají s dychtivostí na mši svatou, by mohutněji a účinněji přimluvy své za nás přednášeli; což při mši sv. se nedosáhne, toho s těžší v jinou dobu se nám dostane^{**)}.

*) Philothea, 2. díl, 14. hlava.

**) Vorbereitung auf die hl. Messe 5. Betrachtung.

Kdo zbožně a horlivě mši sv. slyší, stává se do jisté míry účastným oněch stkvělých úspěchů, které v Následovník Krista Pána se vypisují knězi mši sv. slavicímu: „Boha uctívá anděly obveseluje, církev podporuje, živoucím pomáhá, zemřelým věčný odpočinek a sobě všechna dobra získává“ *). Odměna to přestkvělá za námahu a oběti, které s návštěvou mše sv. snad spojeny býti mohou.

Podílníci na užtích mše sv.

Kdo znamenité účinky oběti mše sv. poznal, kdo účel vznešeného, k němuž oběť tato směřuje, Boha předstojní oslavujíc a Nejvyššímu přiměřené díky vzdávajíc, povážil, kde na působnost a sílu, kterou projevuje, věřícím na Bohu milostí a darů vyprošujíc jakož i smír a smilování vymáhajíc popatřil, toužebně tázati se bude, komu užitku tohoto tak bohatého ze mše sv. plynoucího se dostává a kdo tak jest blažen že dobra, která Bůh se zřetelem na mši sv. uděluje, obdrží! Bohoslovci podmínky, na nichž podíl na užtích a dobrot mši sv. rozdávaných závisí, stanovíce, se poněkud v náhledech svých rozcházejí. Jedni **) zastávají mínění, že třeba nějakým způsobem spolupůsobiti, by se oběť přinesla, ať se za dotyčné přináší čili nic; jiní zase ***) toho jsou názoru, že oběť potud jen prospívati může někomu, jak a pokud se za něho přináší. Oba však názory nerůzní se tolik, že by se nedaly v jeden sloučiti. Jsou totiž, kteří spolu s knězem mši obětují anebo k oběti jakkoliv přispívají, po většině i titěž, za které se oběť přináší.

Na mši sv. třeba v této příčině patřiti jednak s toho stanoviska, že táž jest oběť Krista Pána, Syna Božího; než i zároveň nejvzácnějším a nejstkvělejším bohoslužebným úkolem, který církvi Kristus Pán odkázal, by se tamtéž po všechny

*) Imit. Christi I. IV. c. 5. n. 3.

**) Suarez disp. 70 sect. 8.

**) Pasqualigo, de Sacrif. N. T. q. 57. 60.

†) Viz Gíhr, Messopfer str. 161.

věky konal. Tento odkaz Kristův při poslední večeři kněžím novozákonným (apostolům) odevzdaný slouží ke blahu a dobru církve, čehož i věřící, kteří na oběti této účast mají, rovněž nabývají. Než kněží, kteří výkon tento převzatý u oltáře provádějí a v nejužší styk s obětí vstupují, nemohou býti pominuti, kde užítky mše sv. se rozdávají. Užítky této převzaté oběti ve tři třídy rozlišiti dlužno, a sice I. na ty, které se dostávají církvi a věřícím, a všeobecnými (generales) slovou; dále II. na ony, které knězi jako obětníku ve vlastní prospěch přináleží, a které nejzvláštnější (specialissimus vel individualis fructus) se zovou; než III. ze mše sv. řinou se též užítky, kterých kněz jako zástupce Kristův a rozdávající tajemství Božích nabývá a jež buď sobě anebo jiným přivlastniti oprávněn jest: tyto pak zvláštními či prostředními (mediis) nazvati dlužno.

I. 1. Mše sv. zjednává bohatého užitku církvi sv. Kněz je církvi zmocněn, by obětoval, a to za obec či společnost. „Každý velekněz . . . pro lidi se ustanovuje . . . by dary přinášel a oběti za hříchy“*). Kněz mši sv. přinášející jest sice obětníkem jisté obce křesťanské, než zároveň knězem a sluhou církve, kterouž u Boha zastupuje a za kterouž obětuje. Oběti přinášeti, toť vlastním úkonem kněžským, an jen ten knězem se stává, komu práva a moci této se dostane. O hojných milostech a darech, jakých církev sv. ze mše sv. nabývá, každý přesvědčí se, kdo pozorněji na modlitby mešního kanonu pohledne, v němž se kněz výslovně modlí za všechny „pravověřící a vyznavače katolické a apoštolské víry“; po pozdvihování pak prosí Pána, by vzpomněl „sluhů a služebnic svých, kteří ve znamení víry nás předešli“; a opět: „jim a všem v Kristu odpočívajícím dopřej místa občerstvení, světla a pokoje.“ Prosby tyto přednáší kněz ve jménu a na příkaz církve, čímž úmysl církve projevuje, by užitek mše sv. všem dotčeným se přivlastnil. Církev má jistou záruku, že prosby tyto budou vyslyšeny, poněvadž jako nevěsta Krista Pána důstojností vznešené se těší a nemůže býti s modlitbami svými odvrácena od Onoho, který krví svou církev učinil snoubenkou

svoji (srv. Zjev. sv. Jana 20, 28). Jistoty, že dosáhnou moudrosti tyto úspěchy příznivého, dodává církvi dále i úřad prostřednice, kterýž mezi Bohem a lidstvem zastává a přivěsť mocí úřadu tohoto mši sv. obětuje, dále pak i nevýslovná cena obětního daru, jenž se Bohu Otci přináší*). Rozlévá se proud milostí ze mše sv. vyvěrající v celé církvi a do srdcí všech vniká; v duších spravedlivých zůstává zřejmé stopy blahodárné činnosti, než nepomínají ani duše ve hříších úpících, by je k pravé lítosti a smíru s Bohem pohnul. Blahodárné a spasitelné účinky mše sv. prospívají církvi v boji proti nepřítelům a pomáhají jí k vítězstvím stkvělým, aby vezdy mocí pekelné zdolala.

Úspěchy prací a bojů, kterých církev pro víru a blaho svěřených duší podniká, podmíněny jsou vytrvalostí, obezřetností, jakož i důmyslem těch, kteří za vůdce v bojích a námáhách těchto věřícím jsou dáni. Jest to především papež, církev Kristovy hlava nejvyšší, za jehož praporem veskeri pravověřící pro pravdu a právo bojují a jehož rozkazy a pokyny pro všechny ostatní povždy jsou směrodatnými; jsou to biskupové, které ustanovil Duch sv., by řídili církev Boží, jakož i kněží, kteří s biskupy o spásu duší svěřených pracují a vinici Páně vzdělávají. Vůdceům a strážceům věřícího stádu stále jest nájezdy protivníkův odrážeti, posměch, urážky a podezřívání trpěti; ve mši sv. pak vlévá Syn Boží všem pracovníkům svým, které ve světa širý obor poslal, sílu a odvalu, než i opatrnost a ostražitost, kterou by pohoršení odvraceli a zla zamezovali.

2. Mše sv., která nekravě předvádí na oltáři oběť Krista Pána na Kalvarii, prospívá i těm, kdož k církvi nenáležejí. Jako se Syn Boží za hříchy celého světa na kříž přibiti dal a za spásu veskerého lidstva krev svou nejdražší prolil, tak prosí ve mši sv. i za ty, kdož ve stínu smrti prodlévají, by jim světlo sv. víry zazářilo; prosí i za ty, kteří pobloudivše opustili církev pravou a v bludu a zášti proti církvi trvají, by se vrátili v náruč pravé a Bohem zřízené matky všech

*) Srvn. Wilmers, Religionsbuch IV. Bd. str. 573.

duší věřících. Mše sv. dá se po této stránce milosti přirovnati ke slunci, o němž Žalmista (18, 1) dí: „Z nejdalšího nebe východ jeho, oběh pak jeho až ke konci nejzazšímu a není, kdo by se před žářem paprsků skrýval.“

Sv. František Saleský častěji doznával, že více kalvinských bludařův ve provincii Chablaiské obráceno bylo pomocí mši sv., které za ně obětoval, než výmluvností a stkvělými vlohami světcovými. Ze mše sv. vytrysknou jistě paprsky milosti, které vnikají i v srdce zbloudilá a zažehají tam světlo pravdy, jakož i zmužilosti dodávají, by bez bázně pravdě a přesvědčení svědectví se dalo. V tomto zřídle všech milostí naléztí lze přechasto původ ano i průběh návratu nekatolíků v lůno církve katolické, jenž by zůstal jinak nevysvětlitelným a nepochopitelným úkazem.

3. Užítu tohoto, tak zv. všeobecného, získává církev sv. z každé mše sv., v níž v přední řadě Syn Boží, náš přímluvce u Boha, za nás prosí a s jehož všemocnou přímlovou církev modlitby své sjednocuje. Není ani třeba knězi mši sv. obětujícímu vzbuditi zvláštní úmysl, má-li se užítu tohoto církvi dostati; dostačí pouze svědomitá a přesná služba obětníkova u oltáře, by se ho církev stala účastnou. Hojnější míry nabývají pak užítu toho věřící ve stavu milosti Boží se nacházející, poněvadž jak s Bohem, tak s církví jsou spojeni, nežli ti, kdož od zřídla života nadpřirozeného se odtrhli a ve hříchu těžkém žijí. V srdci spravedlivého není jistě netoliko žádná překážka, jež by obmezovala dokonalý vliv milostiplné činnosti mše sv. a odlučovala od pramene života nadpřirozeného, Syna Božího, ba tam větší jest vroucnost a zbožnost, a proto i větší schopnost pro užítu mše sv.

Duším hříchem těžkým stíženým dostává se užítu těchto jen spoře, poněvadž jsou ratolestmi uvadlými na stromě církve sv. a odumřelými údy na tajemném těle Kristově, do nichž život duchovní jen po skrovnu prouditi může, ač možná-li vůbec u nich cesty naléztí, po níž by se obrácení hříšníkův uskutečnilo. Na užítu těchto nemají podílu z církve vyobcovaní, poněvadž trest tento zbavuje všech milosti a statků duchovních, kterých církev skýtá. Ve formulí, kterou se přijímá

z církve vyobcovaný, výslovně se tudíž dí: „uvádím tě v účastnoství na církevních tajemstvích“^{*)}).

Že mše sv. těm věřícím více milosti skýtá, kteří s knězem oběť přinášejí a v jistém smyslu jsou spoluobětíky, již dříve bylo řečeno. Bohatších užitek zaslужují zajisté věřící, kteří mši sv. nábožně slyší. poněvadž k prameni veškerého života duchovního blíže přistupují a proto z něho hojněji napojeni bývají. Za tyto spoluobětující kněz výslovně se modlí a za všechny kolemstojící a za všechny přítomné, a přivlastňuje jim zvláštních milostí, kterých ostatní nepřítomní získati nemohou. I v této příčině jest příprava, zbožnost, schopnost měřítkem osvojení si milosti nabízené.

4. Snahou neustálou všech věřících má tudíž býti, by mši sv., tomuto přebohatému pokladu milostí a dober, co nejčastěji přítomni byli^{**)}. Svati a světi Boží dobře znali prostředek tento, jímž netoliko sobě prospěti a znamenitých úspěchův v životě ctnostném dodělati se lze, nýbrž i všem živým a zemřelým prospěchu hojného získati možno; proto horlivě a vytrvale na mši sv. chodili a když vícekrát za den oběti nekravé obcovati mohli, nad míru šťastnými se cítili^{***)}.

Kdo mši sv. slyší, nezjednává jen sobě požehnání hojného a milostí potřebných, nýbrž je dobrodincem i všech ostatních věřících, kterým na základě obcování svatých podílů na dobrém skutku tomto se dostává, jest i zachráncem a osvoboditelem duší z očištee, kamž krůpěje krve Kristovy se řinou a plameny útrap zažehnávají. Kolik to důvodů a pohutek, by každý věřící ve mši sv. spatřoval štěstí a bohatství své, útěchu a rozkoš, pomoc a úlevu svou a celého křesťanského světa!

*) Pontificale Romanum: Ordo excommunicandi et absolvendi: „... et restituo te participationi ecclesiasticorum sacramentorum.“

**) Sv. Václav byl neunavý a obětavý, kdykoliv jen k oběti přesvaté přispěti mohl. Též sv. Alžběta, sv. Ludger, první biskup v Münsteru.

***) Tak sv. Ludvík, král francouzský, denně i třikrát mši sv. obcovať v úči dvořanům, jimž přílišnou ztrátou času nábožný zvyk králův se býti zdál, se takto vyjádřil: „Jak starostliví jsou pánové. Kdybych jednou tolik času na hry a lov věnoval, nikdo by mi nevytýkal.“

II. 1. Kněz mši sv. obětující nabývá užitku, kterýž toliko jemu přináleží a nikomu postoupen anebo přivlastněn býti nemůže (užitek nejvlastnější či nejzvláštnější); est velut actio immanens, quae nequit ab agente ad alium transire, dť Benedikt XIV. (de syn. V. 9. n. 4.). Čím bližší je styk s obětí touto nekrvavou, čím účinnější účast při mši sv., tím bohatší milosti se spoluobětujícím přivlastňují. Dle pravidla tohoto měří se užitek, jakého věřícím ze mše sv. se dostává. Tím větší platnosti mítí bude zásada tato u obětníka novozákonného, který svátostným svěcením jest oprávněn, slaviti tajemství novozákonné, v jehož ruce je poklad tento uložen a který službou svou, slovy a úkony předepsanými obět mše sv. umožňuje a provádí a nejbliž se tudíž u pramene spásy a blaha nachází. Což přirozenějším, že kněz v první řadě a způsobem nad jiné bohatým omilostněn bývá. Vykonyvat ne-
toliko dobrý skutek a bohubíby úkon, jemuž rovného býti nemůže; zjednáva zároveň více úcty a oslavy Bohu trojjedinému, nežli by nebesa i země službou svou a chvalami svými s to byly; přináší i dar Hospodinu nejvzácnější a modlitbu a prosbu nejúčinnější: a za to by neměl býti odměněn od Toho, jenž zaslíbil, že cokoliv jsme učinili z nejmenších bratří, Jemu jsme učinili? Kněz jest zajisté od Boha vyvolen a povolán, by udržoval nejsvětější obět v církvi. K tomuto účelu jest posvěcen, a proto více, než všichni věřící, jest oprávněn k milostem v oběti mše sv. uloženým. Užitek tento jest jednak ex opere operato, totiž jediné ze mše sv. plynoucí a knězi, v němž není žádné závady, přináležející. Dále i jako úkon nadpřirozeně záslužný knězem prováděný ex opere operantis mše sv. užitku knězi skýtá, který dle zbožnosti, vroucnosti a svatosti knězovy se řídí; tento pak jako každý skutek po své zadostučinné a výprosné (impetratoria) stránce Bohu i za jiné obětován býti může. Tak vysvětliti jest místo z Decret. Gr. c. 91. C. V. q. 1: Qui quanto digniores sunt (sc. sacerdotes), tanto facilius pro necessitatibus, pro quibus clamant, exaudientur (kteříž [kněží] čím jsou hodnější, tím v potřebách, za něž prosí, snáze budou vyslyšeni).

2. Kněz, jenž užitku tohoto, ze mše svaté zvláště pro něho určeného nabýti má, musí býti náležitě připraven: svatost života, čistota srdce, zbožnost, vroucí láska, svědomitá a zevrubná služba u oltáře, třeba nebyly zřídlem, z něhož vyvěrá užitek onen, jsou dojista podmínkou, za kterouž ho získati lze. Příprava tato podává knězi přiměřenou nádobu, by z bezedné tůně milostí čerpal. Sněm Tridentský *) jen užitek kněžův na zřeteli má, an požaduje, by kněz co největší péči o to měl, by mši sv. s nejvroucnější pobožností a čistotou svědomí přinášel. V témž smyslu zní též příkazy četných sněmů provinciálních. Příprava tato vidí se sv. Bonaventurovi býti tak nutnou, že již o tom knězi pochybuje, zda hodně sloužil mši sv., když se skrovnou přípravou a úvahou toho, co konati hodlá, přistupuje k oltáři (de praep. ad Miss. 5.).

Přípravou na mši sv. jest veškeren život kněžův od svěcení až do smrti; slova a skutky, myšlenky i žádosti služebníka Božího jen k tomuto tajemství vztahovati se mají, a proto mají býti tak bezúhonný a svatý, by k nábožnému sloužení mše sv. napomáhaly. Život kněžský nemá býti leč ustavičnou přípravou a neustálým díkůčiněním ke mši sv. Vroucí zbožnost a upřímnou lásku k Synu Božímu rozdmýchá přede mší sv. mocně v srdci kněžském rozjímaní. Duch svatými pravdami upoután, pouze tomuto tajemství se věnuje a všem jiným starostem a předmětům výhost dá**). Úcta a vroucí zbožnost vyplne z úvahy o tajemství novozákonném, kterou P. Avila takto konával: „Konsekraci Syna Božího na oltář svolati, ve svých rukou Jej držeti, s Ním se baviti a Jej konečné do srdce přijati se chystám.“ Trojího účelu nechť kněz přede mší sv. pomní, radí sv. Bonaventura: „Boha ctíti, památku smrti Páně obnovovati a celé církvi přispěti a milosti jí vyprositi.“ Pozorný pohled na vlastní hříchy a poklesky, údiv nad neškonalou cenou daru Beránka obětního, úžas nad nevýslovnou

*) Sess. 22. dec. de observ.

**) Znám jest výrok sv. Bernarda, který v sakristii přede mší sv. opakoval: Starosti a úzkosti mé počkejte zde na mne; až se pomodlím, k vám se navrátím.

velebností Boha trojjediného, toť plaménky, z nichž mohutný žár pobožnosti a vřelosti při mši sv. vytryskne a knězi hojných milostí zajistí. „Nermutiž se, ó knězi — volá Chaignon *) — pamětliv jsa křehkosti své; Bůh nalezl oporu pro tebe, která tě učiní nepohnutelným a kterou ti denně u oltáře ukazuje: frumento et vino stabilivi eum (Gen. 27. 37). Nikdo lidskou řečí nedovede vypraviti, jak bohatý užitek, jaká z obětování mše sv. . . . vyvěrají duchovní dobra“ **.

III. Mši sv. kromě užitek naznačených, jak ve prospěch církve a věřících, tak ve prospěch kněze obětujícího plynoucích, jiný ještě zjednává se užitek. O užtku tomto rozhodovati jest knězi, zda jiným či sobě jej přivlastniti má. Kněz, náměstek Kristův u oltáře, „rozdač tajemství a sluha Kristův,“ zjednává přesvatou oběť hojného užtku (t. zv. prostředního), který dle svého úmyslu přisvojiti jest oprávněn sám, za které obětuje. Tento poklad mše sv. ceny nevýslovné svěřen správě a péči knězově. Práva a moci oběť sv. přináseti nabyvá kněz svěcením, a tím zároveň i pravomoci určovati, komu užitek tento přivlastniti chce. Právo toto se svěcením nerozlučně sloučené nemůže rovněž jako platné svěcení býti ztraceno.

1. Věřícím, jimž dostati se má užtku tohoto, jenž prostředním se zове, potřebí, by kněz, jakožto správce milostí a dober mše sv., jim přivlastnil či přisvojil užitek dotyčný. „Sacrificium sub hac duplici ratione, quatenus propitiatorium ac impetratorium fructum aliquem vel effectum habere potest praeter ipsum cultum et ideo sub his rationibus proprie offertur pro aliquo,“ — dí Suarez de Euchar. disp. 78. sect. I. n. 1. (Oběť po obojí stránce jako smírná a prosebná mimo poctu (Bohu) i užitek skýtá a z tohoto důvodu se vlastně za někoho obětuje). Modliti se věrně mohou věřící k Bohu, aniž za svého bližního modlitbu tuto obětují; prosba ta zůstává modlitbou. Mše sv. jest takéž modlitbou nejúčinnější jakožto oběť Synem Božím ustanovená. Ta pak by oběť prosebnou vůbec zůstala,

*) Rozjímání kněžská I, 180.

**) Sv. Vavřinec Justiniani.

i kdyby kněz při ní neprosil za určité věřící; právě tak zůstala by i obětí smírnou, za kterouž Synem Božím zřizována byla, kdyby se i nepřinášela v jednotlivém případě za hříchy jistých věřících. Má-li tudíž býti prosebnou a smírnou obětí za toho či onoho katolického křesťana, nutno, by kněz mši sv. na tento úmysl sloužil a k tomuto účelu ji určil. Mše sv. pokaždé zvelebujeme a oslavujeme co nejdůstojněji Boha trojjediného — toť účelem jejím prvotným a hlavním; má-li jiný účel (tak: vyprositi milosti, odpuštění hříchů) zároveň dosažen býti, tu jest to zvláště knězi obětujícímu určiti. Od jeho úmyslu pak závisí, zda moc prosebná i síla smírná mše sv. ve prospěch oněch se sdílí, za něž se obětuje. Přivlastnění toto (*applicatio*) rovná se povahou svojí darování a stává se skutkem, když kněz úmysl vzbudil, jisté duši užitek dotýčný sděliti. Úmysl, který kněz přede mší sv. učinil a neodvolal, platí, byť i při konsekraci živě mu na mysli netanul; postačí, trvá-li habituálně (Benedikt XIV. de sacrif. Missae. II. n. 143). Úmysl knězův musí býti určitý, zrovna jako zřejmě poznačeno býti musí, komu dar nějaký uděliti míním.

Církev sv. vždy zastávala názor, že užitek jmenovaný jistým a určitým osobám přivlastněn býti smí anebo odepřen býti má; samostatným duchovním správcům pak nařídila*), tímto názorem se řídící, by každou neděli a svátek za věřící duchovní správě podřízené mši sv. přinášeli; tvrzení pak na synodě „necírkevní“ v Pistoji, že „nezavisí na knězi, užitek mše sv. tomu, jemuž jej chce přivlastniti, jakoby ze zvláštního úmyslu žádný zvláštní užitek neplynul,“ papežem Piem VI. jako klamné, záhubné a odvážné poznačila**). Sv. Otcové zmiňují se o obyčeji tomto; týž zachovávají i rozličné liturgie. Učení toto shledáváme i v těch smutných případech, když církev zbavila údy své užitku mše sv., takto zaryté a tvrdší hříšníky trestajíc: úmyslu kněze, mši sv. ve jménu církve

*) Suém Tridentský. sezení 23. hl. 1. de Ref.; Benedikt XIV. v Bulle „Cum Semper“.

**) Auctorem fidei n. 30. Denzinger Enchir. n. 14.

obětujícího zůstaveno, mají-li určité osoby zbaveny a jiné zase užitek tímto mše sv. obdařeny býti *).

Za koho kněz mši sv. slouží, tomu též užitek tento dle úmyslu knězova přináleží; ovšem s tou podmínkou, že duše ona je schopna, by jí užitek tento prospěl; má-li se však tento užitek i správně a řádně přivlastniti, nesmí býti zákazu církevního, jenž by bránil tomuto úkonu milostiplnému. Mše sv. církvi jest svěřena, by se tam po všechny věky přinášela; církvi tudíž přísluší rozhodovati, kdo účastným pokladů a milostí z oběti nekrvavé státi se může a kdo dobra toho nezasluhuje, — v její moci dále jest, upravit i ustanovovati způsob, jakým kněží užitek mše sv. přivlastňovati mají.

2. Za koho může a smí kněz mši sv. obětovati a užitek prostřední oběti přesvaté přivlastniti? Za všechny živé věřící, spravedlivé i hříšníky, lze mši sv. obětovati; než i zemřelým, kteří pomoci nejnutněji potřebují, mše sv. prospívá, pokud tito v očistci prodlévají **). Za duše v očistci obětuje se mše jménem církve; za živé pak i jménem věřících, poněvadž tito spolu s knězem mši sv. obětují.

Věřící na zemi, jejichž duše jsou ve stavu milosti, jsou účastni největšího podílu na užitku mše sv.; dostát-li všem podmínkám, jichž pro účastenství na užitku dotčeném zapotřebí. Proud milosti posvěcující, který ze mše sv. se rozlévá, ozdobuje srdce spravedlivé novými zásluhami; proud milosti napomáhající posiluje v dobrém, pobízí k vytrvalosti a pokroku ve ctnostném životě. Nevadí žádná překážka v nitru spravedlivého blahému vlivu mše sv.; proto přináší pomoc a přispění ve všech potřebách duše i těla. Když za hříšníky mše sv. se obětuje, nemůže jim tak bohatě a úplně sdělití dobra a statky své; není duše hříchem těžkým stížená ani tak připravena ani pro tolik užitku schopna, jako duše spravedlivá. Zde však napomáhá, by hříchy byly odpuštěny a milost Boží získána, mysl osvěcující a vůli k lítosti a úmyslu opravdovému povzbuzující, takže je pokaždé velikým pro hříšníka dobrodiním, po-

* J. Wilmers I. c. IV. díl str. 570.

** Conc. Trid. Sess. 22. cap. 2. et c. n. 3.

nevadž ke kajicnosti za hříchy důrazně vyzývá a mysl skrom-
šeností naplňuje, zároveň pak i síly a odvahy skýtá, by se
věřící z pout hříchů vyprostil.

3. Mše sv. přináší se však Bohu i za ty, kteří nenáleží
k církvi, než toliko všeobecně a nepřímě, vezdy pak pouze
jménem církve sv. Církev prosí při mši sv., by víra pravá
vezdy se šířila, rozkol a blud byl vymýtěn a svornost v církvi
vládla; užitek z modliteb těchto má netoliko ona a údové
její, nýbrž i nevěřící, bludaři a rozkolníci, poněvadž jim proto
Bůh popřává milosti hojné, již by pravé církvi Kristově při-
vtělení býti mohli. Církev sv., království Boží na zemi, pod-
poruje zájmy své a šíří državu svou, když i nevěřících a bla-
dařů při nejsvětější oběti vzpomínajíc ujímá se i účinně a
laskavě pobloudilých duší; v té snaze pokračuje, která Bož-
ského Pastýře všech duší bez ustání vodila, by i ony ovečky
v ovčinec církve pravé přivedeny byly, které dosud nenále-
žejí k němu, a byl jeden ovčinec a jeden pastýř. Při mši sv.
dovoleno knězi, by prosil a modlil se za dobra a milosti du-
chovní, jež by oněm, kteří členy církve nejsou, prospěly, aby
bludů se zřekli a spásy v církvi pravé hledali; o časná dobra^{*)}
ve prospěch jich se jen pod tou podmínkou modlí, aby
byla pobídkou k obrácení se nebo k návratu v lůno církve
katolické. Kněz, když za nevěřící a nekatolíky mši sv. s úmy-
slem zmíněným obětuje, řídí se vznešeným příkladem Ježíše
Krista, jenž za všechny bez rozdílu zemřel; jedná i zcela dle
úmyslu církve sv., která jej ve jménu svém k oběti oprávnila
a kalich s vínem za této modlitby obětovati káže: „by kalich
tento se vznesl za spásu celého světa“; zachovává i příkaz
sv. Pavla, který vyzývá, „by prosby, modlitby, přimluvy a
díkůčinění se daly za všechny lidi, krále a všechny vrchnosti,
abychom klidný a tichý život vedli v bohabojnosti a počest-
nosti“^{**)}; řídí se dle slov Tertullianových, která napsal
když ještě pohanští císařové vládli v Římě: „Obětujeme za
bláho císařův.“ Jest a bude vroucím přáním církve, by co

*) Müller, Theol. moralis III. díl str. 14. Suarez. De sacr. disp. 78. Sect. 2.

**) I. Tim. 2, 1, 2.

nejvíce duší ve víře pobloudilých, rovněž i od pravé matky odtržených, k ní se vrátilo, a přání toto by neměla Božskému ženichu svému přednášeti? Což divu, že na svátek bl. Petra Kanisia církev Boha prosí, by „napomináním a příkladem (světce tohoto) srdce zbloudilých se ke spáse obrátila“*). Rozhodla tak kongregace S. Officii na předloženou pochybnost, že dovoleno za nesjednocené Řeky ano i nevěřící mši sv. obětovati ano i stipendium přijati, s tou však podmínkou, že se za obrácení na pravou víru mše sv. obětuje. (S. Congregatio Officii die 19. April. 1837, quam resolutionem P. M. Gregorius XVI. approbavit, et decretum ejusdem Congregationis de die 12 Julii 1865.) *Za vyobcované z církve*, s kterými věřícím obcovati zapovězeno (excommunicati vitandi), nelze mši sv. sloužiti; kněz jako osoba soukromá smí ovšem při mši sv. pamtovati na vyobcovaného, může i za něho se modliti, by našel slitování Božího**).

Zcela různým jest, při mši sv. za někoho se modliti, a mši sv. za někoho obětovati. Modliti se při mši může kněz za každého bez rozdílu, poněvadž je to dobrý skutek, o kterém jedině původci jeho rozhodovati přísluší; jinak však na mši sv. pohlížeti třeba***). Tato jest i svátostným prostředkem, který podléhá správě církve sv.; může tedy jen za ty býti obětována, kde k tomu církev sv. přivolila. Církev však vyobcovaným této duchovní výhody poskytnouti nemůže, poněvadž by své vlastní zájmy poškozovala a trest vyobcování bezúčelným činila. V tom právě vyobcování z církve záleží, že se zbavuje trestem stížený všech dober a výhod církevních a na roveň se „pohanu a veřejnému hříšniku“ staví.

Za vyobcované, s kterými věřícím obcovati je dovoleno (excommunicati tolerati), smí i mše sv., ovšem jen jménem církve, obětována býti. Věřícím není zapovězeno s těmito vyobcovanými obcovati v bohoslužebných úkonech, lze tedy za ně i modlitby veřejné, ano i oběť konati†).

*) „Ut ejus monitis et exemplis errantium corda ad salutem resipiscant.“

**) Sv. Alfons Lib. VI, n. 308. Lib. VII. n. 162, 163.

***) Wilmers, Religionsbuch IV. díl str. 576.

†) Müller, Theologia moralis III. díl str. 44, sv. Alfons Lib. VI. n. 309.

jak nevěřící, tak bludaři a rozkolníci, jakož i vyobcování, plněho a celého užítku účastnými se státi nemohou; vezdy však při takové aplikaci mše sv. vystříhati se jest knězi všeho, co by pohoršení u lidu věřícího působiti mohlo.

4. Za zemřelé katolické křesťany obětuje se dále mše sv., poněvadž vliv a účinnost její spásenosná zaujímá čas i věčnost a vniká až za hrob, do očistce. Jedině za duše v očistci mše sv. se přináseti smí, poněvadž zavrženým do muk pekelných prospěti nemůže a oslavení v nebesích ani smíru ani očisty nepotřebují. Ti totiž, kteří v největší bídě a nouzi se nacházejí, byli miláčky Kristovými, jimž přispěti pospíchal. Církev, duchem Kristovým se spravujíc, od dob apoštolských a dle „podání apoštolského“ *) za duše v očistci, které spravedlnosti Boží odevzdány, by dluhy splatily, na pomoc a přispění se strany církve a věřících s toužebno stíčekají, mši sv. přinášela. Již za času Tertullianova bylo zvykem, jak dosvědčuje týž, za zemřelé a o slavnostech mučovníkův oběti přináseti. Sv. Jan Zlatoústý zanechal vzácné svědectví pro tento starobylý a překrásný zvyk: „Nebylo bez důvodu již Apoštoly ustanoveno, by, kdykoliv se sv. tajemství slaví, památka zemřelých se dala; věděli, že jim to na prospěch jest. Když veskeren lid ruce k nebesům pozdvihuje a oběť sv se přináší, jak by neměl býti Hospodin k milosrdenství pohnut?“ (In Epist. ad Phil. hom. 3. n. 4.) Vydatnější přimlavy za zemřelé nad mši sv. církev nemá, účinnějšího prostředku nežli mši sv. nezná; obětovala a obětuje tudíž Bohu smírnou krev Syna Božího a krátí a ulevuje muka duší v očistci a brzké osvobození jim vyprošuje; — učí proto církev sv., že mši sv. *hlavně* a co nejvíce duším v očistci se prospívá. — Více tedy vydá a působí mše sv., nežli přísné posty, hojné almužny a vroucí modlitby, které ovšem taktéž skýtají úlevy zemřelým v očistci uvězněným, než daleko jim nejsou takovou úlevou, jako mše sv. Mše sv. splácí jako smírná oběť tresty časné zbyl^{**)} , jež duše od nebeské slávy zdržují, nabízí a obětuje v náhradu

*) Conc. Trid. sess. 22. cap. 2.

**) Srvj. Gihl I. c.

za dluhy tyto neskončené zásluhy Ježíše Krista, čímž mukám, kterých by jim jinak podstoupiti bylo, zabraňuje; než vyprošuje jako prosebná oběť úlevy v útrapách očistcových jakož i hojných milostí, jimiž by věřící k horlivé pomoci duším povzbuzeni byli.

Kolik úlevy a pomoci každá mše sv. duším v očistci poskytne, jakož i o čas pro útrapy očistcové zkrátí, nám není známo, poněvadž Bůh, v Jehož neskonale moudrých úradech to skryto, ničeho podobného nám nezjevil aniž církev k věření nám ustanovila. Církev sv. nemá takové přímé a bezprostřední moci nad zemřelými v očistci, jako nad živými na zemi, že by svátostnými prostředky mohla pouta hříchů a trestů rozvázati; byť onino na základě obcování svatých s věřícími duchovní páskou modlitby a přimlvy spojení zůstali, smrtí přece zcela Bohu nejvýš spravedlivému jako zajatci na milost vydáni jsou, by výkupné složili; výkupné toto pouze Bůh stanoviti může. Církev užitek ze mše sv. za tyto ubohé své dítky Bohu podávajíc prosí, by dušičkám v očistci dle Svého neskončeného milosrdenství polevil a odpustil. Není tudíž zbytečno i častěji mši sv. za jednu a tutéž duši v očistci obětovati, poněvadž tím více se duši v očistci pomůže a muka její ukrátí; což i o té mši sv. jest říci, která privilegovanou sluje pro výsadu oltáři anebo osobě kněžově udělenou*. „třebas bylo úmyslem toho, jenž odpustky tyto uděluje, plnomocné odpustky poskytnouti, které by duši z očistce vysvobodily, přece když se zřetel má na účinek odpustků, rozumněti dlužno jen takovou míru, která je přiměřena úmyslům a milosrdenství Božímu“. Mše sv. za všechny zemřelé se obětuje, kteří jako údové církve zemřeli; o všech těchto předpokládá církev sv., že jsou buď v nebeské slávě, anebo že po odbytých trestech očistcových téže se účastnými stanou.

5. Za ty, kteří mimo církev žili a zemřeli, mši sv. obětovati nelze. Neobcovali jsme s nimi, dokud byli na živu, proto nemáme ani po smrti s nimi obcovati, dle Innocence III. (a. 12. X. lib. 3. tit. 28.). Nedá se však ani srovnati obětování

mše sv. za takové nebožtíky s výslovným učením církve sv. o nevyhnutelné potřebě pravé víry k dosažení spásy věčné, což znova potvrdil Řehoř XVI. dne 19. července 1842 ve Breve biskupu Augsburskému, jakož i v Breve opatovi v klášteře Scheyenském; v témž smyslu zapověděli to i provinciální synodové v Ostrihomě v r. 1858*) a v Kaloči r. 1863**), z nichž první na list papeže se odvolává. Z téhož důvodu vydala Apoštolská Stolica nařízení, by při mešních žádostech za rodiny, jejichž členové mimo příslušníky církve katolické i jiným křesťanským vyznáním náleželi, výslovně se podotklo, že mše sv. jen za zesnulé katolíky obětována býti může. Dokavad nekatolíci byli na živu, byla, kdykoliv se mše sv. za ně obětovala, aspoň naděje, že se v lůno církve pravé vrátí, což však po smrti je vyloučeno. Kněz ovšem jako osoba soukromá i za tyto duše modliti se může při mši sv. a mimo to zemřelí mimo lůno církve pravé mají účast na užítku, kterého jim se dostává, když se za všechny duše v očištění mše sv. obětují.

Církev sv. po všechna století svého trvání péčí něžnou a pomoc vydatnou skýtá duším v očištění, čímž lásku, kterouž ani smrt přervati nemůže, dítkám svým prokazuje. Z myslí příbuzných, přátel a známých zmizí brzo památka na zemřelého; církev však neopouští těch a nezapomíná na ty, kteří milosrdné přímlyvy potřebují, a věnuje jim častou vzpomínku. Co nejdražšího a nejlepšího má, podává Bohu za ubohé dítky své; a by zvýšila účinnost proseb svých, spojuje a opírá je o mši sv., kterou tak uspořádala v obřadech, by byla co nejmocnější přímlyvou za duše v očištění. Starostlivé a milující matěři všech věřících, trpějících pak v očištění především, nestačily mše sv. na den pohřbu, třetí, sedmý, třicátý a výroční den po pohřbu ustanovené; ve své vynalézavé péči ustanovila den věrných dušiček, by na všech oltářích úpěnlivé prosby za zajaté a útrapami stížené duše se přednášely, které by před trůn slitování a milosti Hospodinovy předstupující k dobroti-
vému odpuštění trestů časných duším tímto Ho naklonily.

*) Decreta conc. Strigoniensis an. 1858 Collect. Lac. tom. V. p. 87.

**) Decreta conc. Colocensis an. 1863 Collect. Lac. tom. V, p. 718.

Jak trvalou a pravou útěchou to pro věřící na zemi, když přesvědčení jsou, že nezanikla upomínka na milované příbuzné, přátele a známé, kteříž neúprosnou smrtí jim byli vyrváni; jak mocnou pro ně pobídkou, by účastnili se často a nábožně oběti této. Oddanost a přítulnost věřících k církvi i tím vědomím se upevňuje, že nezůstanou po smrti bez pomoci a přímluvy; a byť místo, kde zesnuli, od domova daleko a hrob i neznámým zůstal, církev skrze sluhy své oběti přesvaton i jim přispěje a úlevy vyprosí. Kdyby jen toto dobrodiní bylo veškerým užitek, jenž nám církví zaručen, dostatečný věru by důvod byl pro nás, bychom církvi v poslušnosti nezlomné a vděčnosti trvalé až do posledního vzdechu oddáni byli.

Za ony pak duše, které jsou odsouzeny tam, kde oheň nehasíná a červ neumírá a odkud žádného není vysvobození, mše sv. obětovati se nemůže. Svazek obcování s církví nešťastníci tito roztrhli hříchem těžkým, jímž obtíženi propadli po smrti mukám věčným, při nichž nedá se ani nejmenší polevití ani ukrátiti; tam odeprěna i kapka vody, která by žár plamenů pekelných schladila, tam ni jediný paprsek naděje nevnikne, ana věčná tma se rozestřela.

6. V jakém smyslu za blahoslavené v nebesích oběť mše sv. přináseti se může, dočítáme se v katechésích mystagogických sv. Cyrilla: „Potom vzpomínáme oněch, kteří v Pánu zesnuli: nejprve patriarchů, proroků, apoštolů, mučovníků, aby Bůh skrze modlitbu a přímluvu jejich naši modlitbu přijal. Potom se modlíme za všechny, kteří mezi námi zemřeli, poněvadž za to máme, že to oněm duším, za něž modlitba obětována byla, k nejhojnějšímu prospěchu bude, pokud oběť přesvatá na oltáři spočívá“ *). Jako zajatým přímluva přátel u krále prospěje, tak i modlitba a oběť patriarchů, proroků, apoštolův a mučovníků u Boha oněm prospěje, kteří pomoci potřebují. Jinak tedy vzpomínáme na apoštoly a mučovníky, o nichž přesvědčení jsme, že slávy věčné dosáhli, jinak oněch zemřelých, o nichž předpokládáme, že s dluhem nějakým v říši smrti vkročili a na Boha dosud nepatří; za tyto prosíme, by vyhanství trapné brzy pro ně přestalo.

*) Catechesis mystagogica 5. n. 9. 10.

Za oslavené v nebesích, kteří veškeré viny a trestu sproštěni jsou, nesluší mši sv. jako oběť smírnou přinášeti: na blahoslavených obyvatelích nebeského Jerusáléma nelpí nic, co by se krví přesvatou Syna Božího smýti dalo. — Nechá se však mše ani jako oběť prosebná za svaté a světice přinášeti. Na jaký úmysl by se konaly prosby a modlitby při této mši sv. ? Sláva blahoslavených je věčná a nezměnitelná, nemůže tedy ani mši sv. zvýšena býti. Jen pokud je mše sv. obětí chvaly a děkovnou, přinášeti se může ke cti a chvále svatých a světic Božích, tak že jen ve smyslu nevlastním říci se může: „mše sv. se za svaté přináší.“

Když při mši sv. památku svatých a světic Božích konáme, chválíme a velebíme Boha Trojjediného ve jménu blahoslavených, že dopřál jim tolik vítězství a tak hojných milostí, konečně pak po všech bojích a strastech slávy věčné. Vyvoleni v nebesích jen s pomocí Boží dobrý boj dobojovali a korunu obdrželi, za kterou, jak sv. Augustin vyzývá, i my díky Bohu, štědrému dárci, vzdávati máme. Vzdávají-li se díky za dary, kterých Bůh lidem na zemi skýtá, měl by dar největší, čímž jest blahoslavenství nebeské, zůstatí nepovšimnut? Důstojněji pak Bůh nemůže býti chválen, aniž velebnější dík Jemu může býti vzdán, nežli mši sv.

Zásluhy a vítězství svatých a světic Božích se při mši sv. zmiňují, jména jejich oslavují, úcta zvyšuje; mše sv. tudíž i ke cti a chvále svatých se přináší. Čest a sláva Boží každou mši sv. se velebí a rozmnožují, což je též účelem prvním: než k tomu, že Bůh obětí přesvatou byl uctíván a oslavován, předávají jak četných důvodů, tak i hojné látky svatí a světice Boží, a to ctnostným životem, stálostí a vytrvalostí v dobrém, účinnou a obětavou láskou k bližním, rozhodným odporem a bojem proti pokušení, chvalitebnými skutky a podivuhodnými zázraky, mocí a slávou svou v nebesích získanou. Blahonradostí naplňuje nebešťany každá mše, která ke cti a chvále jejich se obětuje. A neměli by se radovati, kdykoliv milostí nebo ctností ze života jejich příčinou jsou, že Bůh mši sv. je zvelebován a uctíván? Úcta a oslava nejvyšší Boha trojjediného byla vezdy prvním i posledním cílem života jejich, jakž i

i snahou neúnavnou. „Kdykoliv v modlitbách přichází, di Inno-
cent III. *), by oběť sloužila k oslavě a cti svatého, tak tomu
rozuměti jest, že k tomu má jemu prospívati oběť, by den
ode dne více na zemi byl uctíván; ač mnozi za to mají, že se
sláva nebes až do soudného dne zvýšiti může.“ Podstatná **)
a vlastní nebeská blaženost, která v patření ustavičném na
Boha má základ, jest vezdy stejnou; blaženost však případná
z dobra stvořeného pocházející může býti zvýšena, a tak ra-
dují se svatí ze všeho, čím Bůh jest oslavován, hlavně pak
tehdy, když věřící za milosti a dary svatým poskytnuté Bohu
díky vzdávají. — Při mši sv. koná se památka svatých i na ten
způsob, že prosíme o přimluvu jejich. Prosíme tudíž,
by svatí modlitby a přimluvy své s našimi spojili a nám jisto-
jistě vymohli, bychom vyslyšeni byli. Má proto církev sv. i
v modlitbách (i kollektách) zřetel hlavní na Boha a obyčejně
k Němu úpěnlivě volá, aby byl milostiv a dobrotiv nám pro
zásluhy a přimluvy světce anebo světcův, jejichž svátek právě
se slaví; tak na příklad na slavnost sv. Tomáše mučeníka:
„Deus, pro cuius Ecclesia gloriosus Pontifex Thomas gladiis
impiorum occubuit: praesta quaesumus ut omnes, qui ejus
implorant auxilium, petitionis suae salutarem consequantur
effectum . . .“ Prosíce o přimluvu svatých, uznáváme moc a
slávu jejich a prokazujeme jim úctu výbornou. Při mši sv.,
ke cti svatých slavené, může býti dále úmyslem, aby větší a
horlivější úcty svatým na zemi se dostalo. Za takové oběti
nabývají věřící milostí, které je pobízejí, by dotyčného světce
horlivěji uctívali; z toho pak věřící, svatí i celá církev užitek
mají.

Při mši sv. spojují se nebesa se zemí, svatí a světice
Boží s pozemšťany, církev vítězná s bojující ve chvalách a
díkůčiněních a prosbách k Bohu zavodí. V této době, kdy Syn
Boží na oltáři svému nebeskému Otci neviditelně se obětuje
a s prosbami těmito i země i nebesa tužby své a úpění svá
vysílají, vidíme nebesa otevřena a věčného velekněze na pra-

*) Decret. I. 3. tit. 41. c. 6.

**) Srvj. Wilmers I. c. 561.

vici Boha Otce, blahoslavenými obklopeného, an jest ochoten, dary a milosti uštědřiti a prosby naše vyslyšeti. Jak drahou, cenná to doba, jak vzácné okamžiky, na něž nebesa, země i očistec s touhou a radostí čekají!

Význam mše sv. pro církev.

Zbývá nám ještě pojednati o významu, který mši sv. v církvi přísluší. Beze mše sv. nebylo by ani kněžství novozákonného, aniž by církev byla s to, by úkolu svému dostála, totiž by pokolení lidské hříchů zbavovala a ke svatosti vedla. Církev spočívá do jisté míry na oběti novozákonné, s níž jest nerozlučně spojena ať již ve svém bytí anebo v životě a působnosti. *) Mše sv. jest církvi základním kamenem, o nějž se tato opírá, jest srdcem, z jehož úderů život čerpá do všech žil a údů, jest sluncem nadpřirozeným, zřídlem světla a tepla. a tudíž i života a práce.

1. „Ministerium reconciliationis dedit nobis (Deus) et pro Christo legatione fungimur“ (**), dí sv. Pavel a vypisuje celý život a veškeru působnost církve. Kristus Ježíš, jenž o sobě děl: ***) „Já jsem cesta, pravda a život“, provedl tuto službu smíru, trojí úřad vykonává; bylť vznešeným prorokem a veškerého lidstva učitelem, světlem, v němž národové choditi mají; byl i veleknězem pravým, který za hříšné lidstvo sebe sama obětoval a smrtí svou Bohu Otci zadostučinil, vykoupení a záchranu lidstvu zjednav; byl dále i králem sverchovaným. jenž jako Jednorozený od věků po pravici Boha Otce panuje a veškeru moc a slávu v sobě soustřeďuje a srdce a mysl všech lidí pravdou Božskou a milostí svou sobě podrobuje a tak celý svět ve službu nebeského Otce přivádí. Syn Boží na nebesa vstoupiv, nepřestal tento trojí úřad vykonávati; nýbrž čím v životě pozemském lidstvu byl, tím i v nebesích po všechny věky zůstatí chtěl. Založil církev svou za tím účelem, aby v ní neviditelným způsobem, než v pravdě žil a působil jako

*) Thalhoffer, Das Opfer des A. u. N. B., 267. sqq.

**) II. Kor. 5, 18.

***) Sv. Jan, 14, 6.

velekněz, učitel a král. Jen ve jménu Spasitelově spravuje církev troji úřad Zakladatelem jí svěřený, totiž úřad učitel-ský, kněžský a pastýřský, a rozdává užitky výkupné smrti Spasitelovy mezi věřící, spásu věčnou provádějíc. Základem spásy veškerého člověčenstva byla krvavá oběť Pána Ježíše na kříži; i nemůže církev, která ovoce spásy věřícím přivlastňuje, z jiného zřídla čerpati nežli ze mše sv., kdež se podstatně předvádí a tajemně obnovuje smrt Páně výkupná. „Quoties hujus hostiae commemoratio celebratur, opus nostrae redemptionis exercetur;“ *) v této modlitbě církevní vystižen význam mše sv. co nejlépe: ve mši sv. se nerozdělují pouze milosti věřícím, nýbrž i dílo vykoupení našeho znovu se provádí a představuje. Proměňování při mši sv. znázorňuje živě a věrně smrt Páně krvavou, původ to veškeré spásy naší, obřady pak mešní ostatní všechny důležitější části díla výkupného nám předvádějí; tyto obřady tak se kolem pozdvihování seskupují. buď na toto připravující, aneb již vykonané představující, jako veškery události a úkony života Spasitelova byly buď přípravou anebo následkem smrti krvavé na kříži

Zobrazuje nám mše sv. Krista Pána, jenž troji úřad svůj neustále v církvi vykonává. V epístole a evangeliu představuje jako prorok a učitel nejdokonalejší, kterýž věčné pravdy lidstvu hlásati neustává, a byť byl hlas jeho skryt,**) ve hlasatelích evangelia přítomným a slyšitelným se stává. V proměňování a kanoně mše sv. obětuje se Velekněz věčný Otci nebeskému za lidstvo a rozdělenou konsekrací názorně zobrazuje smrt svou výkupnou. Úřad velekněžský byl právě duši celého života pozemského Spasitelova, poněvadž oběťmi které narozením Páně začaly a smrti Jeho vrcholu dospěly, se vykonával; proměňováním tudíž, vlastním to mše sv. obět-ním úkonem, velekněžství Kristovo přiměřeně se představuje a nám smíru, jakož i milosrdenství zjednává. Smrtí svou dobyl Kristus Pán království, jehož hranice určití nelze, poně-

*) Müller, Theol. Mor. III. 25. Gihar, Messopfer 178.

**) Eberhard, Kanzelvorträge. I. 376.

vadlž říši i co do času i co do rozsahu nekonečnou tvoří; po konsekraci tudíž, kde se na oltáři za nás obětuje, následuje sv. přijímání; v tomto dílu mše sv. slaví Kristus Pán jako král pokoje a kníže míru vjezd svůj v srdce kněze i věřících, kteráž se Panovníku věčnému podrobují a panství Jeho slastné a milostné uznávají. Po napomenutích a poučeních, kterých nám Učitel Božský v epistole a evangeliu uštědřil, by předsevzetí a úmysly bohulibé v nás vzbudil, věnuje se při pozdvihování jako pravý Velekněz Bohu Otci, za spásu naší tajuplně na oltáři umíraje, by konečně ve přijímání touhu svou vroucí, co nejvíce duší v království pravdy a milosti uvéstí, jako král věčný uskutečnil.

Kolem tohoto trojího úřadu Kristova, ježž nám mše sv. neustále předvádí, řadily se veškery události a tajemství ze života Vykupitelova; proto i ve mši sv. jako ve stručné*) a přehledné knize zahrnutý nám se představují. Zříme zde Krista Ježíše, jak na oltáři tajuplně umírá; v okamžiku tom stává se oltář křížem a Kalvarií. Mši sv. i narození Páně se nám předvádí, když se nám ve svaté hostii ukazuje Božské robátko, které z lásky k lidem na svět přišlo a dosud co nejpokorněji ve způsobách chleba a vína mezi námi prodlévá. Dobu a způsob života skrytého, kterýž Spasitel až do veřejné činnosti své zachovával, nadále zachovává, tiše a pokojně, skromně a skrytě, poslušně a oddaně na oltářích přebývá a modlitby vroucí Bohu Otci přednášeje. I ve mši sv. „pertransit benefaciendo,“**) t. j. prochází mezi věřícími dobře čině a milosti jim rozdávaje. I jako zmrtvýchvstalý a oslavený se nám Pán Ježíš jeví, jsa pod způsobama svátostnýma v oslaveném a nesmrtelném těle přítomen, v jakém po zmrtvýchvstání a nanebevstoupení přebývá; proto se i po pozdvihování v modlitbě říká, že se mše sv. obětuje na památku utrpení než i zmrtvýchvstání a slavného nanebevstoupení Pána našeho Ježíše Krista.***) Jest tudíž „pravou rozkoší Syna Bo-

*) Müller l. c.

**) Skutky ap. 10. 38.

***) Müller l. c.

žítého mezi syny lidskými prodlévati,“ „památku podivuhodných událostí, a především utrpení slaviti“ a v pokrm se dávati těm, kteří se bojí Jeho, což všechno ve mši sv. se nám představuje. Děj celý života vykupitelského a díla spásy naší nemůže nám býti ani věrněji, ani živěji zobrazen, nežli právě mší sv., kdež vidíme Syna Božího, an s nebes výšin na zemi sestupuje, v pokoře a podobě služebníka učí a uzdravuje a žehná lidstvu, do hlubin bolestí a útrap se vydává a ze hrobu do výšin nebeských se vznáší.

2. Z uvedeného vztahu mše sv. k životu Spasitelovu a k úkonům díla výkupného plyne dále vzájemný poměr mše sv. a roku církevního.^{*)} Rok církevní nemá jiného účelu, než aby nám postupně sděloval vykoupení, a výkupné dílo Kristovo v pravdě opětoval a v něm pokračoval. Ve mši sv. jsou ovšem všechny milosti jako v ohnisku soustředěny a celý život Krista Pána se tam představuje: než věřící mohou se jen postupně účastnými státi milosti a pravdy Kristovou smrtí získané. Na každý den zobrazuje se nám jistá událost, pravda anebo tajemství ze života Spasitelova, bychom-rozjímajíce a uvažujíce je, přivlastnili sobě milosti dotyčné. Nedá se tudíž rok církevní beze mše sv. mysliti.

Co církev v jednotlivých dnech a dobách církevního roku pocituje a oslavuje, to především u oltáře mši sv. vyjadřuje. U oltáře vzbuzuje se při mši sv. v adventní době přiměřenými formuláři zbožná a vroucí touha po Messiáši, by radosti a plesu vánočnímu ustoupila, který nad narozeným Vykupitelem světem se rozlehl a k jesličkám všechny věřící svolává. I duch kající a skroušenost, která dobu svatopostní činí dobou spásy, vyznívá jasně a dojemně ze mše sv. Hluboký bol a žal vyjadřuje se úchvatně a mohutně mši sv. v témdni pašijovém. Nadšený jásot nad zmrtvýchvstalým tlumočí výmluvně mše sv. o velikonočních svátcích, a o Letnicích přechází v důvěru a vniterný pokoj z darů Ducha sv. Ať církev se raduje nebo rmoutí, ať se kaje anebo plesá, ať se cítí osiřelou, ať přebogatou a přešťastnou, vezdy život svůj vniterný ve mši sv. výmluvně hlásá a přiměřeně tlumočí.

^{*)} Amberger, Pastoral II. 623.

Všechny události vykoupení našeho jsou ovšem v každé mši sv. shrnuty; než věřící nemohou najednou všech milostí, byť i ve mši sv. obsažených, získati. Úkol tento, jenž byl by nad síly lidské, usnadňuje církev věřícím tím, že poslušně a pozvolna o svých svátcích a posvátných dobách děje a úkony spásy naší při mši sv. dírkám svým představuje, aby ji-oh právě při mši sv., kdež se děj tento tajuplně opakuje, vděčně vzpomínali, užitek si přisvojili a pomocí milostí z oběti sv. a ze slavnosti plynoucích vždy věrněji života Kristova v životě svém následovali a „v Krista se odívali“ či „přetvořovali.“ Co nás v církevním roce posvěcuje a omilostňuje, není pouze naše modlitba a úcta a oslava Bohu trojjedinému o svátcích vzdávaná, kterou vzpomínka vděčná a zbožná úvaha o příslušném ději spásy naší rozněcuje; než Kristus Ježíš, který při oběti mše sv. o svátcích a dobách posvátných dotyčnou událost znova, ovšem jen tajuplně, provádí a nám z pokladů milostí svých příhodné dary nabízí.

Milostí těchto nabýváme ovšem tím jistěji a hojněji, čím těsněji a důvěrněji se svým neviditelným Veleknězem se spojujeme a čím hlouběji v tajemství vykoupení našeho, které se nám právě předvádí, vnikáme. Mše sv. činí rok církevní „živou a pravou památkou na podivuhodné a milostiplné“ události našeho vykoupení, proto že je tajuplně obnovuje a nám tak blízko, ano bezprostředně na uváženou představuje. Tam tudíž, kde oběť mše sv. jest odstraněna, není rok církevní více „*memoria mirabilium Domini*,“ nýbrž pouze „*nuda commemoratio*,“ která připomíná na události veledůležité sice, než v minulost zapadlé a dějinám přináležející, což u protestantů patrno.*)

3. Mše sv. jednak zahrnuje v sobě rok církevní, jednak vykládá a zobrazuje jednotlivé slavnosti a dny posvátné; proto, jak i sám protestantský spisovatel Otto**) doznává, „klenotem drahocenným v bohoslužbě pravé církve Boží jest oběť eucharistická.“ Bohoslužba pravá a dokonalá má oslavovati Boha a posvěcovati lidstvo. Povinnost, službu takovou Bohu prokazo-

*) Thalhofer, Liturgik I. p. 301.

**) Das Abendmahl als Opfer der alten Kirche 868

vati, vyplývá z naprosté závislosti člověkovy na Bohu, již člověk tehdy vyjadřuje, an se Nejvyššímu klaní, děkuje a chvalopěvy přednáší, prosbu pokornou přidává, by Slitovník věčný odpustil, posilnil a zdokonaloval v životě dobrém a ctnostném.

Jest tedy rozsah bohoslužby katolické vpravdě nesmírný poněvadž z času do věčnosti přechází, lidstvo s Bohem spojuje a zemi s nebesy ve styk vespolečný přivádí. Co Jakub patriarcha ve snu poblíž Bethelu viděl, to bohoslužbon katolickou a mši sv. hlavně se uskutečňuje, ana se otvírají nebesa a před trůn Nejvyššího vstupují chvály a díkůčinění anděly donášené a sestupuje smilování a milosrdenství, jakož i dary na zemi anděly doručené. Tomuto úkolu bohoslužby vyhovuje mše sv. co nejdokonaleji; jako oběť Syna Božího vzdává úctu nejdokonalejší Bohu trojjedinému a jako pravá a skutečná obnova krvavé oběti chová nevyčerpatelné poklady milostí pro věřící. Z bohoslužebných úkonů se jí po této stránce žádný nevyrovná přes to, že jsou přechetny a přerozmanity. *) Církev katolická, tak bohatá na vznešené a dojemné úkony bohoslužebné, jest novým nebeským Jerusálemem, **) který s nebe sestupuje a jako nevěsta královská v celé okrase a drahocenném šperku se stkví. Drahokamem nejvzácnějším na skvostném rouchu bohoslužebném jest pak mše sv. Odlesk klenotu tohoto září v celé bohoslužbě a dodává jí půvabu nevaďnoucího a krásy nehynoucí; vždyť všechny úkony a pobožnosti církevní vztahují se přímo nebo nepřímě ke mši sv. a jsou buď Svátostí nejsvětější anebo obětí nekrvavou zušlechťeny a povznešeny a jako vpravdě katolické pobožnosti posvátny, což se nejpatrněji na účtě Božského Srdce Páně jeví, kterážto pobožnost, z úcty a lásky ke svátostnému Vykupiteli vytrysknuvší, věrnost a stálost v ní zvyšuje a zaručuje. Mše sv. jest proto, jak Thalhofer ***) dí, krystalisačním bodem celé bohoslužby od počátku církve, takže jen kolem ní jako

*) Gíhr l. c. str. 182.

**) Zjevení sv. Jana 21, 2.

*) Thalhofer l. c.

základu a podkladu ostatní úkony bohoslužebné se mile a účinně seskupovaly a důstojnou a velebnou soustavu bohoslužby zakládaly.

Vhodně i s kořenem, *) v němž bohatě zárodků k novým rostlinám a plodům ukryto, ano i s mohutným kmenem, na němž všechny úkony bohoslužebné spočívají, se srovnává. Tato tvůrčí moc a sílu, jež bohoslužbu rozšiřovala a obohacovala, rozvinuje přesvatá Eucharistie jen jako oběť nekrvavá, poněvadž nesdílí v ní Velekněz věrný pouze milost věřícím, nýbrž vykonává a opětuje úkon bohoslužebný nejvznešenější a pro vykoupení celého světa dostatečný, a to mezi věřícími ve jménu jejich a s nimi jsa co nejúžeji spojen. I protestantští bohoslovci doznávají velikolepý význam mše sv. pro bohoslužbu, tak na př. Harnack, **) jenž dí, že slavení Eucharistie bylo duší bohoslužby společné u pohano- a žido-křesťanů, kdež hlavní a nejvznešenější úkon bohoslužebný hledati třeba jakožto tepnu života bohoslužebného a kmeny neustále pučející. Ve večeradle Páně, a nikoliv v apoštolských konstitucích, hledati třeba původ bohoslužby veřejné a společné, jejíž střediskem bylo vezdy slavení Eucharistie.

Patříme-li na bohoslužbu s té stránky, že věřící skrze ni Bohu vzdávají poctu, oslavu a díkůčinění, tu mše sv., jakožto oběť Syna Božího, Nejvyššího to Velekněze, jest dle podstaty tímž úkonem bohopocty jako krvavá oběť na kříži, proto i obětí chvály, děkovnou, prosebnou a smírnou, kterou Velekněz neviditelný prostřednictvím kněží mezi věřícími přináší. Věřící pak povinnosti své Bohu se klaněti vyhovují nejlépe při mši sv., kde svoji chabou a nedokonalou bohopoctou doplňují a zdokonalují, než i v záslužný skutek povznášejí a odpuštění hříchů všedních, jakož i trestů časných docházejí. Ve chrámě před oltářem zří člověk nejpatrněji, jak Bohu ve všem podroben a k oslavě, díkům a prosbám zavázán jest; než i poklesky živěji, než kdekoliv jinde, i spravedlivý ve chrámě si připomíná, z čehož touha a snaha se vyvine s Bohem usmířenu

*) Gühr I. c.

**) Der christliche Gemeindegottesdienst, str. 108. a násl.

byti. Již před Kristem Pánem lidstvo obětmi, t. j. dary viditelnými, které na počtu Božství mařilo, účtu náboženskou projevovati se snažilo. Dary obětní přestaly se přinášeti, an Ježíš Kristus Sebe sama jako nejdokonalejší dar obětní Božské spravedlnosti na usmířenou za hříchy lidstva byl věnoval. Bylo to důkazem, že oběť Spasitelova netoliko pro smír dostatečná jest, nýbrž i v nadbytečné míře zadostčinění a oslavu Boha obsahuje. Při mši sv., kde oběť smírná ceny nekonečné se přináší, přisvojují sobě věřící zásluhy a dostiuchinění Ježíše Krista a nacházejí milosti u Boha, poněvadž tyto zásluhy Ježíše Krista Bohu Otci věnovati mohou s prosbou: „ne respicias Domine peccata nostra, sed respice in faciem et vulnera Christi tui.“ *) I spravedliví až příliš dobře vědí, že celá pocta, kterou Nejvyššímu vzdávají — byť ani ke své hříšnosti nepřihlíželi, pro kterou bohulibými býti nemohou — jest roztržitá a chladná; proto s radostí vítají mši sv., kdež Syn Boží s lidstvem a za lidstvo se obětuje, do ruce kněží Sebe sama jako obětní dar vkládaje a v jednotě této účtu pravou Bohu trojjedinému vzdává. Jako révy k vinnému kmeni se vinou, tak věřícím k oltáři přivinouti se jest a v oběť Kristovu se ponořiti, aby plaménky jejich oběti nedokonalé plamenem mohutným lásky obětní Ježíše Krista posíleny ve velikolepý zář bohopocty k nebi se vznášely a milostivě přijaty byly.

Odtud též pochází touha věřících, kteří ke společné bohoslužbě shromáždění žádají sobě jako předního úkonu bohopocty oběti, v niž se Syn Boží přináší Nejvyššímu; a zásluhu tato mají i tehdy, když by nikdo z přítomných nebyl připraven na svaté přijímání, kteréž ostatně vždy kněz celebrující vykonává, a věřící aspoň duchovně s ním přijímají a s Kristem se spojují, čímž se oběti účastňují. Mše sv. jen jako úkon obětní může býti základem a střediskem bohoslužby a zároveň nejdůstojnějším projevem úcty Bohu povinné.

Církev sv. o velikých slavnostech nic lepšího a skvostnějšího Bohu trojjedinému na oslavu a počtu věnovati a ko-

*) „Nepatříž, ó Pane, na hříchy naše, nýbrž na tvář a rány Pomazaného Tvého“.

nati nemůže nežli obět mše sv. Ve mši sv. a při mši sv. vzdává církev neustále díkůčinění za velikolepé a dalekosáhlé děje a úkony našeho vykoupení, pronáší oslavu a úctu Bohu trojjedinému za neskonale milosrdenství a slitování Boží, na něž nás dny posvátné upominají. Na Vánoce, kde radost nad vtěleným Slovem Božím celým oborem mocně zaznívá, jest církev co nejštědřejší v oběti mše sv., třikráte tajemství toho knězi slavití dovolujíc, a když zase na Veliký pátek bol a žal nad smrtí Vykupitelovou vší tíhou na církev doléhá, zapominá i na to, co jest ji nejdražším a nejmilejším, a neslaví obět nekrvavou v den tento.

Ani svátky svatých a světic Božích nelze důstojněji slaviti nežli mši sv. Za milosti, které Bůh vyvoleným svým prokázal, mše sv. co nejlépe oslavuje Boha; Jemu jako štědrému dárci za všechna dobrodíní, za moc a slávu svatým udělenou, jen Syn Boží na oltáři se nekrvavě obětující přiměřené díky vzdává. Čím znamenitější je slavnost na památku svatých a světic, tím slavněji a velikolepěji mše sv. Bohu se obětuje, jak především o slavnostech Mariánských pozorovati lze, kde celé křesťanstvo proto Boha velebí a díkůčiněním zahrnuje, že dal mu v Marii, přesvaté a nanejvýš čisté Panně, matku dobrou a laskavou, jejíž přimluvě se všichni důvěrně a dětinně poroučeji. Mše sv. dodává celému pořadu církevních slavností pravé oslavy a patričné ozdoby, takže se právě touto obětí stávají výbornými dny spásy a milosti.

3. Mši sv., tomuto nejdražšímu klenotu a perle bohoslužby katolické, všechno, co um a duch a ruka lidská dovede, na ozdobu a ve službu věnováno býti přináleží; Synu Božímu na oltáři se obětujícímu všechna umění a veškery umělecké výkony, ať stavitelské, ať malířské, ať hudební, či básnické a řečnické, vším právem co nejstkvělejší hold vzdávaly a vzdávají. Velikolepé a mistrovské stavby chrámové, dovedné malby, úchvatné zpěvy, stkvostná a bohatě ozdobená roucha mešní, drahocenné nádoby jen k oltáři vedou a směřují a tam oprávněny jsou, kde se mše sv. slaví a Ježíš Kristus neustále ve svatostánku prodlévá. Kde však víra v obět mše sv. uhasla a přítomnost Páně ve Svátosti oltářní se popírá, tam jsou ovšem

bývalé chrámy katolické jen sbírkami uměleckých předmětů a bohoslužebné prostory holy a až mrazivě střízlivy.

Spisovatel protestantský Bähr*) zabývá se otázkou, proč není protestantismus s to, by jen jedinou stavbu provedl, která by podobně jako Kolínský dóm nebo Frýburský chrám mohutně a velebně na pozorovatele působila. Otázku tu pak rozlušťuje takto: „Bohoslužba protestantská sestává po většině z kázání a kázání jest nám všim.“ Kde není oběti přesvaté, tam mizí vznešený dojem a majestátní mohutnost jakož i velebná tajemnost staveb chrámových, poněvadž jen oběť mše sv. přeměňuje chrám v nebesa a v prostory plné tajemství a velebnosti. Genialní duchové, kteří výtvary svými stavitelskými budí oprávněný a zasloužený obdiv po všechny doby, co dotyčná místa krášli, nebyli by tak důstojných chrámův, jako jsou dómy Ervinem Steinbachem, Bramantem, Michelangelem, Palladiem vystavěné, zbudovali, kdyby nebyli ideu tak povznášející uskutečňovali, že staví příbytek a stánek, kdež Nejvyšší přebývati a obětovati se má. „Na chrámech řecko-pohanských,“ píše Nikolas,**) „zřítí osobní vkus ve službách mocnářův tohoto světa; na památkách stavitelských v Egyptě hrubou sílu a moc; na dómech našich však sílu duševní a společenskou, která se s radostí a nadšením díla takového chápe. Každý pocituje při pohledu na naše chrámy, že je stavěla víra, naděje v nesmrtelnost a že kameny stavební věrou pévnou národa celého byly oživovány a při zpěvu svatých písní jeden na druhý kladeny.“

Malířství právě u těch mistrů vykazuje práce znamenité, kteří z náboženství a z bohoslužby katolické látku sobě brali. Gregorovius, protestantský dějepisec, správně dí, že malby italských umělců z náboženských ideí čerpané by již postačily k nesmrtelné slávě národa italského.

O hudbě pak chrámové píše kardinál Wiseman: „Nejznamenitější díla v tomto oboru jsou prodchnuta a proniknuta náboženstvím. V tajemném šeru našich chrámů, na kůrech

*) Der protest. Gottesdienst str. 24.

**) Philosoph. Studien.

našich dómů vyvinuly se a vyspěly talenty Haydena, Grétryho, Méhula, Cherubiniho. Chránová hudba jen vlivem náboženství znovu se zrodila a vykvetla a Palaestrina, tento Homér hudby chránové, byl jejím sluhou.“

Thibaut, učený protestantský professor v Heidelbergu, dí o ambrosianském a gregoriánském zpěvu chorálním, že jest to zpěv v skutku nebeský, veleduchem vytvořený a daleko dojemnější než skladby novější, které jen údiv vzbuzovati mají. Výrok Mozartův, že by veškeru svou slávu skladatelskou dal za autorství jen jedině mešní praeface, je s důstatek znám.

I po této stránce jest zajisté mše sv. střediskem a nevyčerpatelným zdrojem vznešených ideí, myšlenek a výtvořů.

Mše sv. nemůže nic jiného v srdcích věřících vzbuzovati a oživovati, nežli zbožnost a vroucnost a horlivost ve službě Boha trojjediného. Na oltáři slučují se veškerý paprsky*) pravdy a milosti Boží jako v ohnisku; kdo se k němu přiblíží, bývá ke chvále Boží a vroucnosti roznícen. Syn Boží na oltáři se obětující probouzí v nás živě víru, naději a lásku a rozžehá plameny pobožnosti naší a k nebesům povznáší. Tajemství svatá a úkony vznešené srdce naše tak dojmají, že duše naše i ústa naše takřka mimovolně v modlitbu přecházejí.

Duch náš, který na oltáři zří Syna Božího, povznáší se nad zemi a její starosti a trudy a přednáší Spasiteli v nepatrné podstaty zahalenému oslavu, prosbu a díkůčinění za sebe i za jiné.

Před Spasitelem, jenž se tak hluboce poníží, když se jako obětní dar v ruce obětujícího kněze vkládá, nelze člověku jinak, nežli by v prachu se mu kořil a velebnost Jeho vyznával. Při mši sv. se Kristus Pán tajemně obětuje a smrt svou způsobem nekrvavým opětuje, což srdcem a duchem hluboce zachvívá a v modlitbách a obřadech přiměřeně se vyjadřuje.

Bylo by věru až bezprávím, které by církev na sobě páchala, kdyby pocity, které tak mocně při mši sv. dojmají

*) Srv. Gíhr, I. c.

v modlitbách a obřadech nebyla projevila. Nejsou tudíž obřady a modlitby při mši sv. jen zevnější formou bezduchou a bezvýznamnou, nýbrž jsou významným a obsažným projevem pocitův a myšlenek vždy nových, které církev a věřící při mši sv. chovají.

O těchto obřadech a modlitbách dí správně Eberhard,*) že nikdy nestárnou ani nevadnou, nýbrž že u věčném mládí kvetou, vždy čerstvy jsou a vždy se zamlouvají, jako všechno, co vytrysklo z duše bohonadané a bohonaděšené.

4. Bohoslužba pak, v níž mši sv. přední náleží místo, nemá jen to účelem, by lidstvo poctu a oslavu nejhlubší Bohu skrze ni vzdávalo, ona i posvěcuje a omilostňuje ty, kteří ji konají anebo ji obcují. Byť tedy byl přední účel bohoslužby latreutický (bohochtý), není ojedinělý, an spojen jest i s účelem posvětným pro věřící, takže Hospodin ctitelům svým, kteří bohoslužbou úctu Jemu vzdávají, milost štědrá a hojnou v odměnu podává. Veškera pak milost jest ovocem a výsledkem oné nejdokonalejší bohopocty (*latreia*), kterou Syn Boží obětí svou na kříži zjednal.

Z tohoto hlavního pramene spásy, totiž obětí krvavé na kříži, řinou se neustále milosti věřícím potřebné. Plynou tudíž z tohoto zřídla i svátosti, jejichž účelem jest, by milost s lidstvem sdílely. Což však jest mše sv. jiného nežli nekrvavá obnova obětí na kříži, kterouž nám znova předvádí milosti a zásluhy její přivlastňuje, z dávné minulosti nám ji v přítomnosti představující a obětí naší činíc? Mše sv. je tudíž rovněž pramenem, z něhož všechny úkony posvětné vyvěrají, jak svátosti, tak svátostiny. „Není mše sv. jako svátosti k tomu ustanovena, aby milost udělovala *ex opere operato*; nýbrž ustavuje zřídlo, z něhož svátosti sílu svou čerpají, a poklad dober a statků, jimiž by se věřícím v potřebách přispěti mohlo: skrze mši sv. nabývají hříšníci milosti, by pokání činili, doplňují nedokonanou úctu Bohu vzdávanou, za hříchy zadostčiní a dosahují všech statků časných i věčných;“ tak dí Lambrecht**) a stanoví jasně a zevrubně poměr mše sv. ke

*) Kanzelvorträge. I. 369.

**) De Missae sacrificio c. I. §. 4.

svátostem. Mše sv. nemá ovšem toho účinku, by hříchy od-
pouštěla, jako na př.: křest nebo svátost pokání, a milost po-
svěcující udílela, než jsouc veškerého života duchovního stře-
diskem a všech milostí pramenem, vyniká nad svátosti, které
jen milosti pro jisté poměry životní anebo stavy udíleli mo-
hou. Mše sv. zjednává nám hojných a bohatých milostí napo-
máhajících, tak i pravé lítosti a kajicnosti nad hříchy, ochrany
a záštity proti nehodám, zlům a pokušením, zdaru a požehnání
pracem a snahám lidským, a zároveň připravuje nás nejlepším
způsobem na milost posvěcující, již se nám ve svátostech do-
stává, a milost v nás rozmnožuje a upevňuje.

Svátosti jsou tudíž jednotlivými proudy, jimiž se krev
Páně posvětná a očistná rozvádí; společným a jednotným zříd-
lem jest však Bohočlověk, který v nebesích oslavený na ol-
tářích v oběť se přináší; svátostiny církevní, které jsou buď
žehnání anebo svěcení a jichž účelem jest mdlé a chabé př-
rozenosti lidské napomáhati anebo s přírody kletbu hříchem
i na tuto uvalenou snímati, jsou odbočkami a potůčky, jež
z oněch mohutných sedmi proudů předrahé krve Kristovy vy-
tékají. Tato krev obětní a očistná jakož i posvětná církvi ve
mši sv. se sděluje, kdež Syn Boží na oltář sestupuje a církvi
se zcela věnuje. Nebýti mše sv., neměla by církev, odkud by
brala svou moc a sílu, která hříchy smývá a milost vlévá:
musí proud a potoky z něho vycházející zaniknouti, když
zřídlo zmizí. Mše sv. jest sluncem na obzoru života nadpřiro-
zeného, které své paprsky zářné v sedmi svátostech po celém
lidstvu rozptyluje a zlatou oblohu míru tvoří, která neskonale
bohatství nebes s ubohou chudobou země spojuje. *) Tam, kde
oběť mše sv. se odstranila, i svátosti zanikly až na křest sv.,
který jest ostatně křtem církve pravé, a ani o svátostinách tam-
též zmínky není; kde základní kámen vytržen, tam ani dlouhé
trvání pro celou budovu se mysleti nedá.

Původem a základem milosti veškeré jest mše sv., poně-
vadž při této sv. oběti obnovuje se nekrvavě smrt Páně, ve
škery spásy naší příčina; milostí Boží pak vlévá se v duši

*) Gíhr l. c.

věřících nový život, tak zvaný duchovní anebo nadpřirozený, jehožto duši a hybnou silou jest milost posvěcující.

Na oltáři jest i tohoto života původ a kolébka, odkud tento netoliko pochází, nýbrž i udržován a zachováván, ano sesilován bývá. Život nadpřirozený, který věřící žijí, má je pro věčný život uschopňovati a ušlechťovati a časnou smrt hrůzy a moci zbavovati, poněvadž na věčnosti v neskonalou blaženost uvádí. Jako blahoslavených v nebesích, přešťastných to života věčného účastníků a říše nebeské příslušníků, celým a nejvyšším štěstím jest Syn Boží, na Něžž tváří v tvář patřiti smějí a Jej viděti, jakož jest a bytuje, — tak i na zemi, kde království Boží nám jako rouškou je zastřeno, až vzkříšení ji sejme, takového střediska potřebují oni, kteří žijí život skrytý v Kristu. Tím pak jest Syn Boží ve mši sv. se obětující. Stává se tak netoliko naší obětí, nýbrž i naším darem nejcennějším, naším pokrmem, an mezi námi stále prodlévá a s námi se spojuje; posvěcuje celou naši bytost, život nadpřirozený na křtu sv. vlitý posiluje a zvyšuje, život pak žádostivosti umrtvuje, co nejuzší jednotu duše s Sebou přivádí, pod rouškou svátostnou poskytuje spravedlivým na zemi aspoň z části toho, co v celé kráse a bohatství bude údělem jejich v nebesích.

Mají tak sv. svátosti, které potřebám života nadpřirozeného u věřících sloužiti a napomáhati mají, ve mši sv. jak svůj původ a zřídlo, tak i středisko a cíl svůj, který je doplňuje a zdokonaluje, podobně jako srdce lidské, z něhož sice krev do žil se rozchází, než opětně do něho, jako svého středu se vrací.

Souvislost nerozlučná smrti Ježíše Krista, kterou milost nám získává, se svátostmi zřejmě a významně byla ukázána, ana ze srdce Božského kopím probodeného voda, která sv. křest zobrazuje, a krev, jež se ve Svátosti oltární podává, vytryskla. Svátosti tyto, které jsou jednak nejpotřebnější, jednak všech ostatních počátek a cíl, vyřinuly se ze srdce Ježíšova při smrti probodeného; a z téhož zřídla vyvěrají až dosud při mši sv., kde srdce Bohočlověka a věčného Velekněze touže láskou obětí se uchvátiti dává, jako když prokláno bylo.

Dle dávného a ustavičného řádu v církvi panujícího ne-

směli jiní sluhové Boží svátostmi pravidelně a slavně přisluhovati, nežli ti, kterým se dostalo pravomoci obětovati, totiž biskupové a kněži; tito hlavní úkon bohoslužebný, mši sv. vykonávají, a proto i milost Boží ve svátostech věřícím sdílejí a ve svátostinách lidstvu žehnají. V mešních knihách nalézáme dále i tak mnohý způsob předepsaný, kterým svátosti a svátostiny udělovati se mají, což se ostatně dle přání církve ve spojení se mši sv. diti má, pokud ovšem okolnosti a poměry to dovolují. Ve styk bezprostřední přivádí se svěcení křestní vody na Bílou sobotu a ve svatvečer Letnic, což ještě patrnější jest na Zelený čtvrtek, když se oleje světi; voda a oleje jsou pak látkou pro svátosti, které ze mše sv. sílu a moc posvětnou čerpají. Svěcení ať nižší, ať vyšší se mši sv. jsou spojena, a to tím nerozlučněji, čím vyšší duchovní pravomoc se svěcením dotyčným udílí.

5. Ze mše sv. jako ze zřídla vyvěrá veškerá posvětná a očistná moc a působnost, kterou nám církev sděluje; než v téže oběti hledati dlužno i nejtrvalejší a nejpevnější základ pravé bohopoety. Zdárný vliv mše sv. na *mravní a bohulibý život věřících* plyne již z poměru a vztahu mše sv. ku pravé bohoslužbě. Ve mši sv. jest netoliko hojnost milosti k životu ctnostnému potřebných, tamť jest i, škola a vzor života bohulibého, jakož i ustavičná pobídka a posila pro život takový. Mše sv. jest obětí, obětí nejdokonalejší, v níž se Syn Boží na oltáři v obět přináší, dílo výkupné opětuje, sebe sama pokoruje, ano zmaňuje, ve způsobě chleba se ukrývá a poslušnost jakož i poddanost až na smrt kříže nám živě představuje. „To smýšlejte o sobě, co jest i v Pánu Ježíši,“ napomíná sv. Pavel* věřící a připomíná, že Kristus Pán sama sebe zmaťil a poslušným byl až do smrti na kříži. Mše sv., kdež zřejmě vidíme, jak Sebe sama Pán Ježíš znova obětuje, i nás co nejdojemněji k následování života Kristova vyzývá, totiž k životu v němž obětavost, sebeodříkání a sebezapírání jsou hlavními činiteli. Obětavost, která se žádné oběti neleká, byť to i oběť vlastního života byla, jest vlastní a podstatnou známkou

*) Filip 2, 5.

dokonalosti a svatosti, jejižto stupeň dle velikosti obětí se řídí. Stojí to mnoho práce a obětí, než se člověk hříchu odřekne a tělo své se žádostmi na kříž přibije; není to dílem jednoho dne, nýbrž prací, kterou den co den co nejpečlivěji a nejsvědomitěji vykonávati třeba; bojem, který do smrti není rozhodnut.

K zápasu tomuto není nikde ani tolik pomoci, ani povzbuzení jako při mši sv., kde Syn Boží tajemným způsobem Sebe a všeho, což Jeho jest, se zřiká a jako obětní dar věnuje. Patříme-li pozorně na dokonalý vzor, v němž Pán nebes a země nejnížší a nejskromnější podobu na sebe bere, věru nic nám nemůže býti dosti velikým a obtížným, poněvadž oběti i sebe těžší ni z daleka s obětí Pána Ježíše srovnati se nedají. Na tomto poli totiž vypučely nejkrásnější květy a plody dokonalého sebeobětování, zřikání se své žádostivosti a všeho, co člověka se světem víže. Čím blíže přistupovalo lidstvo k oltáři a zbožněji mši sv. obcovalo, čím hlouběji ve význam oběti vniklo, tím bylo obětavějším a dokonalejším, kdež se o slávu a čest Boží anebo o blaho bližního jednalo. Mše sv. nevzbuzovala toliko mužných a obtížných předsevzetí, hřích a žádostivost přemáhati a po této stránce k obětem vždy ochotným býti, nýbrž i v záslužných skutcích, jichž zřídlem je srdce čisté, pravou láskou k Bohu zanícené, lze zříti zřetelné stopy a známky působnosti její.

Mše sv. svou působností na život věřících docílila toho že přechasto bylo patrné, že nežijí věřící sobě a světu, nýbrž že žije Kristus v nich, že odumřevše světu a žádostem jeho, z mrtvých vstali s Kristem Ježíšem, že byli skutečnými Christophori, t. j. nositeli Krista Ježíše, poněvadž i smýšlení i zásady Spasitelovy za své přijavše život Páně ve svém konání, pokud to jen smrtelníku možno, opětovali. Nezvratným důkazem mocného vlivu mše zv. na život křesťanský zůstane život prvních křesťanů. Nebylo by ani možno si vysvětliti stupeň dokonalosti až hrdinný, který první církve vyznamenával, kdyby nebylo mše sv. Vznešená čistota mravů, která překrásně souhlasila se jménem „svatí“, byla jen výronem nepřetržitého a

důvěrného styku prvních křesťanův s obětí novozákonnou, kteráž prvně byla i hostinou obětní a stolem Páně. Důvěra v Boha a naděje neoblomná v život věčný, kterou muka nižádná zlomiti nemohla, věčnou slávu a slavné zmrtvýchvstání jistojistě očekávající, prýštila se rovněž z oběti, odkud často věřící jako žertvy odvedeni, by život svůj za víru obětovali. Věra, která pochybností a námitek neznala a ve slově Boží celé blaho spatřovala, a proto až za hrob patřila, láska k Bohu, jejíž plameny ani nejhoršími útrapami uhašeny býti nemohly, láska vespolečná, která se pro úlevu bídy a nouze bližního rála a ochotně vlastního majetku zříkala, — všechny tyto až úžasné výkvěty dokonalosti zůstaly by nám hádankou a tajemstvím nerozluštitelným, kdybychom neznali úcty a vážnosti, vřecnosti a zbožnosti, která jako zlatá páska první křesťany s obětí Syna Božího v jedno slučovala a ducha Kristova, ducha obětavosti, se svátostným tělem a krví vlévala.

6. „Odstraň, tak volá Rupert v. Deutz, *) ze sborů věřících každodenní upomínku na smrt Páně a popať, jak zcela oprávněně Spasitel dí: Jaký užitek v krvi mé? Zanikne-li ona (památka totiž), která se nyní všude odbývá, vystydne veškerá láska, oněmi víra a ochromne naděje, umlkne i onen mohutný hlas krve Abele spravedlivého, který se obřady oběti této každodenně k nebesům povznáší. Ana památka tak jasná trvá, i láska Kristova se zvyšuje, na základě svém pevně spočívá, budova víry a naděje odpuštěním hříchů se oživuje.“ Slovy těmito vliv mše sv. na bohubilý život věřících případně poznačen, než i měřítko spolehlivé udáno, jímž výši a stupeň života bohubilého určití lze. Ze mše sv. vychází co nejúčinnější povzbuzení k pokroku a snaze v životě etnostném, poněvadž tam jednak důkladněji a věrněji než kdekoli jinde lásku a obětavost Pána Ježíše k lidem poznáváme a takoruka pocítujeme, jednak sami povzbuzeny se cítíme, bychom ve víře neoblomné, v naději pevné, v lásce vroucí, v pokorě hluboké, v trpělivosti tiché a sebezapření ochotném příkladu Páně následovali.

*) De officiis divinis II. c. 10.

Role eucharistická jest pro zdar a vzrůst ctností křesťanských nejurodnější, poněvadž chová v sobě netoliko původ a zřídlo všech ctností, nýbrž i posilu a podporu pro ty, kteří jimi život svůj ozdobiti se snaží. „Imitamini, quod tractatis, napodobujete, co konáte,“ *) příkazuje biskup novokněžím při ordinaci, a příkaz tento platí všem věřícím. Co se koná a co se děje přísluhou kněží na oltáři? Dilo výkupné Kristovo se obnovuje, život obětavý a smř obětavá se nám předvádějí; tam také nejstkvělejší **) a zároveň nejdojemavější vzor života ctnostného a svatého se nám představuje.

Dějiny církve, životopisy svatých, které jako drahokamy v šat církve vsazené září, vypravují na mnoha místech o obětech až podivuhodných, které svatí se sebezapřením a odhodlaností jakož i láskou k bližnímu až hrdinnou rádi a ochotně přinášeli. Sobě a světu ustavičně odumíratí, všeho, co země, co lidstvo příjemným zove, se zříkati a zcela v žertvu ke cti a slávě Boží a ke blahu bližních ponenáhlu se stravující se věnovati, toť hlavní rysy ze života světců a světic Božích, které církev svatá ke svým vítězoslavným postavám řadí. Sílu tuto mravní, vytrvalost a stálost nezvratnou, které každodenně bylo potřebí, čerpali pak vzorové tito života obětavého a blahu bližních zasvěceného z oběti mše sv. Ve stínu oltáře a v září oběti nekrvavé vznikly řady církevní, jimž bylo jak o blaho časné, tak i věčné věřících pečovati a o pokrok v životě mravním a duševním se starati. Co pak tito řádové pro lidstvo po stránce mravní, kulturní a společenské vykonali a co dosavade s nezměněným zápalem konají, ať pravdy svaté hlásajíce, ať svátostmi přísluhující, ať mládež vzdělávající, ať choré ošetřující, provádějí jen proto, že prodchnuti jsou členové jejich duchem obětavosti a sebezapírání, kteréžto přesvědčení a smýšlení jest výronem lásky a života obětavého, který Ježíš Kristus v každé mši sv. živě a věrně zobrazuje, k následování pozývá a v něm věrné sluhy své posiluje. „Dějiny církve jsou dějinami milosrdenství a dobročinnosti nevyčerpatelné,“ dí

*) Pontificale Rom. de ordinatione Presbyt.

**) Gibr I. c.

Bauer;*) ústavy a zařízení za tímto účelem hned v prvních dobách založené a čím dále tím utěšeněji zkvétající nebyly by bez obětavosti se strany církve a věřících povstaly: ony byly netoliko s mnohými hmotnými oběťmi, když se zřizovaly, spojeny, nýbrž bylo se i mnohem tížeji a skoro neustále obětovati těm, kteří správu jejich převzali, ke pracím v nemocnicích a školách, mezi pohany a bludaři, mezi pokleslými a ode všech opuštěnými bylo zapotřebí nového vznětu a popudu, a tento vyvěral z ohniska lásky pravé, totiž ze mše svaté.

V bojích neustálých a zápasech ustavičných, jakých církvi od počátku podstoupiti bylo, tu se bludy, tam s pověrou a nevěrou, onde s rozkošem, které netoliko duševními zbraněmi, ale často i mocí ozbrojenou proti vlastní mateři se pozdvihly, nebyla by církev vítězně obstála a veškery nájezdy odrazila, kdyby nebyla měla nevyčerpatelných zbraní a přehojné posily, jakož i nadšeného povzbuzení ve mši sv., kde každý v řadách církve bojující, ať vůdce, ať prostý vojin, o pravdě připovědi Páně: „Ejhle, já jsem s vámi po všechny dny až na konec světa“ na vlastní oči přesvědčiti se mohl: vždyť se Kristus Pán na oltáři mezi věřícími a za ně obětoval a své věrné v únavě a pokleslosti občerstvoval a posilňoval. Církev po všechna století věrně spravovala úřad královský nebo pastýřský, o to pečující zákony a příkazy a napomináním by žádná z duší svěřených nepřišla ve zkázu a nebylo državy království Božího na zemi; proto výstražným hlasem volala věřící k opatrnosti, když se blížili vlci (nepřátelé, bludaři) v rouše beránčím a lupičům těmto, nástrahy nevinným a prostým duším kladoucím, tresty církevními práci zhoubnou kazila a nižádných půtek se nelekala, kde se měly pravda a milost Boží, tohoto království základové, hájiti a chrániti. Beze mše sv. nebylo by církvi ani síly, ani vytrvalosti, ani opatrnosti takové se dostávalo, s jakou tato úkolu svému vznešenému po všecken čas vyhovovala. I na tomto poli byla tedy zapotřebí obětavosti, která zase se řinula ze mše sv.

Sledujeme-li souvislost mezi duchem obětavosti a mší sv.

*) Die Kirche als Mutter der Barmherzigkeit.

nemůže nám býti ani divno, že církev od těch, kteří blíže a úžeji se mší sv. sloučení jsou, těžších obětí požaduje. Již podjáhen, kterýž na stupně oltářní vystupuje a v bezprostřední přísluhu při oběti se připouští, zavazuje se, že denně přináseti chce Bohu obět rtí svých v církevních hodinkách, sebe sama pak v nekrvavém mučení žije, že chce obětovati, čistotu panenskou zachovávaje. Zdržlivost tato naprostá vyžaduje námahy největší a obtíží nejtěžších, jakož i pokušení nejprudší přemáhati káže; jest tedy obětí důstojnou oněch, kteří hlavní podíl na oběti nekrvavé mají, a proto se i po jáhnu i knězi a biskupovi požaduje. U oltáře, kde se nejvelikolepější a nejpodivuhodnější sebeodříkání a sebeobětování děje, jen ti právo mají bezprostředně přísluhovati a obět viditelně přináseti, kteří, obětující samy sebe Ježíši Kristu, stávají se Jemu podobnými, jsouce obětními dary a zároveň obětníky. Požadavek tento, sebe sama, tělo své ustavičně obětovati, jest veliký, než Bůh nenechává bez pomoci a posily těch, které k tomu zavázal. K téže oběti dostává se i mravní síly k sebezapírání jakož i vytrvalosti proti všem nebezpečím a pokušením brozícím.

7. Cesta obětí jest cestou královskou, která ke pravému životu vede a jejíž cíl jest vítězoslavný. Již ve strastech, obtížích a souženích této cesty naplňuje a občerstvuje Pán duši slechetnou tajemnou potěchou, nebeským poklidem, takže sílu svou pomocí oživujícího dechu milosti denně obnovuje, kráčí vpřed a neumdlévá, vznáší se a klidu nepotřebuje. Člověk bojuje a zápasí a trpí na tomto světě, a proto cítí se připoutanu ke Spasiteli svému, jenž nezjevuje se mu v záři velebnosti své; nýbrž v poníženosti nevýslovné, jenž jako obět je přítomen, jejíž příchod na oltář jest pravou a skutečnou památkou Jeho utrpení. Žádat si toho ubohé a hříchem stížené srdce lidské, jemuž Bůh Jeho na blízku je nikoliv jako spravedlivý a přísný mstitel hříchu, nýbrž jako beránek obětní, který naše neduhy nesl a bolesti naše s ním snášel, na nějž vložil Otec trest za nás všechny. Žádá si toho slabé a utrpením stíhané srdce, by dokavad starosti, útrapy a pokušení jsou mu udělem v životě pozemském, zde patřiti mohlo na Velekněze, jenž „ve všem zkoušen soustrast má s našimi sla-

bostmi“. Než není to pouze ponížení bez radostné budoucnosti a bol beznadějný; vždyť jest to oslavený Kristus Pán, na Něž ve svatyni patříme, a proto zříme v oslavení Jeho i záruku svého vlastního oslavení. Jako v životě církevním žal a bol velkopáteční s jásotem velikonočním, jako v životě jednotlivcové lítost s nadějí spásy, útrapa denní s důvěrou v lepší časy se střídají a proplétají, tak jest Kristus Pán na oltáři přítomen chudičký a pokorný jako kdysi v jesličkách, a opět jest tam jako na trůně velebnosti a slávy své; neboť On jest to, jenž přemohl svět, jenž na kříži vyvýšen všechno k sobě povznáší a před nímž veškero stvoření v prachu se korí. Zde na oltáři jest Kalvarie, na níž pod křížem truchlíme: než jest tu i Tábor, kde si stánky budujeme, bychom pokoje nebeského dosáhli; zde jest úzkost na Olivetské hoře, než i ráno velikonoční; tajuplná smrt Páně, než i pramen života. Tak jest Spasitel náš zde neviditelný a přece viditelný — skrytý Bůh a přece zjevný. V něm, ženichu a příteli duší našich, který všechno, co člověk, trpí a mnohem více vytrpěl, který v bolestech tiše sice, než slyšitelně sílu nám vnuká — v oslaveném Vykupiteli, který k nám dí: Doufej, vždyť já jsem svět přemohl (Jan 16, 33.), v Ném porozumí duše významu života a nalezne odvahy a síly s obětí na oltáři samu sebe obětovati. Tam pochopí, že oběť jest srdcem, kořenem a korunou veškerého svatého, šlechetného a vznešeného života v lidstvu a bude jí radostí a potěšením, lásku za lásku, život za život, ano sebe samu v oběť dáti Tomu, kterýž se dříve za nás obětí stal. Tak se stává oltář svatyní církve, pramenem vody živé, z něhož všechno svaté a velikolepé božské a vznešené po celé zemi se rozlévá. Na oltáři, kde Prvorozený mezi svými bratřími mešká na kříži a na trůně, zří lidstvo vzor svého budoucnost svou, dějiny své, všechny útrapy své pochopuje a klade je na oltář, kdež je muž bolestí posvěcuje a jako požehnaní vrací; všechny radosti své pochopuje, neboť Jeho povýšení jest i povýšením lidstva, Jeho vítězství i vítězstvím lidstva, ve kráse a spanilosti Jeho těla boji kdys zemdlého a bolestmi kdys rozedraného zří obraz své vlastní slávy: tak dí Hettinger o mši sv.

*) Hettinger, Apologie des Christenthums; II. Bd. II. Abth. S. 229.

Slovy těmito, které napsal učenec jména nejstkvělejšího než i kněz vronci zbožnosti a úcty ke mši sv., končíme pojednání o mši sv., přání co nejvřelejší připojujíce, by znalost a úctu ke mši sv. šířiti a návštěvu této přesvaté bohoslužby rozšiřovati napomáhalo.

